

ອະນາຄົດທີ່ບໍ່ແນ່ນອນ: ຊີວະນາໆພັນ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດລຽບຕາມ ແມ່ນ້ຳຂອງທາງຕອນເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ

Kate Lazarus, Pierre Dubeau, Channa Bambaradeniya, Richard Friend, ທ່ານນາງລັດສະໄໝ ສີລາວົງ

ການຕັ້ງຂຶ້ນສະຖານທີ່ທາງພູມິປະເທດໃນປີ້ມຫົວນີ້ ແລະ ການນຳສະເໜີຂໍ້ມູນບໍ່ໄດ້ໝາຍເຖິງການສະແດງຄິດຄຳເຫັນ
ປະການໃດຂອງ IUCN ຫລື ອົງການທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມກ່ຽວກັບສະຖານະພາບທາງກົດໝາຍ, ເຂດອຳນາດອະທິປະໄຕ ຫຼື
ຂົງເຂດສິດອຳນາດຂອງປະເທດໃດໜຶ່ງ, ຫຼື ກ່ຽວກັບການກຳນົດຊາຍແດນ ຫຼື ເຂດແດນຂອງປະເທດດັ່ງກ່າວ. ບັນດາ
ແນວຄິດທັດສະນະຕ່າງໆທີ່ສະແດງອອກໃນປີ້ມຫົວນີ້ບໍ່ໝາຍວ່າເປັນທັດສະນະຂອງອົງການ IUCN ຫລື ຂອງອົງການ
ຈັດຕັ້ງທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ.

ຈັດພິມໂດຍ: IUCN, ບາງກອກ, ປະເທດໄທ ແລະ ແກລນ (Gland), ສະວິດເຊີແລນ

ລິຂະສິດ: 2006 ອົງການສາກົນເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ

ອະນຸຍາດໃຫ້ມີການຈັດພິມປີ້ມຫົວນີ້ຄືນເພື່ອເປົ້າໝາຍທາງດ້ານການສຶກສາ ຫຼື ເປົ້າໝາຍທີ່ບໍ່ແມ່ນທາງດ້ານ
ທຸລະກິດໄດ້ໂດຍບໍ່ຕ້ອງມີໜັງສືອະນຸຍາດເປັນລາຍລັກອັກສອນລ່ວງໜ້າຈາກຜູ້ຖືລິຂະສິດແຕ່ຢ່າງໃດໝາຍໃຕ້
ເງື່ອນໄຂຮັບຮູ້ ແລະ ອ້າງອີງແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຢ່າງຄົບຖ້ວນ.

ທ້າມບໍ່ໃຫ້ມີການຈັດພິມປີ້ມຫົວນີ້ຄືນເພື່ອເປົ້າໝາຍທາງດ້ານການເອົາໄປຈຳໜ່າຍ ຫຼື ເປົ້າໝາຍທາງດ້ານ
ທຸລະກິດໂດຍປາສະຈາກມີໜັງສືອະນຸຍາດເປັນລາຍລັກອັກສອນລ່ວງໜ້າຈາກຜູ້ຖືລິຂະສິດກ່ອນ.

ອ້າງອີງເຖິງ: Lazarus, K., P. Dubeau, C. Bambaradeniya, R. Friend, L. Sylavong, 2006.
ອານາຄົດທີ່ບໍ່ແມ່ນອນ: ຊີວະນາໆພັນ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດລຽບຕາມແມ່ນ້ຳຂອງທາງຕອນ
ເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ, IUCN, ບາງກອກ, ປະເທດໄທ ແລະ Gland, ປະເທດ Switzerland.
ໜ້າທີ 49.

ອອກແບບໜ້າປົກ: ບໍລິສັດ Studio Terra ຈຳກັດ, ບາງກອກ, ປະເທດໄທ
ຮູບໜ້າປົກ: P. Dubeau, R. Friend, K. Lazarus, D. Singhanouvong, Y. Yanhong
ໂຄງຮ່າງປີ້ມໂດຍ: ບໍລິສັດ Studio Terra ຈຳກັດ, ບາງກອກ, ປະເທດໄທ
ຈັດທຳຂຶ້ນໂດຍ: ອົງການ IUCN Lao, ແຜນງານນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແລ່ງນ້ຳ ແລະ ດິນທາມ ພາກພື້ນ,
ແຜນງານນຳໃຊ້ ແລະ ອະນຸລັກຊີວະນາໆພັນ, ດິນທາມ ແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ອາຊີ

ພິມໂດຍ: ບໍລິສັດ Studio Terra ຈຳກັດ, ບາງກອກ, ປະເທດໄທ
ຕິດຕໍ່ໄດ້ທີ່: ອົງການ IUCN Lao
082/01 ຖະໜົນຟ້າງຸ່ມ, ບ້ານວັດຈັນ
P. O. Box 4340, ວຽງຈັນ, ສປປ ລາວ
ໂທ: +856 (21) 216401, 222167, 219009
ໂທລະສານ: +856 (21) 216127

info@iucnlaos.org
<http://www.iucn.org/places/asia>

**ອະນາຄົດທີ່ບໍ່ແນ່ນອນ: ຊີວະນາໆພັນ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດລຽບຕາມ
ແມ່ນ້ຳຂອງທາງຕອນເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ**

Kate Lazarus, Pierre Dubeau, Channa Bambaradeniya, Richard Friend, ທ່ານນາງລັດສະໄໝ ສີລາວົງ

ສາລະບານ

ການສະແດງຄວາມຂອບໃຈ

ພາກສະເໜີ..... 6
 ເນື້ອໃນຂອງບົດລາຍງານ..... 9
 ເຂດທີ່ໄດ້ທຳການສຶກສາ..... 10

ການໄຫລ ແລະ ຄວາມເປັນເອກະລັກ ຂອງລະບົບແມ່ນ້ຳຂອງ..... 12

ຄວາມສຳຄັນຂອງຊີວະນາໆພັນ (ລະບົບນິເວດ, ທີ່ຢູ່ອາໄສ ແລະ ແນວພັນ)..... 16
 ການປະມົງ..... 20

ການປ່ຽນແປງທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ..... 24

ໂຄງການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ..... 25
 ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ດ້ານເສດຖະກິດ ທາງເໜືອຫາທາງໃຕ້ ຢູ່ອະນຸພາກພື້ນແມ່ນ້ຳຂອງ..... 35
 ການພັດທະນາໄຟຟ້ານ້ຳຕົກຢູ່ ສປ ຈີນ..... 37

ການເຊາະລ້າງ..... 39

ການປ່ຽນແປງລະດັບນ້ຳ ແລະ ປາທີ່ສັບສົນ..... 39
 ການຈັບປາໄດ້ຫນ້ອຍລົງ..... 42
 ການເຊາະເຈື່ອນ..... 42
 ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ..... 45

ການເບິ່ງ ສປປ ລາວ ຢູ່ໃນລະດັບພາກພື້ນ - ຜູ້ໃດຈະເປັນຜູ້ໄດ້ປະໂຫຍດ?..... 49

ການລົງທຶນຂອງ ສປ ຈີນ ຢູ່ພາກເໜືອຂອງລາວ..... 50
 ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງຊຸມຊົນ..... 52
 ການຄ້າຢາປາບສັດຕູພືດຢູ່ບ້ານກົກຂ່າ..... 53

ບຸລິມະສິດ..... 55

ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳລວມ..... 55
 ການຕິດຕາມວຽກງານ..... 56

ຂໍ້ສັງເກດຕ່າງໆ..... 57

ເອກະສານອ້າງອີງ..... 58

ຮູບສະແດງຕ່າງໆ

- ◆ ຮູບສະແດງ 1. ຮູບພາກດາວທຽມ 7 ETM ຂອງພື້ນທີ່ແມ່ນ້ຳ 3 ຈຸດ, ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຈຸດ ແມ່ນ້ຳຢາງຊີ, ແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ແມ່ນ້ຳສາວິນຕອນເໜືອຢູ່ແຂວງຢູ່ນານ, ປະເທດຈີນ..... 9
- ◆ ຮູບສະແດງ 2. ແຜນທີ່ເຂດທີ່ໄດ້ທຳການສຶກສາ..... 10
- ◆ ຮູບສະແດງ 3. ແຜນທີ່ເຂດທີ່ໄດ້ທຳການສຶກສາແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອຈາກຊຽງກົກເຖິງຫລວງ ພະບາງ.... 11

- ◆ ຮູບສະແດງ 4. ແຜນທີ່ເຂດທີ່ໄດ້ທຳການສຶກສາທີ່ມີຮູບພາບສະແດງໃຫ້ເຫັນປະເພດຕ່າງໆ
ຂອງກິດຈະກຳການດຳລົງຊີວິດ.....14-15
- ◆ ຮູບສະແດງ 5. ກິດຈະກຳຫາປາຢູ່ພື້ນທີ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ..... 20
- ◆ ຮູບສະແດງ 6. ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ດ້ານເສດຖະກິດທາງເໜືອຫາທາງໃຕ້ - ເສັ້ນທາງຫລວງແຫ່ງຊາດ
R 3, ສປປ ລາວ..... 35
- ◆ ຮູບສະແດງ 7. ທີ່ຕັ້ງເຂື່ອນໄຟຟ້າ ແລະ ຂໍ້ມູນແມ່ນ້ຳລຽບຕາມແມ່ນ້ຳຂອງລາງຊ້າງ
ແຕ່ຫົວນ້ຳເຖິງປາກນ້ຳ.....38
- ◆ ຮູບສະແດງ 8. ເຂື່ອນໄຟຟ້າຊາວຈີນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງລາງຊ້າງ..... 38
- ◆ ຮູບສະແດງ 9. ລະດັບນ້ຳຂອງຢູ່ຊຽງແສນ, ປະເທດໄທ, ປີ 1991, 2004 ແລະ ປີ 2005..... 41
- ◆ ຮູບສະແດງ 10. ສົມທຽບການປ່ຽນແປງລະດັບນ້ຳໃນແຕ່ລະວັນ (ຄວາມແຕກຕ່າງ
ລະດັບນ້ຳລະຫວ່າງມື້ N ແລະ ມື້ N - 1) ລະຫວ່າງກ່ອນ ແລະ ຫລັງປີສ້າງເຄື່ອນ..... 43
- ◆ ຮູບສະແດງ 11. ແມ່ນ້ຳຂອງເຂດທີ່ເປັນວົງຈຽນ-ຮູບແບບຂອງການເຊາະເຈື່ອນ
ຂອງຕາຟ້າ ແລະ ການສະສົມດິນຊາຍ.....44

ຂໍ້ມູນໃນຮູບກັບ

- ◆ ການສຳຫຼວດຢູ່ວັງເລິກຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອໂດຍການນຳໃຊ້ວິທີການແບບ hydroa-
coustic..... 17
- ◆ ການນຳໃຊ້ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານນິເວດຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນເພື່ອທຳຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ຄວາມຫຼາກຫຼາຍ
ແລະ ທີ່ຢູ່ອາໄສ ຂອງແນວພັນປາຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ..... 19
- ◆ ການປ່ຽນແປງລະດັບນ້ຳບໍ່ແມ່ນປະກົດການທາງທຳມະຊາດອີກຕໍ່ໄປຢູ່ບ້ານຫ້ວຍທາຍທີ່ເປັນບ້ານ
ຊາວປະມົງ..... 23
- ◆ ໂຄງການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ ແມ່ນ້ຳລາງຊ້າງ-ແມ່ນ້ຳຂອງ: ຈາກແນວຄວາມຄິດເຖິງການ
ປະຕິບັດງານ.....26
- ◆ ຫລັກການພື້ນຖານຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ..... 29
- ◆ ການພັດທະນາທ່າເຮືອຊຽງກີກ..... 34
- ◆ ການເຊາະເຈື່ອນໃນທັນທີທັນໃດເຮັດໃຫ້ບ້ານດອນສະຫວັນຕ້ອງໄດ້ຍົກຍ້າຍ..... 45
- ◆ ການຄ້າຂາຍສັດປ່າ..... 48
- ◆ ປາກແບ່ງແມ່ນສູນການຄ້າໄມ້ ທີ່ສຳຄັນສຳລັບ ສປ ຈີນ..... 51
- ◆ ບ້ານກີກຂ່າເປັນໝູ່ບ້ານທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນຕາມແຄມຝັ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ..... 52
- ◆ ສະຖິຕິພົນລະເມືອງຢູ່ແຂວງຫລວງນ້ຳທາ ແລະ ບໍ່ແກ້ວ..... 54

ການສະແດງຄວາມຂອບໃຈ

ເອກະສານສະບັບນີ້ ແມ່ນຜົນຂອງການຮ່ວມມື ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານ ລະຫວ່າງອົງການເພື່ອນຮ່ວມງານຂອງ ລັດຖະບານ ສປປ ລາວ ເຊັ່ນ: ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າສິ່ງແວດລ້ອມ, ອົງການວິທະຍາສາດເຕັກໂນໂລຊີ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ (ອວຕສ), ສູນຄົ້ນຄວ້າສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນນ້ຳ, ກະຊວງຄົມມະນາຄົມຂົນສົ່ງໄປສະນີ ແລະ ກໍ່ສ້າງ, ຄະນະກຳມະການ ແມ່ນ້ຳຂອງແຫ່ງຊາດລາວ, ອຳນາດການປົກຄອງແຂວງຫລວງນ້ຳທາ ແລະ ບໍ່ແກ້ວ, ອົງການອະນຸລັກສິ່ງແວດລ້ອມໂລກ ກ່ຽວກັບນ້ຳ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ຫ້ອງການຂອງອົງການອະນຸລັກສິ່ງແວດລ້ອມໂລກ ຢູ່ ສປປ ລາວ, ໂຄງການ ອະນຸລັກ ແລະ ນຳໃຊ້ຊີວະນາໆພັນເຂດດິນບໍລິເວນນ້ຳຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ.

ຍັງມີຜູ້ອື່ນອີກທີ່ໃຫ້ການຮ່ວມມືໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການດັ່ງກ່າວນີ້ ແລະ ໄດ້ມີການເຂົ້າຮ່ວມໃນການຈັດພິມເອກະ ສານສະບັບນີ້ຄື: ທ. ກົງເພັງ ບົວຄຳວົງສາ (Mr. Kongpheng Bouakhamvongsa), ທ. ທ້ອມ ຄາແລນເດີ (Mr. Tom Callander), ນ. ຈັນດາວັນ ເດດລາດຊະວົງ (Ms. Chandavanh Dethrasavong), ທ. ຈອນ ດໍຣີ (Mr. John Dore), ດຣ. ເຊັບ ຮໍເກັນ (Dr. Zeb Hogan), ນ. ລີ ຈຽນກິນ (Ms. Li Jianqin), ນ. ອາມີ ໂກຮຸດ (Ms. Amy Kohout), ທ. ອານວິນ ໂລເປດ (Mr. Alvin Lopez), ນ. ບຸນທອງ ມະນີຈັນ (Ms. Bounthong Maneechane), ນ. ແພງພະຈັນ ມະນີວົງ (Ms. Phengphachan Manivong), ທ. ປີເຕີ ຈອນ ມີເນວ (Mr. Peter John Meynell), ທ. ສົມຫວັງ ນະບຸນເພັງ (Mr. Somvang Naboungpheng), ນ. ມອນມະນີ ຍອບບົວກ່ອງ (Ms. Monemany Nhoibouakong), ທ. ພູວົງ ອ່ອນສີສະເຫລີມ (Mr. Phovong Onsisaleum), ທ. ສິງຫາ ອຸ່ນນິຍົມ (Mr. Singha Ounniyom), ທ. ພອນທິບ ເພັດຊົມພູ (Mr. Phonethip Phetsomphou), ທ. ໄພວັນ ເພຍພິລາດ (Mr. Phaivanh Phiapalath), ທ. ພອນປະເສີດ ພູລິພັນ (Mr. Phonepaseuth Phouliphanh), ທ. ເພັດສະໄໝ ພູດທະວົງ (Mr. Phetsamay Phouthavong), ທ. ພະນະຄອນ ຣັດຕະນະ (Mr. Phaknakhone Rattana), ທ. ດວງຄຳ ສິນຫາວົງ (Mr. Douangkham Sinhhavong), ທ. ຂັນທອງ ຊົມພູ (Mr. Khanthong Somphou), ທ. ເພັດດາລອນ ສຸກພາລີ (Mr. Phetdalone Soukphaly), ທ. ບຸນມີ ສຸກສະຫວັດ (Mr. Bounmy Souksavath), ດຣ. ສິນທະວົງ ວິຣະວົງ (Dr. Sinthavong Viravong), ທ. ຖາວອນ ວົງໂພສີ (Mr. Thavone Vongphosy), ທ. ສະເຫລີມສັກ ໄຊວະມົນ (Mr. Sleumsack Xayvamonh), ນ. ຢູ່ຢານຮົງ (Ms. Yu Yanhong).

ຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈພິເສດຕໍ່ ທ. ໂຣເບີດ ໂອລີເວີ (Robert A.R. Oliver) ໃນການກວດແກ້ບົດລາຍງານສະບັບນີ້.

ໂຄງການ ແລະ ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ເກີດຂຶ້ນໄດ້ຍ້ອນການສະໜັບສະໜູນຈາກ Oxfam America, ແລະ ແຜນງານ ລິເລີ່ມ Water and Nature Initiative ຂອງອົງການ IUCN.

ພາກສະໜິ

ຮູບພາບແມ່ນ້ຳຂອງໃກ້ກັບເມືອງນອມ. ຮູບພາບໂດຍ: IUCN

ແມ່ນ້ຳຂອງແມ່ນແມ່ນ້ຳສາຍໜຶ່ງໃນລະບົບແມ່ນ້ຳທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກ. ມັນຈັດຢູ່ແມ່ນ້ຳທີ່ມີຄວາມຍາວໃນລະດັບທີ 12 ຢູ່ໃນໂລກ ແລະ ເປັນທີ 8 ກ່ຽວກັບປະລິມານນ້ຳໄຫລປະຈຳປີ. ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງລະດັບນ້ຳໃນແຕ່ລະລະດູ ແລະ ປະເພດແນວພັນຢູ່ໃນເຂດດິນບໍລິເວນນ້ຳ ຊຶ່ງເປັນເຂດທີ່ຖືກນ້ຳຖ້ວມຢູ່ເຂດແມ່ນ້ຳຂອງເປັນແຫລ່ງຜະລິດຕະພັນທີ່ອຸດົມສົມບູນຂອງລະບົບສາຍນ້ຳ. ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງຊີວະນາໆພັນຢູ່ອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ, ເປັນຕົ້ນແມ່ນການປະມົງເປັນພື້ນຖານອັນສຳຄັນຂອງການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນຊາວຊົນນະບົດທີ່ອາໄສຢູ່ເຂດນັ້ນຊຶ່ງອີງໃສ່ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນແມ່ນມີການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນແບບປະສົມປະສານ ແລະ ມີການປັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງຂອງສາຍນ້ຳຕາມລະດູການຊຶ່ງມີຍາມນ້ຳຖ້ວມ ແລະ ຍາມນ້ຳແຫ້ງ. ການຮັກສາ ແລະ ການປັບປຸງຜະລິດຕະພັນທາງທຳມະຊາດຂອງອ່າງນ້ຳແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນສຳລັບປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ເສດຖະກິດຂອງຊາດຂອງບັນດາປະເທດທີ່ຕັ້ງຢູ່ອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ.

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ (ຕໍ່ໄປນີ້ເອີ້ນວ່າ ສປປ ລາວ) ຕັ້ງຢູ່ໃຈກາງຂອງອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງມີຊາຍແດນຕິດຈອດກັບປະເທດຈີນ, ພະມ້າ, ໄທ, ກຳປູເຈຍ ແລະ ຫວຽດນາມ ແລະ ເປັນປະເທດທີ່ມີຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ອຸດົມສົມບູນ ລວມທັງນ້ຳ, ດິນບໍລິເວນນ້ຳ, ປ່າໄມ້ ແລະ ຊີວະນາໆພັນ. ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ອຸດົມສົມບູນແບບຍືນຍົງນັ້ນມັນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຄວາມພະຍາຍາມຂອງ ສປປ ລາວໃນການປະຕິບັດວຽກງານໃຫ້ບັນລຸຕາມຈຸດປະສົງຂອງການພັດທະນາໂດຍຫລຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກຄຽງຄູ່ກັບການສົ່ງເສີມການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານທຸລະກິດ.

ເຖິງວ່າແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ໄດ້ຖືກຮັບຮູ້ວ່າມີຄວາມສຳຄັນໃນລະດັບສາກົນ ເພື່ອການຄຸ້ມຄອງຊີວະນາໆພັນລວມທັງແນວພັນປາຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນຊຶ່ງດຳລົງຊີວິດ ໂດຍມີການເຄື່ອນຍ້າຍຕາມສາຍນ້ຳເຊັ່ນ: ປາບຶກ ຊຶ່ງໃນປະຈຸບັນມີຂໍ້ມູນນ້ອຍທີ່ສຸດກ່ຽວກັບສະພາບຂອງຊັບພະຍາກອນດັ່ງກ່າວນີ້. ການເກັບກຳຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບສະພາບ ແລະ ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການພັດທະນາການຄຸ້ມຄອງຊີວະນາໆພັນທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດຢູ່ໃນເຂດອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ.

ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ແມ່ນການຄົ້ນຄວ້າວິໃຈຂໍ້ມູນທີ່ເກັບ
ກຳໄດ້ ແລະ ບັນຫາທີ່ສຳຄັນຂຶ້ນໄດ້ນຳມາປຶກສາຫາລືຢູ່ໃນ
ໄລຍະ 3 ປີ (2003-2005) ໃນການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ
ຕີລາຄາວຽກງານຢູ່ເຂດນ້ຳຂອງຕອນເໜືອຂອງ ສປປ
ລາວ. ຈຸດປະສົງຂອງການປະເມີນຜົນວຽກງານແມ່ນເພື່ອ
ກຳນົດຂົງເຂດບັນຫາທີ່ສຳຄັນ ຊຶ່ງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການຕິດ
ຕາມກວດກາ ແລະ ປະເມີນຜົນວຽກງານຢ່າງເປັນປະຈຳ
ພ້ອມທັງຕ້ອງມີການສະເໜີແນະນຳລັບວຽກງານໃນອະນາ
ຄົດ.

ຈຸດສຸມເບື້ອງຕົ້ນຂອງການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ປະເມີນ
ຜົນວຽກງານຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ແມ່ນການຕີລາຄາ
ຜົນກະທົບຕໍ່ແມ່ນ້ຳຂອງ ຂອງໂຄງການປັບປຸງສາຍທາງ
ເດີນເຮືອໃນສາຍນ້ຳລ້ານຊ້ານ-ແມ່ຂອງ ໂດຍສະເພາະ
ແມ່ນການລະເບີດແກ້ງ ແລະ ຫີນຢູ່ຕາມສາຍແມ່ນ້ຳຂອງ.

ໂງ່ນຫີນ ແລະ ດອນຊາຍຕາມແມ່ນ້ຳຂອງ. ຮູບພາບໂດຍ: ອົງການ IUCN

ຄວາມເປັນຫວ່າງເປັນໄປຕໍ່ຜົນກະທົບທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນຂຶ້ນ
ຈະເຮັດໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງສາຍນ້ຳພາໃຫ້ອົງການອະນຸ
ລັກສິ່ງແວດລ້ອມໂລກ (IUCN) ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ລັດຖະບານ
ຂອງບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ເຂດອ່າງໄຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງພິຈາລະ
ນາບັນຫາຕ່າງໆຢ່າງລະມັດ ລະວັງໂດຍສະເພາະຜົນກະ
ທົບທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນຕໍ່ຊີວະນາໆພັນຊຶ່ງເກີດຈາກການລະເບີດ
ແກ້ງ ແລະ ຫີນ (IUCN, 2003 Finlayson, 2002) ຖ້າຢາ
ສະຈາກການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ແນວພັນນ້ຳຈືດ, ຊີວະ

ນາໆພັນຈະເຮັດໃຫ້ຊັບພະຍາກອນດັ່ງກ່າວນັ້ນສູນເສຍ
ໄປ ກ່ອນທີ່ພວກມັນຈະຖືກຮັບຮູ້. ໄພຂົ່ມຂູ່ດັ່ງກ່າວນີ້ພາ
ໃຫ້ມີການດຳເນີນການສຳຫລວດຊີວະນາໆພັນແບບ
ລະອຽດ ເພື່ອກຳນົດເຂດຊີວະນາໆພັນທີ່ສຳຄັນ ແລະ
ອ່ອນໄຫວທີ່ສຸດຢູ່ຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງ. ຈາກຄວາມເປັນ
ຫວ່າງເປັນໄປ ດັ່ງກ່າວນີ້, IUCN ໄດ້ໃຫ້ການຊ່ວຍ
ເຫລືອແກ່ບັນດາອົງການເພື່ອນຮ່ວມງານຂອງລັດຖະບານ
ສປປ ລາວ ໃນການເລີ່ມຕົ້ນດຳເນີນການສຶກສາເພື່ອ
ກຳນົດຂອບເຂດ, ບັນຫາ ແລະ ວິທີການໃນການຕິດຕາມ
ກວດກາ ແລະ ຕີລາຄາວຽກງານໃນໄລຍະຍາວ.

ຄວາມສົນໃຈຕົ້ນຕໍຂອງການດຳເນີນວຽກງານດັ່ງກ່າວນີ້
ແມ່ນບັນຫາການປ່ຽນແປງຂອງຊີວະນາໆພັນ ແລະ ການ
ດຳລົງຊີວິດ ຊຶ່ງເຫັນໄດ້ປະເດັດທີ່ສຳຄັນຂຶ້ນສະແດງເຖິງ

ຄຸນລັກສະນະຂອງຄວາມຫລາກຫລາຍທາງດ້ານລະບົບນິ
ເວດໃນສາຍນ້ຳ ແລະ ປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຊັບພະຍາກອນ
ອ່າງໄຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງພ້ອມທັງຊອກຫາສາຍເຫດຂອງການ
ປ່ຽນແປງ ແລະ ໄພຂົ່ມຂູ່ທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນ.

ໃນເວລາຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ຕີລາຄາວຽກງານມັນເຫັນ
ໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອແມ່ນມີການ
ປ່ຽນແປງຢ່າງໄວວາ ແລະ ມີບັນຫາຫລາຍດ້ານທີ່ໜ້າເປັນ

ຫ່ວງນອກຈາກໂຄງການປັບປຸງສາຍທາງເດີນເຮືອຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ, ເຊັ່ນຜົນກະທົບຢູ່ເຂດໃຕ້ຂອງການພັດທະນາໄຟຟ້ານ້ຳຕົກຢູ່ປະເທດຈີນ ແລະ ເຂດເຊື່ອມຕໍ່ທາງດ້ານເສດຖະກິດ. ຍ້ອນເຫດນັ້ນມັນຈຶ່ງມີຄວາມຈຳເປັນໃນການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ຕີລາຄາວຽກງານແບບຮອບດ້ານ ແລະ ດຳເນີນໄປຢ່າງເປັນປະຈຳ.

ປະເດັນທີ່ນຳມາປຶກສາຫາລື ຢູ່ໃນບົດລາຍງານສະບັບນີ້ແມ່ນໄດ້ມາຈາກການຮ່ວມມືຂອງທີມງານທີ່ມາຈາກຫລາຍຂະແໜງການຂອງລັດຖະບານ ສປປ ລາວ ຊຶ່ງເປັນຕົວແທນໃຫ້ແກ່ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າສິ່ງແວດລ້ອມ, ອົງການວິທະຍາສາດເຕັກໂນໂລຊີ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ (ອວຕສ) ຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງແຫ່ງຊາດລາວ, ກະຊວງຄົມມະນາຄົມຂົນສົ່ງໄປສະນີ ແລະ ກໍ່ສ້າງ (ຄຂປກ), ສູນຄົ້ນຄວ້າຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຊີວິດໃນນ້ຳ ແລະ ອຳນາດການຍົກຄອງແຂວງຫລວງນ້ຳທາ ແລະ ບໍ່ແກ້ວໂດຍໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກຫ້ອງການ IUCN ປະຈຳລາວ, ໂຄງການຊີວະນາໆພັນເຂດດິນບໍລິເວນນ້ຳໃນສາຍແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ໂຄງການນ້ຳ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງ IUCN.

ປາທີ່ຈັບໄດ້. © ຮູບພາບໂດຍ Richard Friend/MWBP

ການຍົກລະດັບຄວາມຕື່ນຕົວຕໍ່ຄວາມສຳຄັນຂອງຊີວະນາໆພັນຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນຢູ່ເຂດນັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ສາມາດສ້າງແຜນງານທີ່ດີ ແລະ ຕັດສິນມັນຫາທາງດ້ານນະໂຍບາຍຢ່າງຖືກຕ້ອງ ເພື່ອສ່ອງແສງໃຫ້ເຫັນບົດບາດສຳຄັນຂອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ຊີວະນາໆພັນຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງ

ທີມງານຂອງໂຄງການໄດ້ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນເພື່ອ

- ◆ ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ລະບົບນິເວດຂອງສາຍນ້ຳ, ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ, ແນວພັນ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ອາໄສຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ສຳລັບການດຳລົງຊີວິດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ;
- ◆ ເພີ່ມຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ການປ່ຽນແປງທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ຊຶ່ງເກີດຈາກວຽກງານການພັດທະນາດ້ານຕ່າງໆ;
- ◆ ໃຫ້ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການຕັດສິນໃຈໃນການພັດທະນາ ແລະ ການເພີ່ມຄວາມສາມາດໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ອະນຸລັກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງສປປລາວ.

ການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ການປ່ຽນແປງ ແລະ ຜົນສະທ້ອນຂອງວຽກງານດັ່ງກ່າວນັ້ນ ແມ່ນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ວິຊາການມາຈາກຫລາຍຂະແໜງການ. ການຮ່ວມມືໃນວຽກງານດັ່ງກ່າວນີ້ໄດ້ໃຫ້ໂອກາດທີ່ສຳຄັນຕໍ່ທຸກພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນຳໃຊ້ເຕັກນິກໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ຕີລາຄາຊີວະນາໆພັນ ແລະ ສະພາບການດຳເນີນຊີວິດໃນປະຈຸບັນຢູ່ຕາມສາຍແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອຢ່າງເປັນປະຈຳ.

ແມງກະເບື້ອລາຍປົກນົກ (Troides darsius). © ຜັດສະໄໝ ສີລາວິງ/IUCN

ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ. ຫລັງຈາກມີການເກັບກຳຂໍ້ມູນເບື້ອງຕົ້ນ, ແລະ ມີການດຳເນີນການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ຕີລາຄາວຽກງານແມ່ນ້ຳ, ຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງກຳນົດວິທີການໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານແບບເປັນລະບົບໃນໄລຍະຍາວ ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມຖືກຕ້ອງໃນການເກັບກຳ ແລະ ວິໃຈຂໍ້ມູນ.

ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ປຶກສາຫາລືກັບພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ອຸດົມສົມບູນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ, ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຂໍ້ມູນທີ່ເກັບກຳມາໄດ້ມັນສາມາດສະໜອງໃຫ້ແກ່ຄວາມຕ້ອງການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ເຖິງວ່າບົດລາຍງານສະບັບນີ້ບໍ່ໄດ້ມີຈຸດປະສົງໃນການໃຫ້ຂໍ້ມູນສຸດທ້າຍທີ່ສົມບູນຕໍ່ຜົນກະທົບຂອງການປ່ຽນແປງກໍ່ຕາມ, ແຕ່ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນຂົງເຂດຂອງບັນຫາທີ່ສຳຄັນ ແລະ ຊີ້ໃຫ້ເຫັນໂອກາດໃນການປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງແມ່ນ້ຳຂອງ.

ເນື້ອໃນຂອງບົດລາຍງານ

ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ຂອງ ສປປ ລາວ ຈາກເຂດຊາຍແດນຈີນເຖິງແຂວງຫລວງພະບາງ ແມ່ນມີການປ່ຽນແປງທາງດ້ານນິເວດ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມຢ່າງໄວວາຊຶ່ງເກີດຈາກບັນຫາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ການຂະຫຍາຍທາງເດີນເຮືອຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອສຳລັບເຮືອຂົນສົ່ງສິນຄ້າ, ການພັດທະນາເສັ້ນທາງ ແລະ ການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້ານ້ຳຕົກຢູ່ສາຍນ້ຳຂອງຕອນໃຕ້ຂອງປະເທດຈີນ. ການປ່ຽນແປງ ແລະ ວິທີການໃນການຄຸ້ມຄອງການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວນີ້ມີຄວາມສຳຄັນບໍ່ສະເພາະຕໍ່ເຂດແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອເທົ່ານັ້ນແຕ່ຍັງມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ ສປປ ລາວ ແລະ ພາກພື້ນເຂດແມ່ນ້ຳຂອງທັງໝົດ.

ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອມີຄວາມສຳຄັນທາງດ້ານຍຸດທະສາດຍ້ອນວ່າມັນເປັນເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງ ສປປ ລາວ, ຈີນ, ໄທ ແລະ ພະມ້າ. ເປັນເຂດທີ່ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນທາງດ້ານຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ຍັງເປັນເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງປະເທດທີ່ຕັ້ງຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນໃຕ້, ແລະ ການພັດທະນາເສດຖະກິດຢ່າງໄວວາຢູ່ປະເທດຈີນ. ໂດຍສະເພາະແມ່ນການເຊື່ອມຕໍ່ຕົວເມືອງ ແລະ ສູນກາງທາງດ້ານການຄ້າຂອງບາງກອກ, ພະນົມເປັນ ແລະ ນະຄອນໂຮງຈີນພ້ອມທັງຕະຫລາດການຄ້າໂລກ.

ສປປ ລາວ ແມ່ນມີທີ່ຕັ້ງຢູ່ຈຸດຍຸດທະສາດຂອງການພັດທະນາເສດຖະກິດ. ເສັ້ນທາງທີ່ສຳຄັນໄດ້ຕັດຜ່ານ ສປປ

ລາວ ແລະ ເປັນການເປີດເສັ້ນທາງທາງດ້ານການຄ້າ ຊຶ່ງສາມາດສະໜອງຜົນປະໂຫຍດທີ່ໃຫຍ່ຫລວງຕໍ່ເສດຖະກິດ ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ໃນລະດັບຊາດ. ສປປ ລາວ ແມ່ນມີຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ອຸດົມສົມບູນ, ແຕ່ບັນຫາທີ່ໜ້າເປັນຫ່ວງແມ່ນເປັນປະເທດທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນຂອບເຂດຈຳກັດໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນດັ່ງກ່າວນີ້ຢູ່ໃນສະພາບທີ່ມີການປ່ຽນແປງທີ່ໄວວາ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດທາງດ້ານເສດຖະກິດທີ່ໄດ້ຈາກຊັບພະຍາກອນດັ່ງກ່າວ. ເຖິງວ່າເຂດແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອໄດ້ເປັນເສັ້ນທາງ ທາງດ້ານການຄ້າມາແຕ່ດົນນານ, ແຕ່ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຢູ່ສປປ ລາວ ໃນເຂດນັ້ນສ່ວນໃຫຍ່ຍັງອາໄສການກະສິກຳທີ່ພູຜູ້ພໍກິນ ແລະ ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ບໍ່ສາມາດໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຢ່າງເຕັມສ່ວນຈາກການພັດທະນາທາງດ້ານການຕະຫລາດ. ໃນພາກຕົວຈິງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຍັງຕ້ອງໄດ້ຮັບຜົດຊອບຕໍ່ຄ່າເສຍຫາຍ ລວມທັງທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ.

ຮູບພາບ 1. ຮູບພາບດາວທຽມ 7 ETM ຂອງພື້ນທີ່ ແມ່ນ້ຳ 3 ຈຸດ, ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຈຸດແມ່ນ້ຳຢາງຊີ, ແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ແມ່ນ້ຳສາວິນຕອນເໜືອຢູ່ແຂວງຢູນນານ, ປະເທດຈີນ
ແຫລ່ງຂໍ້ມູນ: US Geological Survey, EROS Data Centre (landsat7.usgs.gov.)

ຕົວຢ່າງທີ່ເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງແມ່ນການລາຍງານ ຂອງຊຸມຊົນຕ່າງໆວ່າລະດັບນ້ຳມີການປ່ຽນແປງຢ່າງຫລວງຫລາຍ ຊຶ່ງເກີດຄວາມເປັນຫ່ວງເປັນໄປຕໍ່ການເຊາະເຈື່ອນຂອງຝັ່ງນ້ຳຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ນອກຈາກນັ້ນການປ່ຽນແປງຂອງການຕົກຕະກອນຕາມສາຍນ້ຳ ຍ້ອນການ

ສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້ານຳຕົກຢູ່ປະເທດຈີນອາດຈະມີຜົນສະທ້ອນຕໍ່ໜ້າທີ່ທາງດ້ານລະບົບນິເວດທຳມະຊາດຂອງແມ່ນ້ຳ. ຜົນກະທົບລວມ ແລະ ສະສົມຂອງການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວ ແມ່ນເປັນບັນຫາທີ່ບໍ່ແມ່ນອນແຕ່ສາມາດປ່ຽນແປງລະບົບການໄຫລຂອງນ້ຳ ແລະ ການຕົກຕະກອນຂອງແມ່ນ້ຳທີ່ມີການປ່ຽນແປງ ຕາມລະດູການຊຶ່ງເກີດມີນ້ຳຖ້ວມ ແລະ ນ້ຳແຫ້ງ. ການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວນີ້ສ້າງຜົນກະທົບຕໍ່ລະບົບນິເວດຂອງແມ່ນ້ຳ ແລະ ຜົນຜະລິດຈາກແມ່ນ້ຳໂດຍສະເພາະການປະມົງ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທາງນ້ຳຊຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ເສດຖະກິດຂອງທ້ອງຖິ່ນ.

ເຂດທີ່ໄດ້ທຳການສຶກສາ

ໂຄງການແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ແມ່ນສຸມໃສ່ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອມີລວງຍາວປະມານ 500 ກມ ຈາກຊຽງກິກ ຫາ ແຂວງຫລວງພະບາງ ຢູ່ ສປປ ລາວ. ເຂດທີ່ທຳການສຳຫລວດຫລາຍທີ່ສຸດຢູ່ຕອນເໜືອແມ່ນຢູ່ໄລຍະ 50 ກມ ທາງຕອນເໜືອຂອງຊຽງກິກ ແລະ ປະມານ 150 ກມ ທາງໃຕ້ຈາກເຂດຊາຍແດນ ສປປ ຈີນ.

ລ້ານຊ້າງແມ່ຂອງ (ຕໍ່ໄປນີ້ເອີ້ນວ່າແມ່ນ້ຳຂອງ) ແມ່ນໄຫລຈາກພູພຽງພິເບດ ແລະ ໄຫລຜ່ານຕອນເໜືອຂອງມົນທົນຢູນນານໃນປະເທດຈີນ. ຫລັງຈາກນັ້ນໄດ້ໄຫລຜ່ານສົບສອງພັນນາກ່ອນທີ່ຈະມາເຖິງ ສປປ ລາວ. ຢູ່ເຂດເໜືອຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຊຶ່ງໄຫລຜ່ານແຂວງພາກເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ມີຫລາຍສາຍແມ່ນ້ຳທີ່ໄຫລມາຈາກພູເຊື້ອມຕໍ່ເຂົ້າສາຍແມ່ນ້ຳຂອງຊຶ່ງມີທົນ ແລະ ແກ້ງຕາມລະບົບສາຍນ້ຳຫລັງຈາກແມ່ນ້ຳຂອງໄຫລຜ່ານຮ່ອມພູເລິກແລ້ວໄດ້ໄຫລຜ່ານດິນແດນ ສປປ ລາວ. ນ້ຳໄດ້ໄຫລຜ່ານເບ້ຍພູທີ່ຊັນຕັດຜ່ານທີ່ມີເປັນຮູບໂຕ (V).

ຫລັງຈາກແມ່ນ້ຳຂອງໄຫລຜ່ານພູພຽງ ແລະ ສາຍພູຢູ່ເຂດຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ຂອງພິເບດແມ່ນ້ຳໄດ້ໄຫລມາສູ່ຈຸດທີ່ມີລະບົບສາຍນ້ຳຢ່າງຫລວງຫລາຍຢູ່ທາງເຂດໃຕ້ ແລະ ເຂດຕາເວັນອອກຂອງທະວີບອາຊີ ຊຶ່ງເອີ້ນກັນວ່າເຂດແມ່ນ້ຳສາມສາຍ (ເບິ່ງຮູບພາບທີ 1). ເຂດດັ່ງກ່າວນີ້ມີລັກສະນະສະເພາະຍ້ອນເປັນເຂດທີ່ມີຮ່ອມພູເລິກ ແລະ ມີທີ່ຈຳນວນໜຶ່ງ. ແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ແມ່ນ້ຳຢັງຊີແມ່ນແຍກກັນດ້ວຍສາຍພູທີ່ປົກຫຸ້ມໂດຍຫົມະທີ່ມີຄວາມສູງເກີນ 5,000 ແມັດ. ເຂດທີ່ພຽງຂອງແມ່ນ້ຳດັ່ງກ່າວນີ້ຍັງມີ

ຄວາມສູງປະມານ 1,000 ຫາ 1,500 ແມັດ ຖ້າທຽບໃສ່ລະດັບນ້ຳທະເລ.

(ຢູ່ໃນຮູບພາບທີ 1) ສີທີ່ແຕກຕ່າງກັນນັ້ນແມ່ນໝາຍເຖິງເຂດທີ່ດິນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ຕົວຢ່າງເຂດທີ່ມີຫົມະປົກຫຸ້ມແມ່ນໃສ່ສີຟ້າອ່ອນ, ເຂດທີ່ມີພືດພັນປົກຫຸ້ມແມ່ນໃສ່ສີຂຽວ, ສີກາເຟ ແລະ ສີຂຽວ. ສາຍນ້ຳທີ່ແຄບ ຊຶ່ງຢູ່ໃນຮ່ອມພູໄຫລຜ່ານແຕ່ເໜືອຫາໃຕ້. ຮູບພາບດັ່ງກ່າວນີ້ກວມເອົາເຂດເນື້ອທີ່ປະມານ 185 ກມ x 250 ກມ.

ໂດຍຖືເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງທີ່ມາຂອງສາຍນ້ຳ, ການໄຫລຂອງສາຍນ້ຳຈາກຫ້ວຍນ້ຳຕາມພູສາໄປຫາແມ່ນ້ຳຕາມທ້າງພຽງແມ່ນສາມາດເຫັນໄດ້ຢູ່ໃນຮູບພາບ ແລະ ຢູ່ທາງຕອນໃຕ້ຈະເຫັນວ່າມີທ້າງພຽງກວ້າງຂຶ້ນ. ຮູບພາບຂອງເນື້ອທີ່ເຂດນີ້ເປັນໄລຍະຄວາມຍາວຂອງສາຍນ້ຳທີ່ຂ້ອນຂ້າງສັ້ນປະມານ 100 ຫາ 200 ກມ. ແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ຢູ່ໃກ້ເຂດເນື້ອງຫ້ວຍຊາຍ (ຮູບພາບທີ 2)

ຮູບພາບ 2. ແຜນທີ່ເຂດທີ່ໄດ້ທຳການສຶກສາ

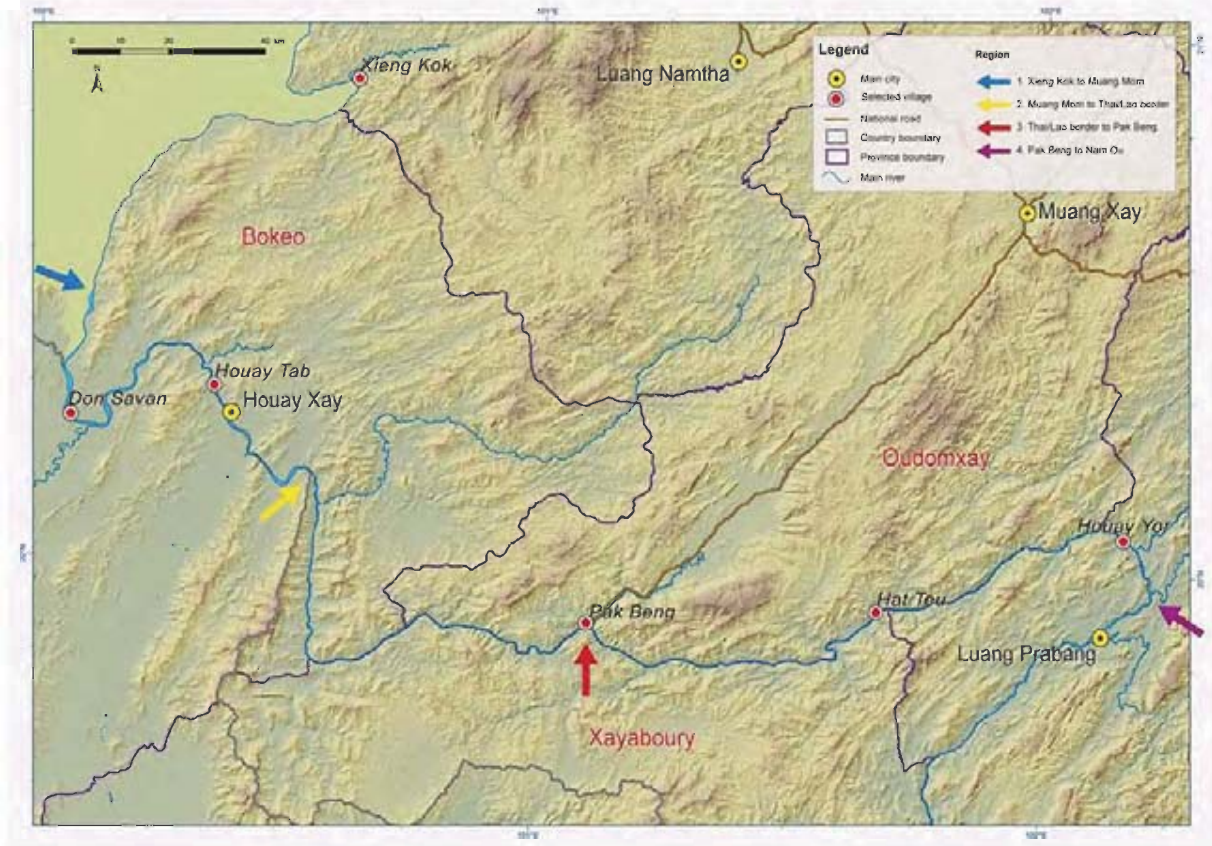

ມີລັກສະນະທີ່ມີທົ່ງພຽງທີ່ຖືກນໍ້າຖ້ວມ ແລະ ສາຍນໍ້າ ຫລາຍ. ພາກສ່ວນນີ້ຂອງເນື້ອທີ່ແມ່ນກວມເອົາ 1/3 ຂອງ ເຂດທີ່ໄດ້ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ຊຶ່ງມີໄລຍະການໄຫລຜ່ານຮ່ອມ ພູທີ່ຂ້ອນຂ້າງແຄບ. ເຂດດັ່ງກ່າວນີ້ມີລັກສະນະສະເພາະ ຊຶ່ງເປັນເຂດແມ່ນໍ້າຂອງທີ່ມີຊາຍແດນຕິດກັບປະເທດໄທ. ແມ່ນໍ້າຂອງໄຫລຜ່ານເຂດຊາຍແດນປະເທດໄທ ແລະ ຜ່ານເຂດພູຜາຂອງ ສປປ ລາວ ຊຶ່ງເປັນການໄຫລຜ່ານ ສາຍພູແຕ່ທາງພາກເໜືອໄປຫາພາກໃຕ້ ແລ້ວສາຍນໍ້າຈະ ແຄບລົງ ແລະ ການໄຫລກໍ່ໄວຂຶ້ນ. ສ່ວນທີ່ຍັງເຫລືອຂອງ ສາຍນໍ້າແມ່ນໄຫລຕາມທິດຕາເວັນອອກ ໂດຍຜ່ານແຂວງ ຫລວງພະບາງ (ເບິ່ງຮູບພາບທີ 2)

ຮູບພາບທີ 3 ສະແດງໃຫ້ເຫັນ 4 ເຂດຕົ້ນຕໍຂອງເຂດທີ່ໄດ້ ທໍາການສຶກສາຊຶ່ງມີຄວາມສອດຄ່ອງກັບການປ່ຽນແປງທີ່ ສໍາຄັນຕໍ່ລະບົບການໄຫລຂອງນໍ້າຊຶ່ງເຫັນໄດ້ຢູ່ໃນ 3 ເຂດ

ທໍາອິດ. ເຂດທີ 1 ຂອງການສຶກສາແມ່ນສິ້ນສຸດຢູ່ເຂດເນືອງ ມອມໃກ້ຊຽງແສນປະເທດໄທຊຶ່ງເປັນເຂດສາຍນໍ້າທີ່ປ່ຽນ ແປງຈາກການໄຫລຜ່ານຊ່ອງພູທີ່ແຄບເປັນການໄຫລຜ່ານ ທົ່ງກວ້າງ. ແຕ່ສາຍນໍ້າໄຫລຜ່ານເຂດທົ່ງພຽງດັ່ງກ່າວນີ້ພຽງ ແຕ່ໄລຍະສັ້ນເທົ່ານັ້ນ ແລະ ຫລັງຈາກນັ້ນແມ່ນໍ້າຂອງບໍ່ໄດ້ ເປັນຊາຍແດນລະຫວ່າງ ສປປ ລາວ ກັບປະເທດໄທ. ຫລັງ ຈາກນັ້ນແມ່ນໍ້າຂອງໄຫລຜ່ານທິວທັດທໍາມະຊາດທີ່ເປັນພູ ຜາໄຫລຜ່ານຫລາຍສາຍພູຈົນມາເຖິງນໍ້າອູ. ເຂດດັ່ງກ່າວນີ້ ໄດ້ຖືກຕັດແບ່ງອອກເປັນສອງເຂດ ແລະ ເຂດສຸດທ້າຍ ແມ່ນຈາກປາກແບງຫານ້ອູຊຶ່ງໄຫລຜ່ານທາງທິດຕາເວັນ ອອກໂດຍຜ່ານທິວທັດທໍາມະຊາດທີ່ຄ້າຍຄືກັນ. ປາກແບງ ຖືເປັນເຂດທີ່ສໍາຄັນ ຊຶ່ງເປັນຈຸດຕັດແບ່ງເຂດການສຶກສາ ໃຫ້ມີລັກສະນະເທົ່າທຽມກັນ. ສາມາດເຫັນໄດ້ເຖິງການ ປ່ຽນແປງພຶກສາສາດທີ່ມີກຸ່ມເນື້ອທີ່ຢູ່ເຂດນັ້ນ ຊຶ່ງມີເຂດ ປ່າໄຄກ (dry dipterocarp forests).

ຮູບພາບ 3. ແຜນທີ່ເຂດທີ່ໄດ້ທໍາການສຶກສາແມ່ນໍ້າຂອງຕອນເໜືອຈາກຊຽງກົກເຖິງຫລວງ ພະບາງ

ໝາຍເຫດ: ລູກສອນໝາຍເຖິງພື້ນທີ່ທີ່ສໍາຄັນ 4 ແຫ່ງ. ຮູບພາບ: UTM Zone 48, Datum Indian 1960. ແລ່ງຂໍ້ມູນ: ຄະນະກໍາມະການແມ່ນໍ້າຂອງ, 2005

ການໄຫລ ແລະ ຄວາມເປັນເອກະລັກ ຂອງລະບົບແມ່ນ້ຳຂອງ

ແມ່ນ້ຳຂອງເປັນລະບົບສາຍນ້ຳທີ່ມີຄວາມສະລັບສັບຊ້ອນ ແລະ ມີການປ່ຽນແປງ. ແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ໄຫລຕ່າງໆ ຮ່ອມພູເລິກ, ມີລັກສະນະທີ່ມີແກ້ງມີຕາດ, ມີວັງເລິກ ແລະ ໄຫລສູ່ທົ່ງພຽງ, ຮ່ອມພູຊຶ່ງການໄຫລຂອງນ້ຳມີຄວາມໄວຫລຸດລົງ. ຍັງມີຫວຍນ້ຳ ແລະ ສາຂາຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຊຶ່ງໄຫລເຂົ້າ ແລະ ໄຫລອອກຈາກສາຍແມ່ນ້ຳຂອງ.

ເຮືອທີ່ເຮັດດ້ວຍໄມ້ຢູ່ບ້ານກົກຂ່າ. © ຮູບພາບໂດຍ: Richard Friend/MWBP

ການປ່ຽນແປງຕາມລະດູການ ຂອງແມ່ນ້ຳຂອງແມ່ນມີສູງ ຊຶ່ງລະດັບນ້ຳແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນ ຫລື ຫລຸດລົງເປັນຜົນມາຈາກ ການລະລະຍຂອງຫີນຢູ່ພູໜຽງທີ່ເບດ ແລະ ລະດັບນ້ຳໃນ ລະດູຝົນ. ລະດັບນ້ຳທີ່ຍັງສະຖານີຂຽງແສນປະເທດ ໄທແມ່ນມີການປ່ຽນແປງຢ່າງຫລວງຫລາຍ ຊຶ່ງມີປະມານ 10 ແມັດ ໃນໄລຍະກາງເດືອນເມສາ ຫາ ກາງເດືອນ ສິງຫາ. ຢູ່ເຂດຕອນໃຕ້ຂອງແຂວງຫລວງພະບາງການປ່ຽນແປງ ລະດັບນ້ຳຕາມລະດູການແມ່ນມີເກີນ 15 ແມັດ. ໃນລະດູ ແລ້ງລະດັບນ້ຳຈະຫລຸດລົງເຮັດໃຫ້ເຫັນພື້ນຊາຍ ແລະ ຜິວ ດິນເກີດຂຶ້ນພ້ອມທັງເຫັນແກ້ງຫີນ, ເຂດດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນມີ ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ນິກທີ່ມີການຍ້າຍຖິ່ນຖານ. ການປ່ຽນແປງ ຕາມລະດູການແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການຜົນຜະລິດດ້ານ ຊີວະນາໆພັນທີ່ອຸດົມສົມບູນໃນເຂດນີ້. ເຂດອາໄສທີ່ສຳຄັນ ຂອງນົກ ແມ່ນຢູ່ເຂດຂຽງແສນ. ເຂດດັ່ງກ່າວນີ້ຍັງເປັນທີ່ຢູ່ ສຳຄັນສຳລັບແນວພັນປາທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມແຄມຝັ່ງນ້ຳ ແລະ ທົ່ງທີ່ກິນນ້ຳຖ້ວມຊຶ່ງແຄມນ້ຳເປັນໂງ່ນຫີນ ແລະ ມີວັງເລິກ. ເຂດທີ່ມີວັງເລິກເປັນເຂດສຳຄັນສຳລັບການຫາປາ. ຊາວ ປະມົງທ້ອງຖິ່ນໄດ້ຮູ້ຈັກແນວພັນປາຫລາຍຊະ ນິດ, ສ່ວນ ຫລາຍແລ້ວແມ່ນແນວພັນປາຂະໜາດໃຫຍ່ຊຶ່ງຈັບໄດ້ຢູ່ເຂດ ວັງເລິກໃນລະດູແລ້ງ. ເຂດວັງເລິກຍັງເຊື່ອວ່າເປັນເຂດ ປະສົມພັນຂອງປາ (Poulsen ແລະ ຜູ້ອື່ນ 2002) ການປ່ຽນ

ແປງຕາມລະດູການຂອງລະບົບອຸທິກກະສາດສ້າງຜົນ ກະທົບຕໍ່ ສາຍພັນປາລວມທັງແຫລ່ງ ອາຫານ, ການເຄື່ອນ ຍ້າຍ, ການເຕີບໃຫຍ່ ແລະ ລະດູປະສົມພັນປາ. ນອກຈາກ ແນວພັນປານ້ຳຈືດແລ້ວ, ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານສິ່ງແວດ ລ້ອມເຊັ່ນການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງລະດັບນ້ຳ ຫລື ການປ່ຽນແປງ ທາງດ້ານເຄມີຂອງນ້ຳສາມາດສະ ໜອງປັດໄຈທີ່ ສຳຄັນທາງດ້ານຊີວະວິທະຍາ (Lowe- McCon nell 1987). ພາຍຸຝົນເປັນສັນຍານທີ່ສຳຄັນຕໍ່ແນວພັນສັດຢູ່ ທ້ອງຖິ່ນຕໍ່ປະກົດການທີ່ສຳຄັນ. ສາຍພັນປາຈຳນວນຫລວງ ຫລາຍໃນສາຍນ້ຳຈະເຄື່ອນຍ້າຍຂຶ້ນໄປຕອນເໜືອຂອງ ແມ່ນ້ຳເພື່ອວາງໄຂ່. ປະກົດການດັ່ງກ່າວນີ້ໄດ້ຖືກຍ້າຍທົ່ວຢູ່ ໃນເອກະສານ ຊຶ່ງເຫັນໄດ້ວ່າສາຍພັນປາຈຳນວນໜຶ່ງໄດ້ມີ ການເຄື່ອນຍ້າຍດ້ວຍເສັ້ນ ທາງອັນຍາວໄກຂຶ້ນໄປເຂດ ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ, ໂດຍ ອີງໃສ່ການສຳຫລວດຂໍ້ມູນ ກ່ຽວກັບຄວາມຮູ້ຂອງທ້ອງຖິ່ນ (Poulsen ແລະ ຜູ້ອື່ນ, 2000).

ຍຸດທະສາດໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງຄອບຄົວປະຊາຊົນໃນ ເຂດນັ້ນໄດ້ຖືກຍ້າຍເຂົ້າກັບລະບົບການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວ ໄດ້ ມີການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນຈາກແມ່ນ້ຳ ແລະ ແຄມຕາຝັ່ງ ນ້ຳຈົນຮອດເຂດເນີນສູງ. ຄອບຄົວປະຊາຊົນໃນເຂດນັ້ນໄດ້

ເຂົ້າຮ່ວມບາງວຽກງານຂຶ້ນ ກັບແຕ່ລະລະດູການ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທີ່ມີໃນແຕ່ລະໄລຍະ. ແຕ່ລະວຽກງານ ຕ່າງໆແມ່ນເປັນພາກສ່ວນທີ່ສໍາຄັນຂອງຍຸດທະສາດ ໃນ ການດໍາລົງຊີວິດ. ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງວຽກງານດັ່ງ ກ່າວເປັນກົນໄກສໍາລັບການຄຸ້ມຄອງການປ່ຽນແປງໃນລະດູ ການ ແລະ ໄດ້ໃຊ້ທໍາແຮງທາງດ້ານໂອກາດຊຶ່ງມີຊັບ ພະຍາກອນທໍາມະຊາດແຕກຕ່າງກັນ. ມັນຍັງເປັນກົນໄກ ເພື່ອແກ້ໄຂບາງບັນຫາຂອງຜົນກະທົບ.

ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນທີ່ອາໄສຢູ່ແຄມແມ່ນໍ້າຂອງ ແມ່ນມີ ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບສິ່ງແວດລ້ອມທໍາມະຊາດ ແລະ ຊັບພະ ຍາກອນທີ່ອຸດົມສົມບູນຂອງແມ່ນໍ້າ. ແມ່ນໍ້າຂອງສະໜອງ ພືດຜັກຕ່າງໆ, ປາ ແລະ ສັດນໍ້າ ເຊັ່ນ: ກຸ້ງ, ປູ, ກົບ ແລະ ເຕົ້າ. ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນນໍາໃຊ້ເຄື່ອງມືຫາປາຫລາຍປະເພດເຊັ່ນ: ມ່ອງ, ອວນ ແລະ ເບັດ ຊຶ່ງມີເປົ້າໝາຍຈັບເອົາປາຂະນິດ ໃດໜຶ່ງ. ຕົວຢ່າງອວນຈະຖືກວາງໄວ້ຕາມແຄມຝັ່ງແມ່ນໍ້າ ຂອງໃນລະດູຝົນ ເພື່ອຈັບເອົາປາໜຶ່ງປະເພດມີຖັງທີ່ຫາກິນ ຢູ່ຕາມແຄມຝັ່ງແມ່ນໍ້າຂອງ, ມີການນໍາໃຊ້ເບັດທີ່ຢັ່ງລົງ ຄວາມເລິກແຕກຕ່າງກັນຢູ່ເຂດທີ່ມີແກ້ງຫີນ ຫລືວັງເລິກເພື່ອ ຕືກເອົາປາຂະໜາດໃຫຍ່ເພາະວ່າປາປະເພດດັ່ງກ່າວມີຫາ ກິນຢູ່ນໍ້າເລິກ.

ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນໄດ້ມີການຫາປາ ຢູ່ເນື້ອທີ່ກວ້າງພໍສົມ ຄວນ ໂດຍອາໄສຄວາມຮູ້ຂອງເຂົາເຈົ້າກ່ຽວກັບທີ່ຢູ່ອາໄສ ຂອງປາ ແລະ ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາເພື່ອເປັນບ່ອນອີງໃນ ການປະມົງຫລາຍປະເພດ. ການຫາປາຍັງເກີດຂຶ້ນຢູ່ ຕາມ ຫ້ວຍນ້ອຍ ຫລື ສາຂາຂອງແມ່ນໍ້າຂອງພ້ອມທັງການຈັບປາ ຢູ່ເຂດໜອງ ຫລື ບຶງ ຊຶ່ງມີປາຈໍານວນໜຶ່ງເຄື່ອນຍ້າຍໄປວາງ ໄຂ່ຢູ່ເຂດດັ່ງກ່າວ. ສ່ວນຫລາຍແລ້ວຜູ້ຍິງຈະຫາປາຢູ່ໃນເຂດ ຫ້ວຍນໍ້າດັ່ງກ່າວ.

ມີຊຸມຊົນຈໍານວນໜຶ່ງ ອາໄສຢູ່ເຂດຫ້ວຍຊາຍ, ຊຶ່ງປະຊາ ຊົນ ທ້ອງຖິ່ນ ເກັບໄຄຫີນຈາກແມ່ນໍ້າຂອງ, ມັນເປັນແຫລ່ງ ອາຫານທີ່ສໍາຄັນ ແລະ ເປັນອາຫານທີ່ມີຊີ່ຂອງທ້ອງຖິ່ນ. ການຜະລິດສິນຄ້າຈາກໄຄຫີນເຊັ່ນດຽວກັບການປະມົງ ແມ່ນຂຶ້ນກັບຄຸນລັກສະນະຂອງປະກົດການນໍ້າຖ້ວມ ຫລື ນໍ້າ ແຫ້ງ. ຜົນກະທົບຂອງການປ່ຽນແປງລະດັບນໍ້າຊຶ່ງຖືກລາຍ ງານໂດຍ ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນວ່າໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບຕໍ່ຊັບພະ ຍາກອນທີ່ອຸດົມສົມບູນດັ່ງກ່າວນີ້ເຮັດໃຫ້ການຜະລິດໄຄຫີນ ຫລຸດລົງ.

ລະດັບນໍ້າທີ່ແຫ້ງລົງໃນລະດູແລ້ງເຮັດໃຫ້ເກີດມີຫາດຊາຍ, ເກາະດອນ ແລະ ເຂດດິນເກີດໃໝ່ຢູ່ຕາມແຄມຝັ່ງ ຊຶ່ງເປັນ ໂອກາດທີ່ສໍາຄັນຕໍ່ການດໍາລົງຊີວິດ.

ຢູ່ເຂດຊຸມຊົນຈໍານວນໜຶ່ງມີການຮ່ອນຄໍາ ຊຶ່ງເປັນວຽກງານ ທາງດ້ານເສດຖະກິດທີ່ສໍາຄັນສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວແມ່ນເປັນວຽກ ຂອງຜູ້ຍິງຢູ່ໃນໄລຍະລະດູແລ້ງ. ສໍາລັບຊຸມຊົນຈໍານວນໜຶ່ງ ເຫັນວ່າການຮ່ອນຄໍາເປັນແຫລ່ງລາຍຮັບທີ່ສໍາຄັນຈາກການ ສັງເກດການຢູ່ເຂດຫ້ວຍທັບ ແລະ ເຂດຄອງຜີຫລວງ.

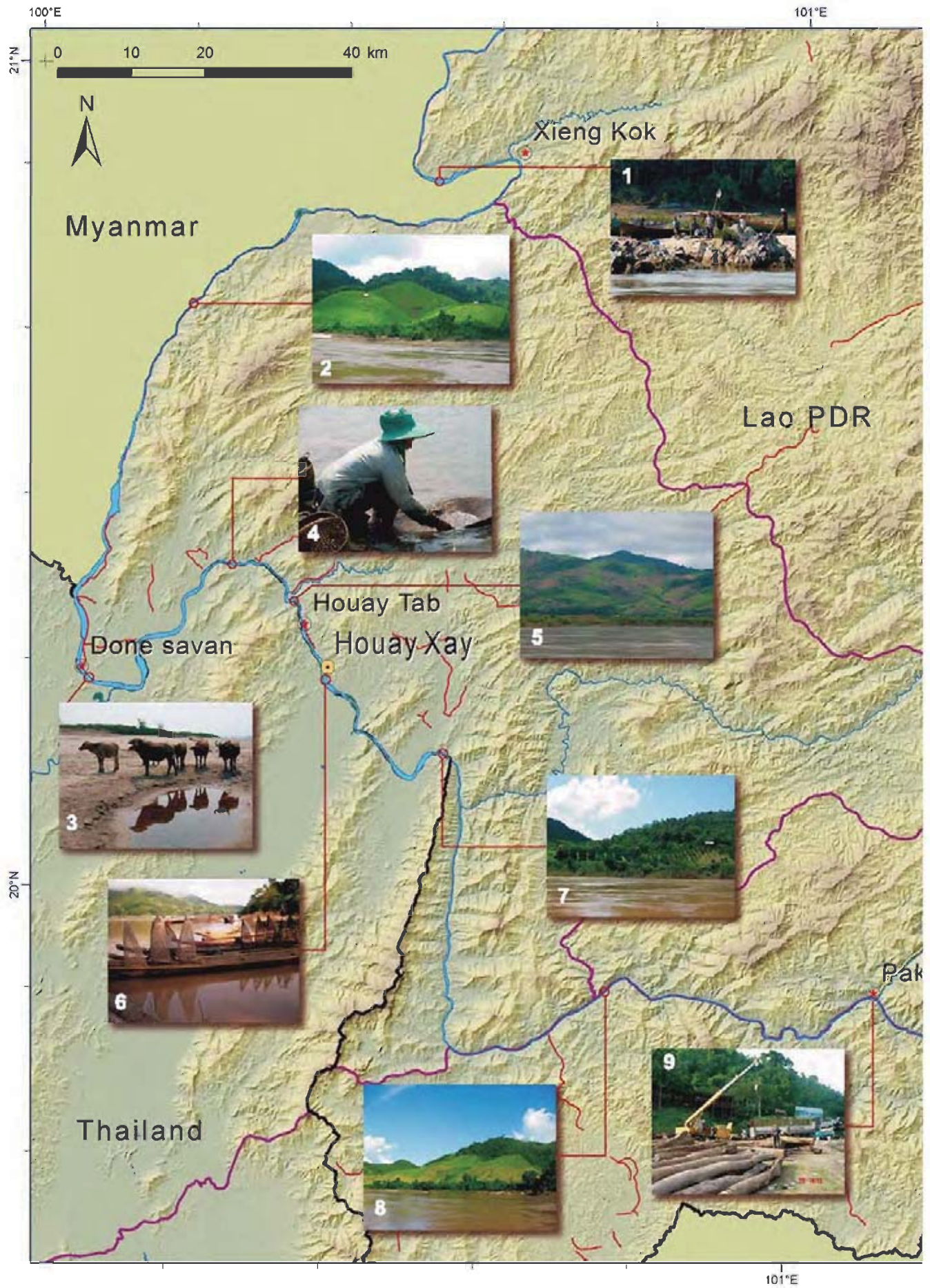
ຊາວບ້ານກໍາລັງກະກຽມດິນເພື່ອປູກພືດຢູ່ບ້ານຫວັຍຕາບ; ຮູບພາບໂດຍ: Kate Lazarus/IUCN

ຊາວບ້ານກໍາລັງເກັບໄຄຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງ. ຮູບພາບໂດຍ: Kate Lazarus/IUCN

ຊາວບ້ານຮ່ອນຄໍາໄກ້ກັບແກ້ງຄອນປີຫລວງ. ຮູບພາບໂດຍ: Kate Lazarus/IUCN

Luang Namtha

◆ ຮູບພາບ 4. ແຜນທີ່ເຂດທີ່ໄດ້ທຳການສຶກສາທີ່ມີຮູບພາບລະບຸປະເພດຕ່າງໆຂອງກິດຈະກຳການດຳລົງຊີວິດ ຮູບພາບນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງວິຖີການດຳລົງຊີວິດທີ່ຫລາກຫລາຍລຽບຕາມຝັ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ. ວິຖີການດຳລົງຊີວິດດັ່ງກ່າວ ລຸ່ມນີ້: ການຫາປາ, ການຮ່ອນຄຳ, ເຮັດສວນຕາມແຄມແມ່ນ້ຳ, ການລ້ຽງ ສັດ, ການເຮັດໄຮ່ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ.

ໃນຮູບສະແດງນີ້ໄດ້ຄັດເລືອກກິດຈະກຳທີ່ສຳຄັນຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ໄດ້ສັງເກດໃນໄລຍະການສຶກສາ

1. ແຄມຫາປາຊາວພະມ້າ	7. ສ່ວນບູກໝາກໄມ້ໃກ້ຊາຍແດນລາວ-ໄທ	13. ຄົນຫາປາໃຊ້ໄຮ່
2. ການເຮັດໄຮ່	8. ການເຮັດໄຮ່	14. ບ້ານນ້ອຍຢູ່ຕາມແຄມແມ່ນ້ຳຂອງ
3. ການລ້ຽງຄວາຍໃນລະດູແລ້ງ	9. ການຂົນໄມ້ຂຶ້ນລົດບັນທຸກ	15. ການຫາປາຢູ່ບ່ອນທີ່ນ້ຳໂຫລແຮງ
4. ການຮ່ອນຄຳ, ໄກ້ຄອນພິຫລວງ	10. ຄົນຫາປາກຳລັງຜຽງມອງ	16. ຖ້ຳປາກອູໄກ້ຫລວງພະບາງ
5. ພື້ນທີ່ເຮັດໄຮ່	11. ຊາວບ້ານລ່າໝູ່ປ່ານ້ຳໃຊ້ໝາ	
6. ເຄື່ອງມືຫາປາເຮັດໂດຍໄມ້ໂຕຢູ່ໃນເຮືອ	12. ສວນແຄມນ້ຳ	

Muang Xay

k Beng

Hat Teu

Houay Yon

Luang Prabang

ການນຳໃຊ້ດິນແຄມຝັ່ງຂອງແມ່ນ້ຳ ເພື່ອປູກຝັງເຊັ່ນການເຮັດສວນປູກພືດສາມາດເຫັນໄດ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງຢູ່ລຽບຕາມແຄມແມ່ນ້ຳຂອງ. ດິນຕາມແຄມຝັ່ງທີ່ຖືກນ້ຳຖ້ວມຈະເປັນດິນທີ່ອຸດົມສົມບູນ ແລະ ສາມາດສະໜອງນ້ຳໄດ້ຕາມຄວາມຈຳເປັນ. ມີການປູກພືດຕ່າງໆ ຢູ່ຕາມແຄມຝັ່ງແມ່ນ້ຳຂອງເຊັ່ນ ສາລີ, ຢາສູບ ແລະ ຖົ່ວດິນເປັນຕົ້ນ.

ສຳລັບຊຸມຊົນຢູ່ສາຍນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ, ການຜະລິດເຂົ້າແມ່ນອາໄສ ການເຮັດໄຮ່ຕາມເນີນພູ. ການຜະລິດກະສິກຳຢູ່ເຂດພູສູງສ່ວນຫລາຍແມ່ນການປູກພືດ ເພື່ອລ້ຽງຄອບຄົວອາດຈະເປັນໄຮ່ໝູນວຽນ ຫລື ເປັນໄຮ່ເລື່ອນລອຍ.

ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຢູ່ເຂດພູສູງເປັນແຫລ່ງທີ່ມາຂອງນ້ຳ, ໄມ້ສຳລັບການກໍ່ສ້າງ, ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ແລະ ສັດປ່າ.

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຍຸດທະສາດ ໃນການດຳລົງຊີວິດຢູ່ເຂດນີ້ແມ່ນມີຄວາມຫລາກຫລາຍ ແລະ ວຽກງານຕ່າງໆຂອງຄອບຄົວແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ. ຖ້າສູນເສຍວຽກງານໃດໜຶ່ງໄປບໍ່ວ່າຈະເປັນການປະມົງ, ການປູກເຂົ້າ ຫລື ການເຮັດສວນຕາມແຄມຕາຝັ່ງຂອງແມ່ນ້ຳແມ່ນຈະມີຜົນສະທ້ອນທີ່ສຳຄັນຕໍ່ເສດຖະກິດຂອງຄອບຄົວໂດຍລວມ.

ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອໄດ້ຊຸກຍູ້ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງ

ຄວາມອຸດົມຮັ່ງມີຂອງຊົນເຜົ່າ. ເສດຖະກິດຂອງໝູ່ບ້ານແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຢູ່ໃນແຕ່ລະຊຸມຊົນ. ບາງຊຸມຊົນແມ່ນຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ເຂດພູສູງ ແລະ ບາງຊຸມຊົນແມ່ນຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ແຄມແມ່ນ້ຳ. ຊຸມຊົນສ່ວນຫລາຍມີປະຫວັດອັນຍາວນານໃນການຕັ້ງຖິ່ນຖານ, ບາງຊຸມຊົນແມ່ນມີການຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ເຂດດັ່ງກ່າວນັ້ນຫລາຍກວ່າຮ້ອຍປີ ແລະ ບາງຊຸມຊົນແມ່ນຫາກໍ່ຍ້າຍເຂົ້າມາຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ໃໝ່.

ຄວາມສຳຄັນຂອງຊີວະນາໆພັນ (ລະບົບນິເວດ, ທີ່ຢູ່ອາໄສ ແລະ ແນວພັນ)

ແມ່ນ້ຳຂອງຢູ່ຕອນເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ ລວມເອົາສາຍນ້ຳ ແລະ ທົ່ງພຽງທີ່ຖືກນ້ຳຖ້ວມທີ່ເປັນທີ່ຢູ່ອາໄສໃນເຂດດິນບໍລິເວນນ້ຳໃຫ້ແກ່ຊີວະນາໆພັນທາງນ້ຳທີ່ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນ. ທີ່ຢູ່ອາໄສໃນເຂດດິນບໍລິເວນນ້ຳຢູ່ໃນເຂດດັ່ງກ່າວນີ້ລວມມີປະເພດທີ່ຢູ່ອາໄສໃນເຂດຊຸ່ມຊື່ນເຊັ່ນ: ຊາຍ, ດິນຕົມ, ດິນທີ່ເກີດຈາກນ້ຳຖ້ວມ, ແກ້ງຫີນ, ຕາຝັ່ງທີ່ສູງຊັນ, ລະບົບສາຍນ້ຳ, ການໄຫລຂອງນ້ຳ ທີ່ມີຄວາມໄວ, ວັງເລິກ ຫລື ວັງຕື້ນ. ທີ່ຢູ່ອາໄສໃນເຂດດິນບໍລິເວນນ້ຳທີ່ມີນ້ຳຖ້ວມລວມເອົາເຂດທີ່ມີຄວາມປຽກຊື່ນໃນບາງລະດູການເຊັ່ນ: ໜອງນ້ຳ, ຫ້ວຍນ້ຳ, ດິນບໍລິເວນນ້ຳ ແລະ ດິນຊຸ່ມຊື່ນ.

ການສຳຫຼວດຢູ່ວັງເລິກໃນແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ໂດຍການນຳໃຊ້ວິທີການແບບ hydroacoustic

ໂດຍຖືເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງວຽກງານຕິດຕາມກວດກາ, ການສຳຫຼວດຢູ່ເຂດວັງເລິກຂອງແມ່ຂອງຕອນເໜືອ ທີ່ໄດ້ດຳເນີນຢູ່ໃນກາງລະດູແລ້ງ (ເດືອນມີນາ) ປີ 2005. ໄດ້ມີການສຶກສາ 9 ຄັ້ງຢູ່ໃນເຂດແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ, ດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຄື່ອງມື hydro-acoustic. ຜົນຂອງການສຶກສາໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າມີຄວາມແຕກຕ່າງຫຼາຍທາງດ້ານຄວາມເລິກຊຶ່ງມີ 15,38 ແມັດ (ທີ່ຍ້ານແກ້ງຫາງ) ແລະ 48,17 ແມັດ (ທີ່ຍ້ານແກ້ງອ້ອຍ). ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງລະດັບນ້ຳທີ່ເກີດຂຶ້ນນັ້ນສາມາດເຫັນໄດ້ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງສາຍພັນ ແລະ ຂະໜາດຂອງຢາ. ລະດັບນ້ຳທີ່ມີຄວາມເລິກແຕ່ 1- 20 ມ ມີຍົດຍາດໃນການເປັນທີ່ຢູ່ອາໄສສຳລັບຢາຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຂະໜາດກາງ, ແຕ່ວັງທີ່ມີຄວາມເລິກຫຼາຍກ່ວາ 20 ມ ຂຶ້ນໄປແມ່ນເປັນທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງຢາຂະໜາດໃຫຍ່. ປາຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍແມ່ນອາໄສຢູ່ເຂດໜ້ານ້ຳໃນລະດັບຄວາມເລິກປະມານ 15-20 ມ. ເຂດດັ່ງກ່າວແມ່ນຈຸດເປົ້າໝາຍຂອງຊາວປະມົງ.

ຖ້າເບິ່ງຕາມທີ່ຢູ່ອາໄສປະເພດຕ່າງໆຂອງຢາຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອເຫັນວ່າວັງເລິກມີຍົດຍາດທີ່ສຳຄັນສຳລັບການລີ້ຊ່ອນຂອງຢາໃນລະດູແລ້ງ. ເຖິງວ່າທີ່ຢູ່ອາໄສດັ່ງກ່າວມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຢາຂະໜາດນ້ອຍຈົນເຖິງຂະໜາດໃຫຍ່, ແຕ່ຂຶ້ນເທິງໜ້ານ້ຳແມ່ນມີຢາຂະໜາດນ້ອຍຫາຂະໜາດກາງອາໄສຢູ່ຫຼາຍໃນເວລາດຽວກັນນັ້ນຢູ່ເຂດນ້ຳເລິກຫາເຂດໜ້ານ້ຳຈະມີຢາໃຫຍ່ອາໄສຢູ່. ການປັບປຸງການຂົນສົ່ງທາງນ້ຳເຊັ່ນການລະເບີດແກ້ງ ແລະ ຫີນ ແລະ ການຖິ້ມສິ່ງເສດເຫຼືອລົງວັງນ້ຳເລິກເປັນໄພຂົ່ມຂູ່ທີ່ຮ້າຍແຮງຕໍ່ວັງເລິກທີ່ເປັນທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງຢາ.

ທີມງານຕິດຕາມວັດແທກຄວາມເລິກຂອງວັງ. ຮູບພາບໂດຍ: ດວງຄຳ ສິງຫານຸວົງ/MWBP

ນອກຈາກນັ້ນການປ່ຽນແປງຂອງລະບົບນ້ຳໄຫຼ ແລະ ການຕົກຕະກອນຍັງເປັນຜົນກະທົບເພີ່ມເຕີມເພາະຈະເຮັດໃຫ້ດິນ-ຫຼື ຊາຍໄປປົກຄຸມວັງເລິກ. ໃນເມື່ອວັງເລິກເປັນທີ່ຢູ່ສຳຄັນຂອງຢາ, ເຫັນວ່າຈະມີຄວາມສ່ຽງເກີດຂຶ້ນຖ້າການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວສາມາດສ້າງຜົນກະທົບດ້ານລົບຕໍ່ຈຳນວນຂອງຢາ.

ວັງເລິກຖືກຮັບຮູ້ວ່າເປັນທີ່ຢູ່ສຳຄັນຂອງຢາ ຊຶ່ງຖືກຄຸ້ມຄອງໂດຍຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຕາມລະບົບການຄຸ້ມຄອງຕາມປະເພນີ. ແຕ່ວ່າມີການຍື່ນທຶກຂໍ້ມູນໃນເອກະສານໜ້ອຍທີ່ສຸດກ່ຽວກັບທີ່ຢູ່ທີ່ສຳຄັນຂອງຢາດັ່ງກ່າວນີ້ ແລະ ເຫັນວ່າມີຄວາມສຳຄັນອັນຮີບດ່ວນໃນການດຳເນີນການສຳຫຼວດທາງດ້ານວິທະຍາສາດ.

ບົດສະຫຼຸບກ່ຽວກັບການສຳຫຼວດດ້ວຍເຄື່ອງມື hydro-acoustic ໃນປີ 2005, ບົດລາຍງານທາງດ້ານເຕັກນິກສາມາດສະໜອງໃຫ້ໄດ້ເປັນແຜ່ນຊີດີ (CD).

ທີ່ຢູ່ຂອງສັດນ້ຳບາງກໍລະນີແມ່ນເກີດຂຶ້ນ ເປັນໄລຍະຊົ່ວ-
ຄາວ ແລະ ມີຄວາມແຕກຕ່າງທາງດ້ານພື້ນທີ່. ຕົວຢ່າງທີ່ຢູ່
ອາໄສຕາມສາຍນ້ຳ ແມ່ນຈະເກີດຂຶ້ນຫລາຍຢູ່ໃນລະດູ
ແລ້ງໃນເວລາລະດັບນ້ຳຫລຸດລົງ. ນອກຈາກທີ່ຢູ່ຂອງສິ່ງທີ່
ມີຊີວິດໃນນ້ຳຍັງມີທີ່ຢູ່ອາໄສສຳລັບສັດທີ່ຢູ່ເທິງບົກທີ່ຢູ່ລຽບ
ຕາມແຄມແມ່ນ້ຳຂອງເຊັ່ນ: ເຂດປ່າໄມ້, ເຂດທີ່ມີຕົ້ນໄມ້
ປົກຫຸ້ມ ແລະ ທີ່ດິນກະສິກຳ.

ຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງທີ່ຢູ່ອາໄສຕາມແມ່ນ້ຳ ແລະ ເທິງ
ດິນຢູ່ໃນເຂດແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ໄດ້ປະກອບສ່ວນແກ່
ຄວາມຫລາກຫລາຍທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ. ຄວາມສຳຄັນ
ຂອງຊີວະນາໆພັນດັ່ງກ່າວນັ້ນ ແມ່ນສາມາດເຫັນໄດ້
ຫລາຍໆດ້ານເຊັ່ນທາງນິເວດ ແລະ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ.
ແນວພັນສັດນ້ຳເຊັ່ນ: ປາ, ສັດເຄິ່ງບົກເຄິ່ງນ້ຳ, ສັດເລືອ
ຄານ ແລະ ແມງໄມ້ໃນນ້ຳເປັນຕົວຊີ້ບອກສຳຄັນຂອງ
ຄວາມອຸດົມສົມບູນທາງດ້ານນິເວດຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ.
ປານ້ຳຈິດຖືວ່າເປັນແຫລ່ງທາດໂປຣຕີນທີ່ສຳຄັນສຳລັບ
ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ, ສັດນ້ຳອື່ນໆເຊັ່ນ: ສັດເຄິ່ງບົກເຄິ່ງນ້ຳ,
ສັດເລືອຄານ ແລະ ແມງໄມ້ເປັນແຫລ່ງອາຫານເພີ່ມເຕີມ
ສຳລັບຊຸມຊົນຢູ່ທ້ອງຖິ່ນ. ໜ້າທີ່ບົດບາດຂອງແນວພັນສັດ
ດັ່ງກ່າວນີ້ (ຕົວຢ່າງ ສັດເຄິ່ງບົກເຄິ່ງນ້ຳ ແລະ ສັດເລືອຄານ
ມີບົດບາດສຳຄັນໃນການຄວບຄຸມທາງດ້ານຊີວະຕໍ່ສັດຕູ
ພືດເຊັ່ນ: ແມງໄມ້ ແລະ ສັດຕູພືດ ໂດຍສະເພາະການປູກ
ເຂົ້າຕາມທ້ອງຖິ່ນ. ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງແນວພັນສັດທີ່ຍັງ

ອຸດົມສົມບູນຢູ່ຕາມສາຍນ້ຳ ແມ່ນມີບົດບາດສຳຄັນໃນ
ການສົ່ງເສີມການທ່ອງທ່ຽວທຳມະຊາດຢູ່ໃນເຂດນີ້. ແນວ
ພັນສັດບາງປະເພດຢູ່ໃນເຂດນີ້ຍັງມີຄວາມສຳຄັນໃນ
ລະດັບໂລກ ຫລືລະດັບພາກພື້ນ.

ຈຳນວນປະເພດນົກນ້ຳທີ່ໄດ້ຖືກຍັນຫຼືກິນໃນເອກະສານຢູ່
ຕອນເໜືອຂອງແມ່ນ້ຳຂອງມີປະມານ 100 ຊະນິດຊຶ່ງໃນ
ນັ້ນລວມເອົາສາຍພັນທີ່ຫາຍາກ ແລະ ໃກ້ຈະສູນພັນຢູ່ໃນ
ລະດັບຊາດ. ປະມານ 40% ຂອງນົກນ້ຳທີ່ໄດ້ຍັນຫຼືກິນໃນ
ເອກະສານຢູ່ໃນເຂດນີ້ ແມ່ນນົກທີ່ຍ້າຍຖິ່ນຖານໃນແຕ່ລະ
ປີ. ໃນນັ້ນມີສັດເຄິ່ງບົກເຄິ່ງນ້ຳ 15 ຊະນິດ ແລະ ສັດເລືອ
ຄານ 19 ຊະນິດທີ່ເປັນສັດຫາຍາກໃນນັ້ນລວມເອົາເຕົາ
ນ້ຳຈິດ 6 ທີ່ເປັນແນວພັນທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນໃນລະດັບໂລກ.
ຢູ່ໃນເຂດນັ້ນມີສະຖານທີ່ທີ່ມີຄວາມສຳຄັນສຳລັບການ
ອະນຸລັກຊີວະນາໆພັນໃນລະດັບໂລກ. ເຂດແມ່ນ້ຳຂອງ
ຕອນເໜືອເປັນພາກສ່ວນທີ່ສຳຄັນຂອງສະຖານທີ່ສຳລັບ
ການອະນຸລັກຊີວະນາໆພັນຢູ່ເຂດອິນດູຈີນ. ມີ 2 ເຂດທີ່ມີ
ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ນົກຖືກກຳນົດໂດຍອົງການປົກປ້ອງນົກ
ເພື່ອເປັນສະຖານທີ່ອະນຸລັກແນວພັນນົກແມ່ນຕັ້ງຢູ່ແມ່
ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ, ລວມທັງສາຍນ້ຳຈາກຊຽງກົກຫາບ້ານ
ບໍ່ຢູ່ປະເທດລາວ ແລະ ຊຽງແສນຢູ່ປະເທດໄທ. ດິນ
ບໍລິເວນນ້ຳທີ່ມີຄວາມສຳຄັນໃນລະດັບສາກົນ (ຕາມ
ສົນທິສັນຍາຮຳຊາ) ແມ່ນຕັ້ງຢູ່ເຂດຊຽງແສນ ເທິງເນື້ອທີ່
ເຂດນ້ຳຖ້ວມຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ.

ຊາວບ້ານລະບຸຊະນິດພັນປ່າຫ້ອງຖິ່ນ.
ຮູບພາບໂດຍ: ດວງຄຳ ສິງຫາວິງ/MWBPP

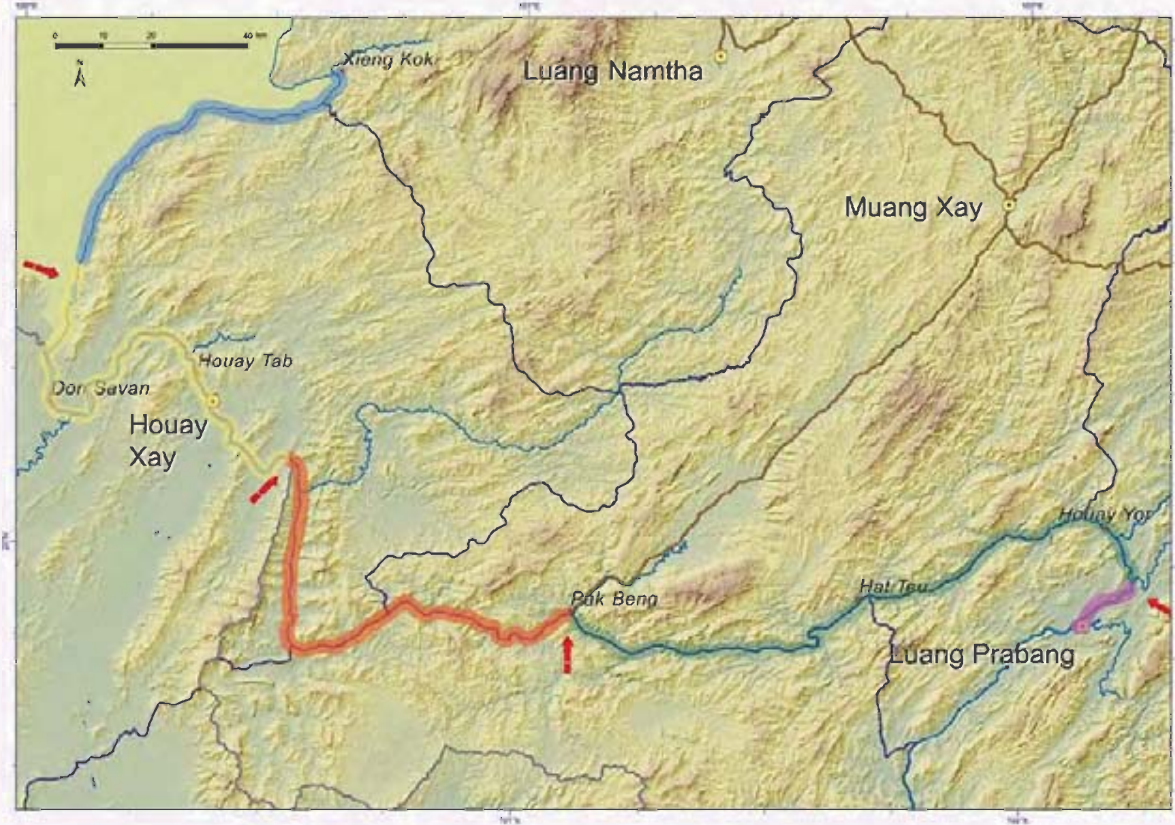
ການນຳໃຊ້ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານນິເວດຂອງປະຊາຊົນ
ທ້ອງຖິ່ນ ເພື່ອທຳຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ຄວາມຫຼາກຫຼາຍ
ແລະ ທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງແນວພັນປ່າຕາມລຳແມ່ນ້ຳ
ຂອງຕອນເໜືອ

ໃນໄລຍະຊຸມຢີ່ຜ່ານມາ, ຜູ້ຊ່ຽວຊານດ້ານການປະມົງ
ໂດຍມີການຮ່ວມມືກັບຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງ
ຊຶ່ງໄດ້ເຮັດວຽກໃຫ້ແກ່ອົງການຂອງລັດຖະບານ ສ ປ ປ
ລາວ ໄດ້ມີການຕີລາຄາວຽກງານການປະມົງ, ໂດຍມີ
ວິທີການທີ່ມີປະສິດທິຜົນໃນການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາປາ
ແລະ ການປະມົງຢູ່ອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ. ວິທີການດັ່ງກ່າວ
ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນມີການເຂົ້າຮ່ວມຂອງຊາວປະມົງ, ແມ່
ຄ້າ ແລະ ພໍ່ຄ້າຢູ່ໃນຕະຫຼາດ ແລະ ສະມາຊິກຄອບຄົວ
ຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ໂດຍການເກັບກຳຄວາມຮູ້ທີ່
ອຸດົມສົມບູນດັ່ງກ່າວນີ້, ຜູ້ຊ່ຽວຊານດ້ານການປະມົງໄດ້
ສັງລວມເອົາຄວາມຮູ້ທີ່ອຸດົມສົມບູນ ແລະ ກວ້າງຂວາງ
ກ່ຽວກັບແນວພັນສັດນ້ຳຢູ່ຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງ.

ການສຶກສາຄວາມຮູ້ທາງດ້ານນິເວດຢູ່ໃນລະດັບທ້ອງ
ຖິ່ນແມ່ນສຸມໃສ່ຊີວະວິທະຍາ ແລະ ນິເວດວິທະຍາ
ຂອງປາ, ໂຄງປະກອບຂອງຈຳນວນປາໃນແຕ່ລະລະດູ
ການ, ການອາໄສຊີວິດພະຍາກອນທຳມະຊາດ (ເຊັ່ນ:
ປາ) ຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນທີ່ດຳລົງຊີວິດຕາມລຳແມ່
ນ້ຳຂອງ. ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນສ່ວນຫຼາຍແລ້ວແມ່ນ
ຊາວນາຂະໜາດນ້ອຍຊຶ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນອາໄສຊີວິດ
ພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ການມີອາຫານພຽງພໍແມ່ນ
ເກີດຂຶ້ນໄດ້ໂດຍອີງໃສ່ການປູກພືດ (ເຂົ້າ, ຝ້າຍ ແລະ
ອື່ນໆ) ການລ່າສັດ ແລະ ການຫາປາຕາມລຳແມ່ນ້ຳ
ຂອງ, ສາຂາຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ຫ້ວຍຕ່າງໆ.

ຮູບພາບ 5. ກິດຈະກຳທາປາຢູ່ພື້ນທີ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ

ຮູບພາບນີ້ພາບນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນປະເພດຂອງເຄື່ອງມືທາປາທີ່ປະຊາຊົນຢູ່ທ້ອງຖິ່ນນຳໃຊ້ອີງຕາມການສຳພາດພວກເຂົາ ໃນລະຫວ່າງການສຳຫລວດແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ. ຮູບສະແດງອັດຕາສ່ວນໃນແຜນວາດສະແດງບອກຄວາມສຳຄັນຂອງ ກິດຈະກຳທາປາຊະນິດຕ່າງໆທີ່ໄດ້ບັນທຶກໄວ້ໃນໄລຍະສຳຫລວດເດືອນກັນຍາປີ 2005

ການປະມົງ

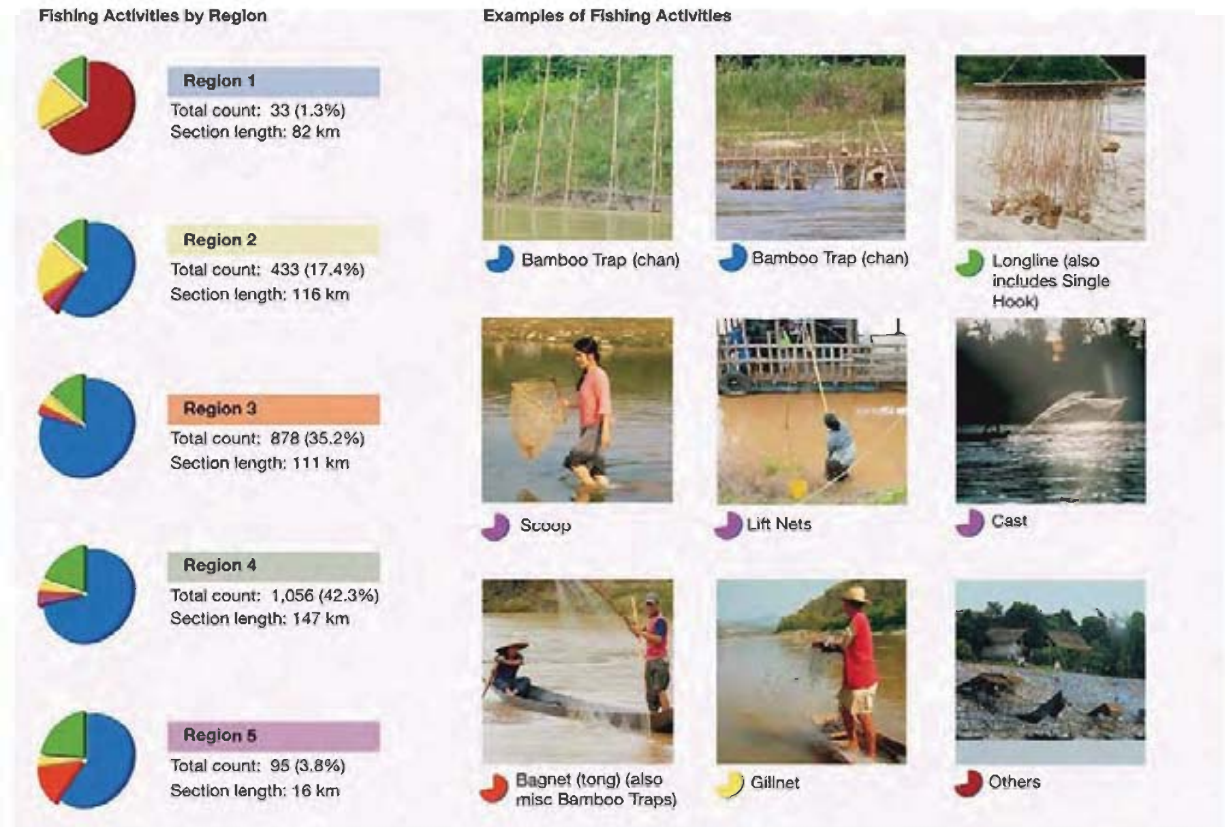
ຕາມການປະເມີນຜົນສາມາດເຫັນໄດ້ວ່າແນວພັນປາຫຼາຍກ່ວາ 106 ຊະນິດທີ່ສາມາດປະກອບສ່ວນໃຫ້ແກ່ການຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນຢູ່ໃນເຂດນັ້ນ ຊຶ່ງລວມເອົາແນວພັນປາທີ່ມີຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ຂະໜາດໃຫຍ່. ວຽກງານການປະມົງຂອງຊຸມຊົນຊາວຊົນນະບົດແມ່ນອາໄສແນວພັນປາທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ນຳໃຊ້ເຄື່ອງມືທາປາຕາມປະເພນີ ຊຶ່ງແທດເໝາະກັບແຕ່ລະລະດູການ.

ອີງໃສ່ການສຳຫຼວດແບບເລັ່ງດ່ວນດ້ວຍການນຳໃຊ້ເຮືອໃນໄລຍະເດືອນມີນາ ຫາ ເດືອນກັນຍາ 2005, ຊຶ່ງໃນໄລຍະນັ້ນໄດ້ມີການບັນທຶກວິທີການທາປາທຸກປະເພດໃນເຂດຊຽງກົກ ຫາ ຫຼວງພະບາງ, ເຄື່ອງມືທາປາທີ່ນຳໃຊ້ໃນລະດູຝົນສ່ວນຫຼາຍແມ່ນ ຈັ່ນ, ມອງ ແລະ ໂຕ່ງ. ບາງຄັ້ງຍັງສັງເກດເຫັນວ່າມີການນຳໃຊ້ເຄື່ອງມືທາປາປະເພດອື່ນລວມທັງການໂຫຼມອງ ແລະ ການໃສ່ເປັດ. ການໂຫຼມອງ ແລະ ການໃສ່ມອງແມ່ນວິທີການທາປາທີ່ວ່າໄປໃນລະດູແລ້ງ.

ການນຳໃຊ້ເຄື່ອງມືທາປາປະເພດຕ່າງໆແມ່ນຂຶ້ນກັບລະດູການ ແລະ ສະຖານທີ່ທາປາ.

ຈາກການຕີລາຄາການນຳໃຊ້ເຄື່ອງມືທາປາຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຊຸມຊົນມີການຍັບວິທີການທາປາຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ. ການປ່ຽນແປງກ່ຽວກັບລະດັບຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງປາ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງເຄື່ອງມືທາປາທີ່ໄດ້ບັນທຶກຢູ່ໃນໂຄງການດັ່ງກ່າວນີ້ໄດ້ຖືກຈັດແບ່ງອອກເປັນ 5 ເຂດ ຕາມຄຸນລັກສະນະທາງດ້ານພູມິສາດຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ຊຶ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນຮູບພາບ 5.

ວຽກງານການທາປາທີ່ໄດ້ຖືກບັນທຶກໃນເວລາເດີນທາງດ້ວຍທາງເຮືອ. ນອກຈາກການສຳຫຼວດການປະມົງແບບເລັ່ງດ່ວນທີ່ໄດ້ຄຳເນີນຮ່ວມກັບຊຸມຊົນຊາວປະມົງຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ຊຽງກອກໃໝ່ (ແຂວງ ຫຼວງນ້ຳທາ) ແລະ ຫ້ວຍລົມ, ບຸ່ງຈອມແສງ, ພະຂາວ ແລະ ໂພນສະຫວ່າງ (ແຂວງ ບໍ່ແກ້ວ).

ເຖິງວ່າວຽກງານການປະມົງປະເພດຕ່າງໆສາມາດພົບເຫັນໄດ້ຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ແຕ່ເຫັນວ່າຄວາມສາມາດໃນການຫາປາແມ່ນມີການປ່ຽນແປງເດັ່ນຊັດຂຶ້ນຕາມທີ່ຕັ້ງທາງດ້ານພູມິສາດ. ຈາກການສຳຫຼວດສາມາດເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າການຫາປາ ແມ່ນວິທີຊີວິດຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງ. ຢູ່ບ່ອນໃດມີປະຊາຊົນອາໄສຢູ່, ຢູ່ທີ່ນັ້ນຈະມີການຫາປາ.

ຮູບພາບ.5 ສະແດງໃຫ້ເຫັນສາຍພົວພັນລະຫວ່າງການເຂົ້າໄປຫາສະຖານທີ່ຫາປາຕ່າງໆ ແລະ ວິທີການທີ່ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນທຳການຫາປາ. ຈະມີການຫາປາ ຫຼາຍຢູ່ຕອນກາງຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ (ເຂດທີ່ໄສສີແດງ) ແລະ ມີການຫາປາໜ້ອຍຢູ່ໃນໄລຍະ 100 ກມ ຫ່າອິດຈາກຊຽງກົກຫາຕອນສະຫວັນ.

ວິທີການຫາປາມີການປ່ຽນແປງໃນແຕ່ລະເຂດ (ຊຶ່ງໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນຢູ່ໃນຮູບພາບ) ມັນໄດ້ເປັນໄປຕາມທິວທັດທຳມະຊາດ ແລະ ການເຂົ້າໄປຫາທີ່ຢູ່ຂອງປາ. ຈາກການສຳຫຼວດຢູ່ໃນໄລຍະເດືອນກັນຍາເຫັນວ່າປະຊາຊົນໄດ້ນຳໃຊ້ຈັ່ນ ແລະ ມອງຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ເຄື່ອງມືຫາປາປະເພດດັ່ງກ່າວນີ້ສາມາດນຳໃຊ້ງ່າຍໂດຍໃສ່ຕາມແຄມແມ່ນ້ຳ. ການ

ໂຫຼມອງຖືກນຳໃຊ້ຫຼາຍຢູ່ເຂດຫ້ວຍຊາຍ (ເຂດໄສສີຂຽວຈາງ) ຊຶ່ງເປັນເຂດທີ່ນ້ຳໄຫຼຄ່ອຍ ຖ້າສົມທຽບໃສ່ເຂດອື່ນ.

ກໍລະນີສຶກສາ: ການຄົ້ນຄວ້າ-ວິໄຈຂອງໄທບ້ານ “ແມ່ນ້ຳຂອງ” ຢູ່ຊຽງຂອງປະເທດໄທ^໑

ການຄົ້ນຄວ້າ-ວິໄຈຂອງໄທບ້ານກ່ຽວ “ແມ່ນ້ຳຂອງຢູ່ຊຽງຂອງປະເທດໄທ (ຕາມແລວແມ່ນ້ຳຂອງຈາກເຂດຄອນປິທລວງເຖິງປາໃດ) ໄດ້ຖືກປະຕິບັດຂຶ້ນໃນເດືອນສິງຫາປີ 2003 ເຖິງມິຖຸນາປີ 2004. ການຄົ້ນຄວ້າ-ວິໄຈໄດ້ລວມມີນັກຄົ້ນຄົ້ວິໄຈຈາກໝູ່ບ້ານ 146 ທ່ານ ຈາກຊຸມຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ແຄມແມ່ນ້ຳ 13 ຊຸມຊົນຢູ່ຈັງຫວັດຊຽງຮາຍປະເທດໄທ. ການຄົ້ນຄວ້າໄດ້ລົງເລິກບັນຫາຢູ່ລຸ່ມນີ້:

- a) ການປະມົງ
- b) ລະບົບນິເວດແມ່ນ້ຳ
- c) ພຶດຕ່າງໆ
- d) ເຄື່ອງມືການຫາປາແບບພື້ນເມືອງ
- e) ການເຮັດສວນຜັກຕາມແຄມນ້ຳໃນລະດູແລ້ງ
- f) ບັນຫາທາງດ້ານວັດທະນາທຳ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມພາຍໃນເງື່ອນໄຂຂອງທ້ອງຖິ່ນ.

ວຽກງານທີ່ໄດ້ຄົ້ນຄວ້າ-ວິໃຈປະກອບມີລະບົບນິເວດຍ່ອຍທີ່ແຕກຕ່າງກັນ 11 ລະບົບອີງໃສ່ການເໜັງຕີງຂອງລະດັບນ້ຳໃນແຕ່ລະດູເຊິ່ງລວມມີຫາດຊາຍ ຫລື ເນີນສະສົມຫີນແຮ່ນ້ອຍ, ໜອງ, ແກ້ງທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດເປັນວັງນ້ຳວິນ, ຫ້ວຍ, ເປັນຕາຝັ່ງ ແລະ ອື່ນໆ

ຈຳນວນໜຶ່ງຂອງລະບົບນິເວດຍ່ອຍດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອເປັນບ່ອນປາເກີດລູກໃນຂະນະທີ່ບາງຢ່າງແມ່ນໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອເປັນບ່ອນຫາປາ. ຕົວຢ່າງ, ເຂດ "ກົກ" ຢູ່ບ້ານກົກຂ່າແມ່ນເປັນອ່າວນ້ອຍໃຊ້ເປັນສະຖານທີ່ເພາະພັນລູກປາໃນໄລຍະລະດູແລ້ງເມື່ອເວລາລະດັບນ້ຳຕ່ຳກ່ວາ 5 ເມັດ. ເຂດອ້ອມຂ້າງຂອງອ່າວນີ້ກໍ່ຍັງຖືກຮັບຮູ້ວ່າເປັນບ່ອນອາໄສຂອງນົກຍັງໄດ້ພົບຊະນິດພັນປາລວມທັງໝົດ 100 ຊະນິດພັນຢູ່ພື້ນທີ່ຄົ້ນຄວ້າໃນນັ້ນມີ 88 ຊະນິດພັນເປັນພັນພື້ນເມືອງ, 14 ຊະນິດພັນແມ່ນຊະນິດພັນຫາຍາກ ແລະ 01 ຊະນິດພັນແມ່ນພັນປາບິກ (The Mekong Giant Fish) ເຊິ່ງເປັນຊະນິດພັນທີ່ໄກ້ຈະສູນພັນ.

ເຄື່ອງມືຫາປາແມ່ນເຄື່ອງຊັບອກທີ່ດຶງວຽກບົວທີ່ຄວາມຮູ້ຂອງຄົນແຕ່ລະລຸ້ນຖືກຖ່າຍທອດຈາກລຸ້ນນີ້ຫາລຸ້ນອື່ນຕະຫລອດຮອດການໃຫ້ແຫ່ງທີ່ມາຂອງຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບທຳມະຊາດ ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ມີການພົວພັນກັນແນວໃດ. ຜົນການຄົ້ນຄວ້າຍັງພົບວ່າຊຸມຊົນຫາປາຢູ່ທ້ອງຖິ່ນມີເຄື່ອງມື

ຫາປາ 71 ສະນິດ; ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ມີເຄື່ອງມືຫາປາ 09 ປະເພດແມ່ນບໍ່ໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ອີກຕໍ່ໄປ.

ການຄົ້ນຄວ້າຍັງໄດ້ບັນທຶກພັນພືດ 201 ຊະນິດ, ໃນນີ້ 65 ຊະນິດພັນແມ່ນເກີດຢູ່ຕາມລະບົບນິເວດຍ່ອຍຕາມນ້ຳ. ພັນພືດເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ໂດຍປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນນັ້ນຫລາຍດ້ານ. ເຊັ່ນຕົວຢ່າງ, ເປັນອາຫານ, ເປັນຢາພື້ນເມືອງ ແລະ ເປັນເຄື່ອງມືຫາປາ. ໄຄ (ສາລາຍນ້ຳຈືດຢູ່ນ້ຳຂອງ) ເກີດຢ່າງໄວວາຢູ່ຕາມໂຄດຫີນ ແລະ ແກ້ງໃນໄລຍະລະດູແລ້ງເມື່ອເວລານ້ຳໃສ ແລະ ມີແສງແດດກ້າສ່ອງລົງມາ. ນັກຄົ້ນຄວ້າໄທບ້ານໄດ້ສະຫລຸບວ່າໃນບໍ່ດົນຜ່ານມາມີການປ່ຽນຕໍ່ສະພາບນ້ຳຍ້ອນວ່າ "ມີການພັດທະນາແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ". ການປ່ຽນແປງເຫລົ່ານີ້ລວມມີການເຄື່ອນຍ້າຍທິດທາງນ້ຳ, ການເຊາະເຈື່ອນຕາຝັ່ງ ແລະ ລະດັບນ້ຳຂຶ້ນໆລົງໆໄດ້ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຢູ່ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ການຢູ່ລອດດ້ວຍຕົນເອງ ແລະ ເປັນໄພຂົ່ມຂູ່ຕໍ່ຄວາມປອດໄພດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະ ການຢູ່ດີກິນດີຂອງປະຊາຊົນ. ການປ່ຽນແປງເຫລົ່ານັ້ນຍັງນຳໄປສູ່ການທຳລາຍລະບົບນິເວດແມ່ນ້ຳ, ການລົບກວນຮູບແບບວິທີການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງປາ ແລະ ການຫລຸດຜ່ອນຂອງຈຳນວນປາ. ຈຳນວນ 50 % ຂອງການຫາປາໄດ້ຫລຸດລົງ, ຈຳນວນໄຄຫີນຫລຸດລົງ ແລະ ມີການລົບກວນການປູກຝັງລຽບຕາມແຄມນ້ຳ

ການຫາປາໄກ້ວັງເລີກ. ຮູບພາບໂດຍ; Kate Lazarus

ການປ່ຽນແປງຂອງລະດັບນ້ຳບໍ່ແມ່ນປະກົດການທາງທຳມະຊາດອີກຕໍ່ໄປຢູ່ບ້ານຫ້ວຍທາຍທີ່ເປັນບ້ານຊາວປະມົງ

ທ່ານ ສີພັນ ອຸ່ນອາລິມ ຮອງນາຍບ້ານຫ້ວຍທາຍ ເປັນໜູ່ບ້ານຂະໜາດນ້ອຍຂອງຊາວປະມົງຊົນເຜົ່າລາວ ລຸ່ມຕັ້ງຢູ່ 7 ກມ ທາງເໜືອຂອງຫ້ວຍທາຍ ແຂວງບໍ່ແກ້ວ.

ລາວມີເຮືອໄມ້ຂະໜາດນ້ອຍ 2 ລຳນຳໃຊ້ເພື່ອການຫາປາ. ໃນຕົວຈິງລາວມັກການຫາປາ ແລະ ໃຊ້ເວລາສ່ວນໃຫ່ຍຫາປາຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງ.

ໃນເວລາທຳການສຳພາດໃນວັນທີ 22 ມີນາ 2005, ລາວໄດ້ຖືກຖາມກ່ຽວກັບຄວາມສຳຄັນຂອງການປະມົງ ແລະ ການອາໄສການປະມົງຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ, ລາວໄດ້ອະທິບາຍວ່າມີປະຊາຊົນປະມານ 50 ຄອບຄົວ ຊຶ່ງມີຈຳນວນ 260 ຄົນ ຢູ່ໃນໜູ່ບ້ານ, ຊຶ່ງໃນນັ້ນມີພຽງ 1/3 ທີ່ມີນ້ຳໃຊ້ເປັນທີ່ທຳກິນນັ້ນ. ສ່ວນທີ່ຍັງເຫຼືອນັ້ນແມ່ນອາໄສການປະມົງ, ເຮັດສວນຕາມແຄມນ້ຳ ແລະ ຮ່ອນຄຳ, ໂດຍສະເພາະຢູ່ໃນລະດູແລ້ງ.

“ພວກເຮົາຫາປາຕະຫຼອດປີ, ພວກເຮົານຳໃຊ້ເຮືອຫາປາເຄື່ອນຍ້າຍໄປຕາມສາຍນ້ຳ. ຕາມປົກກະຕິແລ້ວມີບ່ອນຫາປາທີ່ດີຫຼາຍແຫ່ງທີ່ຢູ່ໃກ້ຢູ່ບ້ານຂອງພວກເຮົາ. ແຕ່ວ່າໃນໄລຍະ 2-3 ປີຜ່ານມາ, ຈຳນວນປ່າແມ່ນຫຼຸດລົງຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ຂ້ອຍບໍ່ເຂົ້າໃຈວ່າເປັນຍ້ອນຫຍັງ. ການປ່ຽນແປງຂອງລະດັບນ້ຳໄຫຼ ແມ່ນບໍ່ສາມາດຄາດຄະເນໄດ້. ໃນທຸກມື້ນີ້ລະດັບນ້ຳແມ່ນຂຶ້ນລົງຜິດດ່ຽງກັນຫຼາຍ ຊຶ່ງບໍ່ສາມາດຮູ້ໄດ້. ການປ່ຽນແປງຂອງລະດັບນ້ຳແມ່ນບໍ່ເປັນໄປຕາມທຳມະຊາດຄືດັ່ງທີ່ເຄີຍມີມາ”.

ການປ່ຽນແປງທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ

ວຽກງານກໍ່ຕ້ານເຈື່ອນຢູ່ປະເທດໄທ. © ຮູບພາບໂດຍ: ພານາຄອນ ລັດຕະນາ/IUCN

ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເຫນືອແມ່ນມີການພັດທະນາຢ່າງຫລວງຫລາຍ ໂດຍຜ່ານຫລາຍລະບົບການພັດທະນາໃນເຂດນັ້ນເຊັ່ນ ການພັດທະນາໄຟຟ້ານ້ຳຕົກ, ການນັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ ແລະ ການກໍ່ສ້າງທາງ. ໃນເມື່ອວຽກງານດັ່ງກ່າວນັ້ນມັນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການພັດທະນາຂອງ ສ ປປ ລາວ ແຕ່ຕ້ອງໄດ້ເບິ່ງການພັດທະນາດັ່ງກ່າວແບບກວ້າງຂວາງ. ການພັດທະນາເສັ້ນທາງເດີນເຮືອໃນສາຍນ້ຳແມ່ນເກີດຈາກການພັດທະນາທາງດ້ານເສດຖະກິດໂດຍສະເພາະແມ່ນການເຊື່ອມຕໍ່ເສັ້ນທາງຂອງຜະລິດຕະພັນ, ການຄ້າ ແລະ ການຕະຫລາດລະຫວ່າງເສດຖະກິດຂະໜາດໃຫຍ່ຢູ່ໃນເຂດນີ້ເຊັ່ນປະເທດຈີນ ແລະ ປະເທດໄທ. ໃນນີ້ການພັດທະນາເສັ້ນທາງເດີນເຮືອເປັນພຽງໜຶ່ງຂອງການພັດທະນາໃນຫລາຍດ້ານເທົ່ານັ້ນ.

ການສ້າງເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ທາງດ້ານເສດຖະກິດແຕ່ທິດເຫນືອຫາໃຕ້ (ເບິ່ງຮູບພາບທີ 7 ໃນຫົວຂໍ້ຍ່ອຍ 3.3) ຈາກມົນທົນຢູນານ ປະເທດຈີນຜ່ານພາກເຫນືອຂອງ ສປປ ລາວ, ພະມ້າ ແລະ ໄທ ແມ່ນມີຜົນກະທົບທີ່ສຳຄັນຕໍ່ນິເວດ ແລະ ຊີວະນາໆພັນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເຫນືອ ແລະ ຕໍ່ຊຸມຊົນທີ່ດຳລົງຊີວິດຢູ່ເຂດນັ້ນ. ການພັດທະນາເຂື່ອນໄຟຟ້າຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຢູ່ປະເທດຈີນ (ເບິ່ງຮູບພາບທີ 8 ແລະ 9 ແລະ ຕາຕະລາງກ່ຽວກັບ “ເຂື່ອນຕາມລຳແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ- ນ້ຳຂອງຢູ່ປະເທດຈີນ” ໃນຫົວຂໍ້ 3.4) ຈະມີຜົນສະທ້ອນທີ່ມີລັກສະນະຄ້າຍຄືກັນຕໍ່ລຳແມ່ນ້ຳຂອງ.

ຜົນກະທົບຂອງການພັດທະນາດັ່ງກ່າວນີ້ຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການເຂົ້າໃຈຈາກຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ຄວາມຮູ້ຕາມຮີດຄອງປະເພນີ ແລະ ການປະຕິບັດວຽກງານຕົວຈິງຂອງທ້ອງຖິ່ນໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ເຊັ່ນການເກັບໂຄຫິນ, ການຮ່ວມຄຳ ແລະ ການຍູກຜັກຕາມຕະຝັ່ງແຄມນ້ຳ ແມ່ນໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການພັດທະນາ ແລະ ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການຮັກສາ ສັງຄົມໃນບັດຈຸບັນຍ້ອນການພັດທະນາເສດຖະກິດທີ່ວ່ອງ. ບັນຫາດັ່ງກ່າວນີ້ເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນທີ່ທຸກຍາກແມ່ນທຸກຍາກຂຶ້ນຕື່ມ.

ດ້ວຍເຫດນັ້ນມັນຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນໃນການຍົກລະດັບຄວາມສາມາດຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຊຶ່ງແມ່ນສິດ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ, ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກການປ່ຽນແປງທາງດ້ານການຕະຫລາດ ແລະ ສາມາດເຂົ້າຮ່ວມໃນຂະບວນການຕັດສິນບັນຫາຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.

ໂຄງການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ

ໂຄງການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອຕາມລຳແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ-ນ້ຳຂອງ ໂດຍໄດ້ຮັບການສະໜອງທຶນຈາກລັດຖະ

ບານ ສ ປປ ຈີນ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄງການຂະຫນາດໃຫຍ່ເພື່ອເຮັດໃຫ້ກຳປັ່ນຂະຫນາດໃຫຍ່ສາມາດເດີນທາງໄດ້ສະດວກ ຈາກ ຊີມາວ, ປະເທດຈີນ ຫາ ແຂວງຫລວງພະບາງ ສ ປປ ລາວ. 4 ປະເທດທີ່ຕັ້ງຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ (ປະເທດຈີນ, ສ ປປ ລາວ, ມຽນມາ ແລະ ໄທ) ໄດ້ເຊັນສັນຍາໂຄງການໃນວັນທີ 20 ເມສາ 2000 ໂດຍມີຈຸດປະສົງໃນການພັດທະນາເສັ້ນທາງສາກົນ ແລະ ການສົ່ງສິນຄ້າໃນແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ-ແມ່ນ້ຳຂອງເພື່ອສົ່ງເສີມ ແລະ ຊຸກຍູ້ການຄ້າ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວພ້ອມທັງເພີ່ມທະວີການຮ່ວມມືໃນການຂົນສົ່ງສິນຄ້າທາງນ້ຳ. ໃນປີ 2001, ການເດີນເຮືອພາຍໃຕ້ສັນຍາດັ່ງກ່າວໄດ້ເລີ່ມຂຶ້ນຢ່າງເປັນທາງການ.

ໂຄງການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ ແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ-ແມ່ນ້ຳຂອງ: ຈາກແນວຄວາມຄິດເຖິງການປະຕິບັດງານ.

ຢູ່ໃນໄລຍະຊຸມປີ 1980 ໄດ້ມີການເພີ່ມຂຶ້ນການພົວພັນທາງດ້ານການຄ້າແບບບໍ່ເປັນທາງການລະຫວ່າງປະເທດຈີນກັບອາຊີຕາເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ຄຽງຄູ່ກັນກັບງານສ້າງ

ຕັ້ງກຸ່ມປະເທດອະນຸພາກພື້ນແມ່ນ້ຳຂອງໂດຍປະເທດກຳປູເຈັຍ, ສປປ ລາວ, ໄທ, ຫວຽດນາມ ແລະ ແຂວງຢູນານຂອງປະເທດຈີນ. ການພັດທະນາເສດຖະກິດ

ໃນໄລຍະຊຸມປີ 1980 ເຖິງ 1993

ໃນຊຸມປີ 1980 - ບັນດາປະເທດຢູ່ເຂດລຸ່ມອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງສຸມໃສ່ການພັດທະນາຮ່ວມກັນທາງດ້ານຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນມະນຸດ, ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງສາຍພົວພັນທາງດ້ານເສດຖະກິດໃນລະດັບພາກພື້ນ ໂດຍຜ່ານການປັບປຸງການກໍ່ສ້າງໂຄງລ່າງພື້ນຖານ.

ປີ 1992 - ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີໄດ້ຈັດກອງປະຊຸມຫລາຍຄັ້ງຊຶ່ງໄດ້ນຳເອົາເຈົ້າໜ້າທີ່ລະດັບສູງຈາກບັນດາປະເທດຢູ່ໃນອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມ ໂດຍມີເປົ້າໝາຍໃນການປັບປຸງການປະສານງານໃນການລົງທຶນກໍ່ສ້າງໂຄງລ່າງພື້ນຖານ.

ປີ 1993 - ໄດ້ມີການສຶກສາຮ່ວມກັນກ່ຽວກັບເສັ້ນທາງຂົນສົ່ງທາງເດີນເຮືອແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ-ນ້ຳຂອງ ຊຶ່ງໄດ້ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນໃນເດືອນກຸມພາ ໂດຍໄດ້ສະຫລຸບຕໍ່ໄປນີ້: ຕາມເງື່ອນໄຂທາງທຳມະຊາດແລ້ວເສັ້ນທາງເດີນເຮືອສາມາດຮັບຮອງການເດີນເຮືອໄດ້ຂະໜາດ 60 ໂຕນ (DWT). ແຕ່ວ່າຫລັງຈາກການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອຈະສາມາດຮອງຮັບເຮືອທີ່ມີຂະໜາດບັນທຸກ 100-500 ໂຕນ (DWT) ຢ່າງໜ້ອຍ ຕ້ອງ 95% ຂອງປີ.

ປີ 1993 - ໃນເດືອນພຶດສະພາ, ເຈົ້າແຂວງ ຢູນານ He Zhiqiang ໄດ້ເວົ້າເຖິງແຜນພັດທະນາເສັ້ນທາງເສດຖະກິດລ້ານຊ້າງ. ແຜນງານດັ່ງກ່າວລວມເອົາການເປີດແລວຂອງນ້ຳ ຢູ່ຕອນໃຕ້ຂອງແມ່ນ້ຳເຂດ 12 ພັນນາ ສຳລັບການເດີນກຳປັ້ນສາກົນ.

ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບໂຄງການ
ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການໄດ້ຖືກແບ່ງອອກເປັນ 3 ໄລຍະຄື:

ໄລຍະທີໜຶ່ງລວມເອົາການລະເບີດແກ້ງ ແລະ ຫີນ 11 ແຫ່ງ ແລະ ການປັກຫລັກໝາຍແລ້ວເດີນເຮືອ ປະມານ 100 ກວ່າຈຸດ ໃນນັ້ນມີຫລັກໝາຍ 106 ຈຸດ ແລະ ບຸ່ມໝາຍ 4 ອັນ. ທາງເດີນເຮືອຈະສາມາດຮັບຮອງການເດີນເຮືອ ຂະໜາດ 100 ຫາ 150 DWT ປະມານ 95% ຂອງປີ.

ໄລຍະທີສອງລວມເອົາການເຮັດແລວທາງເຮືອຜ່ານແກ້ງ ແລະ ຫີນ 51 ແຫ່ງ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ທາງເດີນເຮືອນັ້ນສາມາດຮອງຮັບ ເຮືອບັນທຸກສິນຄ້າ ຢ່າງໜ້ອຍແມ່ນ 300 DWT 95% ຂອງປີ.

ໄລຍະທີສາມລວມເອົາການສ້າງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ ຊຶ່ງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອດັ່ງກ່າວຈະສາມາດຮອງຮັບເຮືອທີ່ມີຂະໜາດ ບັນທຸກ 500 DWT ປະມານ 95% ຂອງປີ.

ໃນໄລຍະປີ 1994 ເຖິງ 2001

ປີ 1994 - ຢູ່ໃນໄລຍະການຈັດກອງປະຊຸມຄັ້ງທີ IV ຂອງປະເທດລຸ່ມອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານຂະແໜງຂົນສົ່ງທາງນ້ຳ "ໂຄງການປັບປຸງການຂົນສົ່ງທາງນ້ຳຢູ່ແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ-ນ້ຳຂອງ" ໄດ້ຖືເປັນໂຄງການທີ່ມີບູລິມະສິດສູງ.

ປີ 1994 - ສັນຍາວ່າດ້ວຍການເດີນເຮືອແບບເສລີ ຊຶ່ງໄດ້ຖືກລົງນາມໃນເດືອນ ຕຸລາ ໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ລະດັບສູງຂອງປະເທດຈີນ, ມຽນມາ, ໄທ ແລະ ສປປ ລາວ ຊຶ່ງໄດ້ທຳການເປີດທ່າເຮືອແບບເປັນທາງການຢູ່ໃນແຕ່ລະປະເທດ ເພື່ອໃຫ້ເຮືອກຳປັ້ນຈາກປະເທດອື່ນສາມາດເຂົ້າຈອດໄດ້.

1995 ໃນເວລາມີການກຳນົດຫລັກໝາຍຊາຍແດນຢ່າງເປັນທາງການລະຫວ່າງ ສປປ ລາວ, ຈີນ ແລະ ມຽນມາໄດ້ມີທ່າແຮງໃນການສ້າງເຂດເສດຖະກິດສີ່ຫລ່ຽມ. ແຕ່ວ່າເປັນແນວຄິດໃນການສ້າງເຂດດັ່ງກ່າວຂຶ້ນຢູ່ເຂດສາມຫລ່ຽມທອງຄຳ ຊຶ່ງເປັນພຽງຊື່ໃໝ່ເທົ່ານັ້ນ ເພາະວ່າເຂດເສດຖະກິດດັ່ງກ່າວໄດ້ເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນອະນຸພາກພື້ນນັ້ນມາກ່ອນແລ້ວ.

2000 - ລັດຖະມົນຕີກະຊວງຂົນສົ່ງຂອງປະເທດຈີນ, ສປປ ລາວ, ມຽນມາ ແລະ ໄທ ໄດ້ເຊັນສັນຍາວ່າດ້ວຍການເດີນເຮືອທາງດ້ານການຄ້າໃນແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ-ແມ່ຂອງໃນວັນທີ 20 ເມສາ 2000 ທີ່ທ່າຂີ້ເຫລັກ, ປະເທດມຽນມາສັນຍາໄດ້ລະບຸວ່າຫລັງຈາກມີການເຊັນສັນຍາ 1 ປີ, ເຮືອກຳປັ້ນຂອງປະເທດພາຄີຈະສາມາດລ່ອງຕາມສາຍນ້ຳລະຫວ່າງທ່າເຮືອຊີເມົາໃນປະເທດຈີນ ແລະ ແຂວງຫລວງພະບາງ ສປປ ລາວ ໄດ້ຢ່າງເສລີ.

- 2001 - ໃນໄລຍະເດືອນພະຈິກໄດ້ມີການຮ່ວມກັນດຳເນີນການສຳຫລວດບົດວິພາກທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງໂຄງການຊຶ່ງມີການສະຫລຸບວ່າ:
  - ກ). ໂຄງການແມ່ນມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ທາງດ້ານເຕັກນິກ;
  - ຂ). ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການຈະບໍ່ປຸງແປງການໂຫລຂອງນ້ຳຫລືຈຸດຊາຍແດນຢູ່ຕາມແມ່ນ້ຳ;
  - ຄ). ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການຕ້ອງເກີດຂຶ້ນ;

2001-ໄດ້ມີການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຮ່ວມກັນ ແລະ ມີທີມງານດຳເນີນການສຶກສາແບບລະອຽດຈາກພາກເບື້ອງຂອງ ສປ ຈີນ, ທີມງານດັ່ງກ່າວໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນເດືອນມີນາ ແລະ ດຳເນີນການສຳຫລວດສະຖານທີ່ຕາມແມ່ນ້ຳ ໃນວັນທີ 18 ເມສາ ແລະ ວັນທີ 29 ເມສາ. ທີມງານຮ່ວມດັ່ງກ່າວສຳເລັດການສຳຫລວດສະຖານທີ່ໂຄງການ, ເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ວຽກງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນວັນທີ 12 ມິຖຸນາ ແລະ ໄດ້ມີການຮັບຮອງເອົາຫົວຂໍ້ສຳລັບການກະກຽມບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ.

2001 - ໂດຍອີງໃສ່ຮ່າງເອກະສານທີ່ກະກຽມໂດຍທີມງານຂອງປະເທດຈີນ, ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ການອອກແບບເບື້ອງຕົ້ນຂອງໂຄງການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອໄດ້ຖືກສຳເລັດ ແລະ ໄດ້ສົ່ງເອກະສານດັ່ງກ່າວໃນເດືອນກັນຍາໃຫ້ແກ່ບັນດາປະເທດພາຄີເພື່ອປະກອບຄຳເຫັນ ແລະ ປັບປຸງ.

ທີ່ວ່ອງໄວມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງມີການປະສານງານໃນການລົງທຶນກໍ່ສ້າງໂຄງລ່າງພື້ນຖານຢູ່ໃນເຂດອະນຸພາກພື້ນນີ້, ການອະທິບາຍເຫດການຕ່າງໆທີ່ພົວພັນກັບໂຄງການ

ປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ-ນ້ຳຂອງແມ່ນເປັນໄປດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ໃນໄລຍະປີ 2002 ເຖິງ 2003

2002 - ສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີຂອງປະເທດໄທໄດ້ຮັບຮອງເອົາບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວໃນເດືອນມັງກອນ. ສປປ ລາວເປັນປະເທດທ້າຍທີ່ຮັບຮອງເອົາບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມໃນເດືອນມີນາ. ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການໃນໄລຍະໜຶ່ງໄດ້ເລີ່ມຂຶ້ນໃນລະດູແລ້ງ (ເດືອນເມສາ ຫາ ພຶດສະພາ) ແລະ ວາງແຜນເຮັດໃຫ້ສຳເລັດໃນທ້າຍປີ 2004 ດັ່ງມີລາຍລະອຽດຢູ່ລຸ່ມນີ້:

29 ມີນາ ເຖິງ 15 ເມສາ 2002 - ຂັ້ນຕອນທີໜຶ່ງ. ທີມງານກໍ່ສ້າງຂອງຈີນ, ພ້ອມທັງຜູ້ສັງເກດການຕາງໜ້າໃຫ້ແກ່ 4 ປະເທດຈະໄດ້ສ້າງຕັ້ງຫ້ອງການປະສານງານໂຄງການຂຶ້ນ ຊຶ່ງຈະມີການລົງເບິ່ງສະຖານທີ່ກໍ່ສ້າງສາມແຫ່ງຕາມແນວຊາຍແດນລະຫວ່າງມຸງມ່າກັບ ສປປ ລາວ ເພື່ອເລີ່ມຕົ້ນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການ. ວຽກງານຢູ່ທີ່ແກ້ງແຫ່ງອາອໍ ແລະ ຢູ່ແກ້ງແຫ່ງຫລວງຕອນໃຕ້ແມ່ນສຳເລັດແຕ່ວຽກງານຢູ່ແກ້ງຢາກນ້ຳລອຍບໍ່ສາມາດສຳເລັດໄດ້ຍ້ອນເກີດນ້ຳຖ້ວມກ່ອນກຳນົດ.

ເດືອນທັນວາ 2002 ຫາ ມີນາ 2003 - ຂັ້ນຕອນທີສອງ. ໄດ້ມີການລະເບີດແກ້ງ 16 ແຫ່ງ ຊຶ່ງມີແຜນເລີ່ມຕົ້ນໃນເດືອນທັນວາ 2002 ຊຶ່ງຈະສຳເລັດໃນຕອນຕົ້ນຂອງລະດູແລ້ງໃນເດືອນ ມີນາ 2003. ແກ້ງຕ່າງໆມີນ້ຳລວມເອົາຫ້ວຍລາ, ໄຄ, ລ່ອງຊຸມ, ປາກນ້ຳລອຍ, ຄົງທັນ, ແຫ່ງສະລຸມ, ວັງແສງຊວາ, ວິງວິດ, ສາມຊາວ, ຈັວງນ້ຳແຫ່ງລານ, ທ່າບ້ານຍໍ, ຄອນໝູ່ໃຕ້, ຕ່ອນປານິກຍ່າງ, ຫ້ວຍນາຍໍ, ແສນປີ ແລະ ມ່ອງປາລຽວພາກໃຕ້.

ເດືອນທັນວາ 2003 ຫາ ມີນາ 2004 - ຂັ້ນຕອນທີສາມ. ໄດ້ມີການລະເບີດຫີນ ຢູ່ປາກນ້ຳລໍ, ແຫ່ງປາ ແລະ ຄອນຜີຫລວງ (ເຂດຊາຍແດນລາວ-ໄທ) ຊຶ່ງມີແຜນວ່າຈະສຳເລັດວຽກງານໃນເດືອນມີນາ 2004

2003 - ສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີຂອງປະເທດໄທໄດ້ອອກມະຕິຕົກລົງໃນວັນທີ 8 ເມສາ ໂດຍສັ່ງໃຫ້ໄຈະແຜນການໃນການລະເບີດແກ້ງຄອນຜີຫລວງ ເພື່ອຫລີກເວັ້ນຂໍ້ຂັດແຍ້ງກ່ຽວກັບການປັກຫລັກໝາຍຈຸດຊາຍແດນລະຫວ່າງໄທ - ສປປ ລາວ. ມະຕິຕົກລົງດັ່ງກ່າວໄດ້ສັ່ງໃຫ້ຫ້ອງການຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ນະໂຍບາຍ ແລະ ການວາງແຜນສິ່ງແວດລ້ອມຂອງກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມໃນເຂດຊາຍແດນລະຫວ່າງໄທ - ສປປ ລາວ. ບໍລິສັດທີ່ປຶກສາດ້ານວິສະວະກຳ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງໄດ້ຖືກວ່າຈ້າງໃຫ້ດຳເນີນການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຄັ້ງໃໝ່ (ເອີ້ນວ່າການປະເມີນຜົນຫລັງຈາກການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ). ການປະເມີນຜົນດັ່ງກ່າວໄດ້ເລີ່ມຂຶ້ນໃນເດືອນກັນຍາ 2003 ແລະ ສຳເລັດໃນເດືອນມິຖຸນາ 2004.

2003 - ໃນເດືອນ ມິຖຸນາ, ຜູ້ອຳນວຍການໃຫຍ່ຂອງຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ເປີດເຜີຍຕໍ່ປະຊາຊົນ ແລະ ສື່ສານມວນຊົນວ່າ ສປປ ຈີນ ຈະບໍ່ສືບຕໍ່ໂຄງການເກີນກວ່າໄລຍະທີ່ໜຶ່ງຂອງການລະເບີດແກ້ງ.

ໃນໄລຍະ 2004 ເຖິງ 2006

2004 - ເຈົ້າໜ້າທີ່ຈາກ ກົມທ່າເຮືອຂອງປະເທດໄທ ໄດ້ຈັດກອງປະຊຸມປຶກສາຫາລືກັບປະຊາຊົນ ໃນວັນທີ 20 ມັງກອນຢູ່ທີ່ຊຽງຂອງ, ປະເທດໄທ.

2005 - ກຸ່ມຄົນຢູ່ປະເທດໄທ ໄດ້ດຳເນີນການສຶກສາແບບໄທບ້ານຢູ່ຊຽງຂອງ, ປະເທດໄທ. ການສຶກສາດັ່ງກ່າວໄດ້ເວົ້າເຖິງບັນຫາທີ່ເປັນຫວັງເປັນໄຍທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມຂອງໂຄງການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ.

2005 - ແຂວງຢູນນານ ປະເທດຈີນ ແລະ ເກົ້າແຂວງພາກເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ຈັດກອງປະຊຸມທີມງານຄັ້ງທຳອິດທີ່ຄຸນໝິງໃນເດືອນພະຈິກ. ທີມງານໄດ້ໃຫ້ຂໍສະເໜີແນະໃນການກະກຽມວຽກງານ ເພື່ອປັບປຸງແກ້ງຂະໜາດໃຫຍ່ 15 ແຫ່ງ ຊຶ່ງເປັນສິ່ງກົດຂວາງໃຫ້ແກ່ການເດີນເຮືອແຕ່ຫ້ວຍຊາຍ ຫາຫລວງພະບາງ ຢູ່ສປປ ລາວ.

2006 - ຄະນະກຳມະການປະສານງານຮ່ວມ ເພື່ອການເດີນເຮືອທາງດ້ານການຄ້າ ໃນແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ - ແມ່ນ້ຳຂອງ ໄດ້ຈັດກອງປະຊຸມຄັ້ງທີ 5 ຂອງຕົນຂຶ້ນ ໃນວັນທີ 6 ມີນາ 2006 ເພື່ອປຶກສາຫາລືການເດີນເຮືອທາງດ້ານການຄ້າ ແລະ ການສົ່ງເສີມການຄ້າຢູ່ໃນ 4 ປະເທດ ທີ່ຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ. ໃນປີ 2006 ກຳປັ່ນຂະໜາດໃຫຍ່ ຈະໄດ້ຖືກປັບປຸງຈາກ 250 DWT ເປັນ 300 DWT ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຂົນສົ່ງລົງ ປະມານ 30%.

ເດືອນມີນາ ຄະນະກຳມະການປະສານງານຮ່ວມຍັງໄດ້ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງ 9 ລາຍການດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ແຜນທີ່ການເດີນເຮືອຕາມລຳນ້ຳຂອງຕອນເໜືອຈະຖືກສົ່ງໃຫ້ຄະນະກຳມະການໃນທ້າຍເດືອນມິຖຸນາ 2006;
- ລະບຽບການກ່ຽວກັບການປ່ອຍການເດີນເຮືອຂົນສົ່ງສິນຄ້າຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ ໄດ້ຖືກຮັບຮອງ;
- ນັກເດີນເຮືອຂອງປະເທດຈີນຈະຖືກອະນຸຍາດໃຫ້ນຳໃຊ້ບັດປະຈຳຕົວຂອງນັກເດີນເຮືອ ຂອງ ສປປ ຈີນ ເລີ່ມຈາກວັນທີ 1 ສິງຫາ 2006;
- ຈະມີການຕິດຕັ້ງເຄື່ອງໝາຍແລວເດີນເຮືອຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ;
- ກະກຽມວຽກງານ ເພື່ອປັບປຸງຊ່ອງເດີນເຮືອຕາມແຄມຝັ່ງດິນຊາຍ ແລະ ແກ້ງທີ່ເປັນສິ່ງກົດຂວາງການເດີນເຮືອຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອໃຫ້ໄວຂຶ້ນ;
- ການຮັບປະກັນທາງດ້ານທຶນຮອນ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງທີ່ຕິດຕໍ່ເສັ້ນທາງເດີນເຮືອຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອຕ້ອງຖືກກຽມພ້ອມຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ;
- ການປະສານງານກ່ຽວກັບການເດີນເຮືອ ແລະ ການຮ່ວມມືວຽກງານທາງນ້ຳລະຫວ່າງ 4 ປະເທດຈະໄດ້ຮັບການປັບປຸງ;
- ກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບການກ່ຽວກັບເສັ້ນທາງເດີນເຮືອຈະໄດ້ຮັບການປັບປຸງ ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມປອດໄພຕໍ່ກຳປັ່ນສິນຄ້າ, ຜູ້ເດີນເຮືອ ແລະ ນັກທ່ອງທ່ຽວ;
- ການຂົນສົ່ງຜະລິດຕະພັນນ້ຳມັນຕາມເສັ້ນທາງເດີນເຮືອແມ່ນ້ຳລ້ານຊ້າງ-ນ້ຳຂອງ ຈະຖືກພັດທະນາຫລັງຈາກໄດ້ມີການປັບປຸງລະບຽບການ ແລະ ຂັ້ນຕອນດຳເນີນວຽກງານ.

ແຫລ່ງທີ່ມາ: ສັງລວມມາຈາກ Lazarus (2003); Qiao and Liang (2006), ໜັງສືພິມລາຍວັນກ່ຽວກັບການຂົນສົ່ງທາງນໍ້າຂອງປະເທດຈີນ (2005); ແລະ Xiao (2006);

ຕາມຕາຕະລາງການສັນຈອນຕາມແມ່ນໍ້າທີ່ໄດ້ສ້າງຂຶ້ນພາຍໃຕ້ໂຄງການເດີນເຮືອຕາມແມ່ນໍ້າຂອງຕອນເໜືອ, ການປ່ຽນແປງຂອງລະດັບນໍ້າໄຫລໃນຮອບວຽນແຕ່ລະສາມວັນ ແມ່ນເປັນໄປຕາມຕາຕະລາງຂອງການລະເບີດແກ້ງ ແລະ ຫີນ. ໄດ້ມີການປະກາດເຕືອນຄວາມປອດໄພເພື່ອແຈ້ງໃຫ້ແກ່ຜູ້ເດີນເຮືອຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງຕອນເໜືອໂດຍມີການແຈກຢາຍຮູບໂປສເຕີໃນແຕ່ລະປີ (ເບິ່ງຮູບພາບທີ 6) ເປັນສີ່ພາສາ (ພາສາຈີນ, ລາວ, ໄທ ແລະ ພະມ້າ), ສະແດງໃຫ້ເຫັນຕາຕະລາງການເດີນເຮືອ ແລະ ຂໍ້ຈຳກັດກ່ຽວກັບການເດີນເຮືອ.

ຄະນະກຳມະການແມ່ນໍ້າຂອງ ໄດ້ກວດກາການປະເມີນຜົນກະທົບ ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຂອງໂຄງການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ

ໃນປີ 2001 ປະເທດໄທເຂດແມ່ນໍ້າຂອງຕອນໃຕ້ ແມ່ນມີຄວາມເປັນຫ່ວງເປັນໄຍ ຕໍ່ຜົນກະທົບຂອງໂຄງການ ປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ຄະນະກຳມະການແມ່ນໍ້າຂອງຕ້ອງໄດ້ສະໜອງທຶນໃນການດຳເນີນການກວດກາການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແບບເອກະລາດ. ໄດ້ມີການກວດກາ ບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວສາມຄັ້ງໂດຍເບິ່ງບັນຫາທາງດ້ານອຸທິກກະສາດ, ການປະມົງ ແລະ ດ້ານສັງຄົມ.

ການກວດກາການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນວ່າມີຂໍ້ມູນຈຳກັດທີ່ສຸດຢູ່ໃນບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຂອບເຂດການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແມ່ນແຄບເກີນໄປ ແລະ ບໍ່ໄດ້ມີການພິຈາລະນາກ່ຽວກັບການພັດທະນາຕ່າງໆຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງຕອນເໜືອ ແລະ ມີການນຳໃຊ້ວິທີການໃນການປະເມີນຜົນທີ່ບໍ່ດີ.

ກ່ຽວກັບການມືງນັ້ນ, McDowell (2001) ໄດ້ໃຫ້ຄຳເຫັນວ່າມີເອກະສານພຽງ 2-3 ແຖວ ໃນບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ເວົ້າເຖິງບັນຫາກ່ຽວກັບ

ການປະມົງ ໂດຍບໍ່ໄດ້ມີການພິຈາລະນາຂໍ້ມູນທາງດ້ານຍຸດທະສາດ. ບົດລາຍງານບໍ່ສາມາດລະບຸຕົວເລກທີ່ຖືກຕ້ອງຂອງຈຳນວນສາຍພັນສັດ, ບາງຄັ້ງລະບຸວ່າມີ 100, 123 ແລະ 153 ສາຍພັນ, ແລະ ບໍ່ໄດ້ມີການລະບຸຢ່າງແນ່ນອນວ່າຕົວເລກໃດແທ້ທີ່ຖືກຕ້ອງ. ໃນຕົວຈິງແລ້ວຕົວເລກດັ່ງກ່າວນັ້ນແມ່ນຕໍ່າກວ່າການຄາດຄະເນທາງດ້ານວິທະຍາສາດໃນປັດຈຸບັນ ຊຶ່ງຄິດວ່າມີສາຍພັນປາປະມານ 1,000 ກວ່າຊະນິດ.

ການກວດກາບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວໄດ້ເໝັນໝັກໃຫ້ເຫັນກ່ຽວກັບແນວພັນປາຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງນັ້ນບົດລາຍງານບໍ່ໄດ້ເວົ້າເຖິງການສຶກສາຄຸນຄ່າທາງດ້ານຊີວະຢູ່ໃນສາຍນໍ້າ ແລະ ຍັງຂາດຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຄຸນຄ່າດັ່ງກ່າວຢູ່ໃນສາຍນໍ້າ, ແລະ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແມ່ນບໍ່ເປັນໜ້າເຊື່ອຖື (McDowell, 2001).

ການກວດກາຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມ (Cockin and Hain, 2001) ທັງສອງສະບັບໄດ້ເວົ້າເຖິງບັນຫາທີ່ໜ້າເປັນຫ່ວງຊຶ່ງໄດ້ລະບຸວ່າ “ໂດຍສັງລວມແລ້ວການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແມ່ນບໍ່ສົມບູນ ແລະ ມີການຂຽນທີ່ຜິດພາດຢູ່ຫລາຍຢ່ອນ. ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມໄດ້ຖືກຕຳນິວິຈານວ່າບໍ່ໄດ້ມີການພິຈາລະນາບໍລິມາດຂອງການສັນຈອນຕາມແມ່ນໍ້າໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ໃນອະນາຄົດພ້ອມທັງຜົນສະທ້ອນຂອງມັນ. ຍັງມີການວິຈານວ່າການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມດັ່ງກ່າວຍັງບໍ່ໄດ້ພິຈາລະນາເຖິງຜົນກະທົບແບບສະສົມ ຫລືຜົນກະທົບໃນຂັ້ນທີສອງ.

ການວິໄຈທີ່ໄດ້ລາຍງານຢູ່ໃນບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແມ່ນອີງໃສ່ການຄາດຄະເນ, ການຕັດສິນບັນຫາແບບອັດຕະວິໄສ ຫລື ບໍ່ມີການຄົ້ນຄວ້າຢ່າງລະອຽດ. ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມດັ່ງກ່າວແມ່ນບໍ່ຄົບຖ້ວນສົມບູນ ແລະ ບໍ່ໄດ້ມີການພິຈາລະນາທາງເລືອກອື່ນ. ບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວຍັງຖືກວິຈານວ່າບໍ່ໄດ້ມີການພິຈາລະນາໂຄງການແບບກວ້າງຂວາງຮອບດ້ານ ແລະ ບໍ່ໄດ້ມີການສົມທຽບຜົນໄດ້ ແລະ ຜົນເສຍຂອງໂຄງການນຳໃຊ້ວິທີການທີ່ບໍ່ດີ ແລະ ເບິ່ງຂ້າມບັນຫາ ແລະ ບໍ່ມີການເຂົ້າຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ.

Finlayson (2002) ໄດ້ກ່າວວ່າບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມໃນປັດຈຸບັນເປັນເອກະສານທີ່ຍັງມີຂໍ້ມູນພຽງພໍ, ຊຶ່ງບໍ່ໄດ້ຮັບຮູ້ເຖິງຄວາມສໍາຄັນຂອງຜົນສະທ້ອນທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນຈາກໂຄງການ. ການກວດກາບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວ ໄດ້ເວົ້າເຖິງການຂາດການພິຈາລະນາກ່ຽວກັບອຸບັດຕິເຫດ ແລະ ມົນລະພິດຈາກການເດີນເຮືອທີ່ສາມາດເກີດຂຶ້ນໄດ້, (ເຊັ່ນ: ການຮົ່ວໄຫລຂອງນໍ້າມັນເຊື້ອເພີງ ແລະ ຈາກການຂົນສົ່ງ). ການກວດກາບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວຍັງຍົກໃຫ້ເຫັນຄວາມເປັນຫ່ວງເປັນໂຍກ່ຽວກັບຄວາມຈໍາເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັກສາຄວາມເລິກຂອງແລວທາງເດີນເຮືອ

ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ຕົກເປັນຂອງແຕ່ລະປະເທດ ຊຶ່ງຈະມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍເກີດຂຶ້ນ.

ການກວດກາແບບເອກະລາດຕໍ່ການປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມຂອງໂຄງການໄດ້ສະຫລຸບວ່າການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມດັ່ງກ່າວບໍ່ໄດ້ແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ໜ້າເປັນຫ່ວງກ່ຽວກັບໄລຍະການກໍ່ສ້າງ ແລະ ຫຼັງຈາກການກໍ່ສ້າງໄດ້ຢ່າງເໝາະສົມ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເຮັດໃຫ້ລັດຖະບານຂອງປະເທດໃດໜຶ່ງໂຈະການຕັດສິນບັນຫາກ່ຽວກັບການລະເບີດແກ້ງ ເພື່ອການເດີນເຮືອຕາມລໍາແມ່ນໍ້າຂອງ.

ຫລັກການພື້ນຖານຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ

ຈຸດປະສົງຂອງການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມແມ່ນການເອົາເຄື່ອງມືໃນການວາງແຜນເຂົ້າໃນການພັດທະນາ, ຊຶ່ງມີການກໍານົດແຜນງານສໍາລັບການປົກປັກຮັກສາ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ການປັບປຸງໂຄງການ. ໂດຍສັງລວມແລ້ວ ວຽກງານດັ່ງກ່າວນີ້ ຈະຖືກດໍາເນີນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ກ). ຂະບວນການປະເມີນຜົນກະທົບ ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ຈະຊີ້ໃຫ້ເຫັນຜົນກະທົບດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບ ທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ຊຶ່ງເປັນຜົນຂອງໂຄງການທີ່ສະເໜີ. ໃນນັ້ນລວມເອົາສິ່ງແວດລ້ອມທາງດ້ານທໍາມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ມະນຸດສ້າງຂຶ້ນ, ຊຶ່ງໃນຕົວຈິງແມ່ນບໍ່ສາມາດແຍກກັນໄດ້. ຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວຈະຖືກຊີ້ໃຫ້ເຫັນຢູ່ທັງໃນໄລຍະສັ້ນ ແລະ ໄລຍະຍາວ.
- ຂ). ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມສາມາດສະໜອງແຜນການ ຊຶ່ງໃນໄລຍະຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຈະສາມາດຊ່ວຍຫລຸດຜ່ອນ ຫລື ແກ້ໄຂຜົນກະທົບທາງລົບຂອງໂຄງການ ແລະ ເຮັດໃຫ້ລະດັບຄວາມເຊື່ອມໂຊມຂອງສິ່ງແວດລ້ອມຫລຸດລົງ. ວິທີການ

ໃນການຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບດັ່ງກ່າວອາດຈະເກີດຂຶ້ນຍ້ອນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທາງເລືອກຂອງໂຄງການ ຫລື ການປັບປຸງແຜນການ ຫລືການນໍາໃຊ້ມາດຕະການເພື່ອປົກປັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ ຊຶ່ງສາມາດຊ່ວຍຫລຸດຜ່ອນຈໍານວນ ຫລື ຄວາມຮ້າຍແຮງຂອງຜົນກະທົບທາງລົບ. ແຜນການດັ່ງກ່າວຍັງສາມາດຊ່ວຍປັບປຸງຜົນກະທົບດ້ານບວກ ເພື່ອຍົກປະສິດທິພາບຂອງມາດຕະການແກ້ໄຂຜົນກະທົບທາງລົບ.

- ຄ). ເພື່ອວັດແທກລະດັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນການ ແລະ ປະສິດທິຜົນຂອງວຽກງານການປົກປັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ, ການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມຈະກໍານົດແຜນງານຕິດຕາມກວດກາສິ່ງແວດລ້ອມ. ແຜນງານດັ່ງກ່າວຍັງຖືກອອກແບບເພື່ອເຮັດໃຫ້ຕົວຊີ້ວັດຄວາມບໍ່ແນ່ນອນຂອງບັນຫາໄດ້ຖືກກໍານົດ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຜົນກະທົບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ຖືກວັດແທກ.

ແຫລ່ງຂໍ້ມູນ: ຄະນະກໍາມະການເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ ເຂດອາຊີ ແລະ ປາຊີຟິກ, 1990

ເຮືອບັນທຸກສິນຄ້າຈາກປະເທດຈີນ. ຮູບພາບໂດຍ: Kate Lazarus/IUCN

ບໍລິມາດ ແລະ ປະເພດການສັບຈອນຕາມແມ່ນ້ຳ⁷

ການເກັບພາສີ-ອາກອນຈາກການເດີນເຮືອຕາມແມ່ນ້ຳຂອງຢູ່ພາກເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ເລີ່ມຂຶ້ນໃນປີ 2001, ຊຶ່ງມີການຕົກລົງວ່າຄ່າທຳນຽມຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຈະຖືກເກັບເທື່ອດຽວ ໂດຍຜ່ານໂຄງການພັດທະນາກະສິກຳ ແລະ ອຸດສາຫະກຳຂອງແຂວງ ຫລວງນ້ຳທາ ແລະ ບໍ່ແກ້ວ (ຄ່າທຳນຽມທີ່ແທ້ຈິງແມ່ນບໍ່ໄດ້ຖືກກຳນົດ) ຫລັງຈາກນັ້ນໂຄງການໄດ້ຫັກຄ່າໃຊ້ຈ່າຍສຳລັບການບໍລິການ ແລະ ການດຳເນີນງານຂອງຕົນອອກ, ເງິນສ່ວນທີ່ຍັງເຫລືອໄດ້ນຳໄປຝາກໄວ້ຢູ່ພະແນກການເງິນຂອງແຂວງຫລວງນ້ຳທາ ແລະ ບໍ່ແກ້ວ. ແຕ່ຍ້ອນມີຂັ້ນຕອນໃນການເກັບຄ່າທຳນຽມທີ່ຍ່າຍຈະແຈ້ງເຮັດໃຫ້ການເກັບຄ່າທຳນຽມ ໂດຍຜ່ານໂຄງການໄດ້ຖືກຍົກເລີກໃນປີ 2002.

ໃນປີ 2003 ໄດ້ມີການຕົກລົງວ່າຄ່າທຳນຽມໃນການຈອດທ່າເຮືອແມ່ນ 500 ຢວນ (2,510 ບາດຕໍ່ໜຶ່ງລຳຕໍ່ທ່າ).

ການເດີນເຮືອມາຈາກປະເທດຈີນຫາປະເທດໄທຈະຈອດຢູ່ຊຽງກົກ ແລະ ການເດີນເຮືອຈາກປະເທດໄທຫາປະເທດຈີນຈະຈອດຢູ່ທ່າຍ້ານເມືອງມອມ. ພະແນກການເງິນຂອງແຂວງເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບໃນການດຳເນີນງານ ແລະ ເກັບຄ່າທຳນຽມດັ່ງກ່າວ. ແຕ່ວ່າລະບົບການເກັບຄ່າທຳນຽມແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຢູ່ໃນ 4 ປະເທດ, ຈີນ, ສປປ ລາວ, ມຽນມາ ແລະ ໄທ) ດ້ວຍເຫດນັ້ນຈຶ່ງມີການຈັດກອງປະຊຸມຄັ້ງທີ 3 ຂອງຄະນະກຳມະການປະສານງານຮ່ວມຢູ່ທີ່ຄຸນໝິງປະເທດຈີນໃນເດືອນ ທັນວາ 2003, ໄດ້ມີການວາງແຜນ ເພື່ອການປຶກສາຫາລືເພີ່ມເຕີມແນໃສ່ສ້າງຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບລະບົບການເກັບຄ່າທຳນຽມ ແລະ ການກຳນົດຈຸດກວດ. ແຕ່ວ່າບໍ່ມີຂໍ້ຕົກລົງຢ່າງຊັດເຈນເຮັດໃຫ້ການເກັບພາສີອາກອນ ແລະ ຄ່າທຳນຽມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຍັງເປັນການຕັດສິນໃຈຂອງແຕ່ລະປະເທດ.

ເຮືອຂົນສົ່ງຂອງຈີນຕາມລ່າແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ
 ເຮືອສິນຄ້າຂອງຈີນທີ່ລ່ອງຕາມລ່າແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ ມີຍົດບາດສຳຄັນໃນການຂົນສົ່ງສິນຄ້າລະຫວ່າງປະເທດຈີນ ແລະ ໄທ. ຈາກການສຳຫລວດຂອງທີມງານໃນເດືອນກັນຍາ 2005 ຢູ່ໃນສາຍທາງລະຫວ່າງຊຽງກິກ ແຂວງຫລວງນໍ້າທາ ຫາ ປາກແບງແຂວງອຸດົມໄຊ ເຫັນວ່າເຮືອສິນຄ້າຂະໜາດໃຫຍ່ສ່ວນຫລາຍມາຈາກນະຄອນຊີເໝົາ ແລະ ສິບສອງພັນນາມິນທິນຢູນນານຂອງປະເທດຈີນ. ເຮືອບັນທຸກດັ່ງກ່າວເປັນຂອງບໍລິສັດຂົນສົ່ງທາງນໍ້າຫລືກໍ່ອາດເປັນຂອງນັກທຸລະກິດໃດໜຶ່ງ.

ເຮືອບັນທຸກຂົນສົ່ງສິນຄ້າ, ໝາກໄມ້, ທາດແປ້ງ, ເຄື່ອງໄຟຟ້າ, ລົດຈັກ ແລະ ເຄື່ອງເຄິ່ງສຳເລັດຮູບມາ ສປປ ລາວ ແລະ ປະເທດໄທ ແລະ ເວລາກັບໄປຈີນເຮືອດັ່ງກ່າວຈະສົ່ງໝາກໄມ້ເຂດຮ່ອນ, ນໍ້າມັນພືດ ແລະ ສິນຄ້າອື່ນໆ. ຢູ່ໃນລະດູຝົນຈະມີການເດີນເຮືອຫລາຍຂຶ້ນ ແລະ ໃນລະດູແລ້ງຈະຫລຸດລົງຍ້ອນລະດັບນໍ້າຕົ້ນເຂົນຫລາຍ. ໃນປັດຈຸບັນການເດີນເຮືອເປັນວິທີການທີ່ສະດວກ ແລະ ມີລາຄາຖືກໃນການສົ່ງສິນຄ້າສຳລັບນັກທຸລະກິດຈີນ. ແຕ່ວ່າໂອກາດໃນການຂົນສົ່ງສິນຄ້າທາງນໍ້າແມ່ນຈະເພີ່ມຂຶ້ນຫລັງຈາກສຳເລັດການກໍ່ສ້າງທາງຫລວງໃນລະດັບທະວີບອາຊີທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ປະເທດຈີນກັບບັນດາປະເທດອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້.

ການຂົນສົ່ງສິນຄ້າ ແລະ ຜູ້ໂດຍສານຕາມລ່າແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ

- ◆ ການນຳເຂົ້າສິນຄ້າຈາກ ສປປ ຈີນ ໂດຍ ສປປ ລາວ ລວມມີ: ລົດຈັກ, ສິນສ່ວນອາໄຫລ່ທີ່ມາປະກອບ, ລົດຈັກ, ເຄື່ອງເອເລັກໂທຼນິກ, ຜັກທຽມ, ຜັກຍົວ, ຜ້າຫົ່ມ ແລະ ຜ້າພົມ.
- ◆ ການນຳເຂົ້າສິນຄ້າຈາກ ສປປ ຈີນ ໂດຍ ປະເທດໄທ ລວມມີ: ຜັກທຽມ, ຜັກຍົວ, ຜ້າຫົ່ມ, ຜ້າພົມ, ໝາກແອັບເປີນ ແລະ ໝາກໄມ້ຕ່າງໆ.
- ◆ ການນຳເຂົ້າສິນຄ້າຈາກປະເທດໄທໂດຍ ສປປ ຈີນ ລວມມີ: ລົດມື້ສອງ ແລະ ໝາກໄມ້ (ເຊັ່ນ: ໝາກລຳໄຍ).
- ◆ ການສົ່ງສິນຄ້າຈາກສປປ ລາວ ໄປປະເທດຈີນ ແລະ ປະເທດໄທສ່ວນຫລາຍແມ່ນວັດຖຸດິບເຊັ່ນ: ບໍ່ສາ,

ໝາກງາ, ນໍ້າມັນປາມ, ໝາກທຸ່ງສາ, ສາລີ ແລະ ເຄື່ອງຢ່າຂອງດົງ.
 ◆ ເຮືອກຳປັ່ນຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ເຫັນຕາມລ່າແມ່ນ້ຳຂອງເປັນຂອງຄົນຈີນ ຫລືຖືກຄວບຄຸມໂດຍຄົນຈີນ.

ລະດູຝົນ

ເຮືອກຳປັ່ນຂະໜາດໃຫຍ່ຈຳນວນຫລວງຫລາຍ ຂອງ ສປປ ຈີນ ຢູ່ຕາມແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອແມ່ນເຫັນໄດ້ຢູ່ໃນລະດູນີ້ ໂດຍສະເພາະຢູ່ໃນໄລຍະຊຽງກິກ ຫາ ຕົ້ນເຜິ້ງກົງກັນຂ້າມກັບທ່າເຮືອຊຽງແສນຂອງປະເທດໄທ. ເຮືອກຳປັ່ນສິນຄ້າຂະໜາດໃຫຍ່ຂອງຈີນຢູ່ທ່າເຮືອຊຽງແສນສາມາດຂົນສົ່ງສິນຄ້າໄດ້ເຖິງ 200 DWT ຕໍ່ລຳຖ້າລະດັບນໍ້າຂຶ້ນສູງໃນລະດູຝົນ.

ເຮືອຂະໜາດນ້ອຍແມ່ນມີໜ້ອຍໃນລະດູຝົນຍ້ອນວ່າຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ສ່ວນຫລາຍບໍ່ໄດ້ໄປທາງປາ. ແຕ່ວ່າປະຊາຊົນຈຳນວນໜຶ່ງຍັງສືບຕໍ່ຫາຢາດ້ວຍການໃສ່ຈຳ, ເບັດຂຽດ ແລະ ໄຫລມອງ.

ໃນລະດູນີ້ບໍ່ເຫັນເຮືອໄວຈຳນວນຫລາຍຍ້ອນຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ຜູ້ເດີນທາງຢູ່ທ້ອງຖິ່ນແມ່ນມີຈຳນວນຫຼຸດລົງ.

ຮູບໂພດສະເຕີໂຄງການເດີນເຮືອແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ. ໝາຍເຫດ: ຮູບສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງວັນທີ່ເມື່ອເວລາເຮືອສາມາດແລ່ນໄດ້ ແລະ ແລ່ນບໍ່ໄດ້. ທຸກໆອາທິດແມ່ນເລີ່ມມື້ວັນທີດ.

ລະດູແລ້ງ

ຈຳນວນເຮືອກຳປັ່ນສິນຄ້າຂະໜາດໃຫຍ່ຂອງ ສປປ ຈີນ ຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອແມ່ນຫລຸດລົງໃນລະດູແລ້ງ ໂດຍສະເພາະຢູ່ເຂດຊຽງກົກ ຫາ ຕົ້ນເຜິ້ງກົກກັນຂ້າມກັບທ່າເຮືອຊຽງແສນ. ເຮືອສາມາດບັນທຶກໄດ້ພຽງ 100 DWT ຕໍ່ລຳ ຍ້ອນວ່າລະດັບນ້ຳຕົ້ນມີແກ້ງ ແລະ ຫີນຫລາຍ.

ຈຳນວນເຮືອຂະໜາດນ້ອຍມີຫລາຍຢູ່ໃນລະດູແລ້ງຍ້ອນປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນອອກຫາປາ ໂດຍສະເພາະເຂດຫາດເຕີຍ ຫາ ປາກອູ່ຂຶ້ງມີການໃສ່ເບັດຊຽດ, ເບັດ, ໃສ່ຈຳ ແລະ ການໄຫລມອງ ແລະ ກວາດມອງ. ເຮືອຂະໜາດນ້ອຍບັນທຶກເອົາຜູ້ໂດຍສານຈາກທ້ອງຖິ່ນເພື່ອໄປລ່າເນື້ອ ຫລື ໄປນາ ຫລື ໄປສວນ.

ຈຳນວນຂອງເຮືອໄວມີຈຳນວນເພີ່ມຂຶ້ນໃນໄລຍະນີ້ ຍ້ອນຈຳນວນນັກທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ຜູ້ເດີນທາງພາຍໃນຕາມສາຍແມ່ນ້ຳຂອງໃນລະດູແລ້ງເພີ່ມຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະແມ່ນ້ຳຢູ່ເຂດສາມຫລ່ຽມທອງຄຳ (ພາກເໜືອ ຂອງລາວ, ພາກເໜືອຂອງໄທ ແລະ ພາກຕາເວັນອອກຂອງປະເທດມຽນມາ).

ບັນຫາການສັນຈອນຕາມສາຍນ້ຳລວມເອົາສຽງດັງ, ຄື້ນ, ອຸບັດຕິເຫດ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງການສັນຈອນຕາມສາຍນ້ຳ.

ການສັນຈອນຕາມແມ່ນ້ຳ - ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການຂົນສົ່ງ⁸

ຂໍ້ມູນການສັນຈອນຕາມແມ່ນ້ຳ - ການຂົນສົ່ງຕາມແມ່ນ້ຳສຳລັບປີ 2004/2005 ສາມາດແຍກອອກດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ການຂົນສົ່ງທີ່ດີ - 150 ທ່ຽວຕໍ່ເດືອນໃນລະດູຝົນ ແລະ 210 ທ່ຽວຕໍ່ເດືອນໃນລະດູແລ້ງ, ລວມທັງໝົດປີມີ 2,160 ທ່ຽວ;
- ປະເພດຂອງເຮືອກຳປັ່ນ - ເຮືອກຳປັ່ນເກືອບທັງໝົດແມ່ນເຮັດດ້ວຍເຫລັກ (99%) ເຮືອກຳປັ່ນທີ່ເຮັດດ້ວຍໄມ້ມີໜ້ອຍກວ່າພຽງ 1%;
- ປະເພດສິນຄ້າ - 55% ຂອງສິນຄ້າທີ່ຂົນສົ່ງນັ້ນແມ່ນວັດສະດຸກໍ່ສ້າງ, 40% ແມ່ນໄມ້ ແລະ ສ່ວນທີ່ຍັງເຫລືອນັ້ນແມ່ນເຄື່ອງແທ້ງ;
- ການຂົນສົ່ງຜູ້ໂດຍສານ - ມີ 245 ທ່ຽວຕໍ່ເດືອນໃນລະດູແລ້ງ ແລະ 450 ທ່ຽວຕໍ່ເດືອນໃນລະດູຝົນ, ລວມທັງໝົດປະຈຳປີແມ່ນ 4,170 ທ່ຽວ;

- ຄ່າເຮືອຜູ້ໂດຍສານ - ສຳລັບເຮືອກຳປັ່ນຂະໜາດໃຫຍ່ແມ່ນ 428.57 ກີບຕໍ່ຄົນຕໍ່ກິໂລແມັດ ແລະ ສຳລັບຄົນຕ່າງປະເທດແມ່ນ 607.14 ກີບຕໍ່ຄົນຕໍ່ກິໂລແມັດ;
- ຄ່າເຮືອສຳລັບເຮືອໄວ - ແມ່ນ 666.66 ກີບຕໍ່ຄົນຕໍ່ກິໂລແມັດສຳລັບຄົນລາວ ແລະ 1,100 ກີບຕໍ່ຄົນຕໍ່ກິໂລແມັດສຳລັບຄົນຕ່າງປະເທດ;

ກະຊວງຄົມມະນາຄົມຂົນສົ່ງໄປສະນີ ແລະ ກໍ່ສ້າງບໍ່ໄດ້ເກັບຄ່າທຳນຽມກ່ຽວກັບການຂົນສົ່ງສິນຄ້າຕາມສາຍນ້ຳ. ພາສີ-ອາກອນ ແລະ ຄ່າທຳນຽມໃນການຈອດທ່າແມ່ນຈ່າຍໃຫ້ສະມາຄົມທ່າເຮືອ. ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບຄ່າທຳນຽມການຂົນສົ່ງສ່ວນຫລາຍແລ້ວແມ່ນລະຫວ່າງເຈົ້າຂອງເຮືອກັບຜູ້ຂາຍ.

ລະບຽບການໃນການຄຸ້ມຄອງ ດ້ານຂັບພະຍາກອນທາງນ້ຳຢູ່ພາຍໃນແຂວງ ແມ່ນອີງໃສ່ນິຕິກຳຂອງລັດຖະບານສປປ ລາວ ແລະ ລະບຽບການຂອງກົມຂົນສົ່ງ. ເຮືອຂອງປະເທດຈີນຕ້ອງໄດ້ປະຕິບັດຕາມລະບຽບການອັນດຽວກັນຂອງພະແນກຂົນສົ່ງຢູ່ໃນແຕ່ລະແຂວງ.

ລາຍການຂ່າວສຽງອາເມລິກາໄດ້ລາຍງານວ່າການຄ້າຂາຍຕາມສາຍນ້ຳຂອງລະຫວ່າງ 4 ປະເທດໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຫລາຍກວ່າ 1 ຕື້ໂດລາ, ຊຶ່ງ 85% ແມ່ນການຄ້າລະຫວ່າງປະເທດຈີນ ແລະ ໄທ ແລະ ສ່ວນທີ່ຍັງເຫລືອ 15% ແມ່ນການຄ້າໂດຍປະເທດມຽນມາ ແລະ ສປປ ລາວ.

ສະຖານີໃສ່ນໍ້າມັນເຮືອຢູ່ປະເທດພະມ້າ. © ຮູບພາບໂດຍ ດວງຄຳ ສີຫານຸວົງ/MWBP

ໃນໄລຍະມໍ່ງານີ້, ຢູ່ທີ່ກອງປະຊຸມຄັ້ງທີ 4 ຂອງຄະນະປະສານງານການເດີນເຮືອ ຊຶ່ງຈັດຂຶ້ນຢູ່ໃນປີ 2004 ໄດ້ມີການຕົກລົງວ່າການເດີນເຮືອແຕ່ລະທ່ຽວທີ່ມີນໍ້າໜັກການບັນທຸກ 100 ໂຕນຂຶ້ນເມື່ອຈະຖືກເກັບຄ່າທຳນຽມ 50 ໂດລາຕໍ່ລຳເຮືອ, ແລະ ເຮືອກຳປັ້ນທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການບັນທຸກໜ້ອຍກວ່າ 100 ໂຕນຈະເສຍຄ່າທຳນຽມ 40 ໂດລາຕໍ່ລຳເຮືອ. ນອກຈາກນັ້ນ ສປປ ລາວ ແລະ ມຽນມາຍັງໄດ້ຕົກລົງໃນການສ້າງຈຸດກວດຮ່ວມກັນ ເພື່ອປັບປຸງປະສິດທິຜົນໃນການເດີນເຮືອ ແລະ ຫລຸດຜ່ອນໄລຍະເວລາຂອງການເດີນເຮືອ ແລະ ຈຳນວນຈຸດກວດ. ຄ່າພາສີອາກອນ ແລະ ຄ່າທຳນຽມ ທີ່ເກັບຢູ່ ສປປ ລາວ ແມ່ນນຳໄປຝາກໄວ້ໃນພະແນກການເງິນຂອງແຂວງຫລວງນໍ້າທາ ແລະ ບໍ່ແກ້ວ.

ພະແນກຂົນສົ່ງທາງນໍ້າໄດ້ເກັບກຳຂໍ້ມູນທາງການກ່ຽວກັບບໍລິມາດ ແລະ ມູນຄ່າຂອງການຂົນສົ່ງສິນຄ້າໃນເມື່ອການຂົນສົ່ງດັ່ງກ່າວບໍ່ມີຄວາມສຳຄັນສູງ. ໃນຕົວຈິງແລ້ວເຫັນວ່າບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຮັດ ຍ້ອນວ່າສິນຄ້າທີ່ຂົນສົ່ງຕາມລຳນໍ້າຂອງນັ້ນແມ່ນມີໜ້ອຍກວ່າ 10% ທີ່ຜ່ານແມ່ນໍ້າຂອງຢູ່ໃນເຂດຂອງ ສປປ ລາວ. ສິນຄ້າສ່ວນຫລາຍແມ່ນຂົນສົ່ງໂດຍເຮືອກຳປັ້ນລະຫວ່າງຄອນເລີຍປະເທດຈີນ ແລະ ຊຽງແສນ ປະເທດໄທ. ດ່ານກວດກາ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ພາສີ, ການກວດກາຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ພາສີ ແລະ ການກວດກາດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ດຳເນີນຢູ່ປ່າກລູ່ວຍ, ປະເທດມຽນມາ ໃນລະດູແລ້ງ ແລະ ຊຽງແສນໃນລະດູຝົນ. ພະແນກຂົນສົ່ງທາງນໍ້າຊື້ໃຫ້ເຫັນວ່າຂໍ້ມູນລາຍລະອຽດກ່ຽວກັບບໍລິມາດ ແລະ ມູນຄ່າການຂົນສົ່ງສິນຄ້າແມ່ນຖືກເກັບກຳຢູ່ທີ່ທ່າເຮືອຊຽງແສນ.

© ສູບພາບຖ່າຍໂດຍ Pierre Dubeau/IUCN

ເມືອງທ່າຢູ່ຊຽງກິກ

ຊຽງກິກເປັນເມືອງທ່າຂະໜາດນ້ອຍ ມີ 77 ຄອບຄົວ (ມີພົນລະເມືອງ 398 ຄົນ) ຕັ້ງຢູ່ 17 ກິໂລແມັດຈາກໃຈກາງເມືອງລອງ ຢູ່ ສປປ ລາວ. ຕົວເມືອງດັ່ງກ່າວຕັ້ງຢູ່ເສັ້ນທາງທີ່ຫາກໍໄດ້ຮັບການຍັບປຸງໃໝ່-ສາຍທາງ 17B ທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ຊຽງກິກກັບເມືອງສິງ, ເປັນເມືອງທີ່ຂະຫຍາຍຕົວໄວ ແລະ ມີຕະຫລາດທີ່ພັດທະນາໄວ. ຊຽງກິກມີຕະຫລາດໃນແຕ່ລະເດືອນ ແລະ ເປັນເມືອງເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ເສັ້ນທາງຍົກຊຶ່ງສາມາດເພີ່ມການຄ້າຂາຍສິນຄ້າ ແລະ ການຂົນສົ່ງຜູ້ໂດຍສານ ຈາກຊຸມຊົນຊາວຊົນນະບົດທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມພູຜາ ແລະ ຜູ້ເດີນທາງລະຫວ່າງປະເທດມຽນມາ ແລະ ສປປລາວ.

ຖະໜົນເລກທີ 17B ເຊື່ອມຕໍ່ປະເທດຈີນກັບແມ່ນ້ຳຂອງຢູ່ ສປປ ລາວ ແລະ ຜ່ານຈຸດຊາຍແດນໄປຫາປະເທດມຽນມາ. ຊາຍແດນຢູ່ຊຽງກິກແມ່ນເປັນຈຸດເຊື່ອມຕໍ່ຂອງພໍ່ຄ້າໄທ ແລະ ມຽນມາ ແລະ ນັກເດີນທາງທີ່ມາຮອດດິນແດນ ສປປ ລາວ ຕາມລຳນ້ຳ. ພໍ່ຄ້າທີ່ມາຈາກຕົວເມືອງຂອງປະເທດມຽນມາຄືເມືອງຊຽງລັບ (ທີ່ຢູ່ 15 ກິໂລແມັດເໜືອເມືອງເລີຍ) ໄດ້ມາຊຽງກິກເພື່ອຂາຍສິນຄ້າເຊັ່ນຝ່າຍ, ເຄື່ອງສຳອາງ, ຜ້າໄໝ, ນ້ຳຫອມ, ສະບູ, ຢາສູບ ແລະ ໄຄ. ພໍ່ຄ້າຈຳນວນໜຶ່ງມາຊື້ຄວາຍ, ງົວຢູ່ເຂດພູ.

ພໍ່ຄ້າຄົນໄທມາຊຽງກິກເພື່ອຊື້ໄມ້ ແລະ ຄວາຍ. ນັກທຸລະກິດຂອງໄທ ໄດ້ມາລົງທຶນສ້າງບ້ານພັກ ແລະ ໂຮງງານປຸງແຕ່ງໄມ້. ບໍລິສັດການຄ້າຂອງ ສປປ ລາວ ບໍລິສັດໜຶ່ງເປັນຜູ້ຄວບຄຸມການສົ່ງອອກຕາມເສັ້ນທາງເລກທີ 17B ໄປຫາປະເທດໄທ.

* ສັງລວມຈາກ: Lytleton, Cohen, Rattnavon, Thongkhamhane and Sisaengrat, 2004, ພາກໄມ, ບາ ແລະ ລິດຂົນສົ່ງ: ຈຸດເຊື່ອມຕໍ່ທີ່ອັນຕະລາຍໃນທາງເໜືອຫາໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ: ການສຶກສາການປ່ຽນແປງທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ບັນຫາທາງດ້ານສຸຂະພາບຕາມເສັ້ນທາງເມືອງສິງຫາເມືອງລອງ.

ການພັດທະນາທ່າເຮືອຊຽງແສນສອງ

ທ່າເຮືອຊຽງແສນ 1 ໄດ້ພັດທະນາຂຶ້ນຕາມສັນຍາກ່ຽວກັບການເດີນເຮືອຂົນສົ່ງສິນຄ້າຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອທີ່ຖືກລົງນາມໂດຍປະເທດຈີນ, ມຽນມາ, ສປປ ລາວ ແລະ ໄທ. ທ່າເຮືອດັ່ງກ່າວສາມາດຮອງຮັບເຮືອກຳປັ່ນ 8 ລຳທີ່ມີຄວາມຍາວ 25 ແມັດ, ແຕ່ຍ້ອນການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານການຄ້າລະຫວ່າງ ສປປ ຈີນ ແລະ ໄທ. ກິມນ້ຳຂອງປະເທດໄທໄດ້ຕົກລົງໃນການດຳເນີນການສຶກສາ ເພື່ອພັດທະນາທ່າເຮືອຊຽງແສນ 2. ການສຶກສາດັ່ງກ່າວສຳເລັດໃນເດືອນ ຕຸລາ 2005 ແລະ ມີການຄາດຄະເນວ່າບໍລິມາດສິນຄ້າທີ່ຂົນສົ່ງຜ່ານທ່າເຮືອຊຽງແສນ 2 ຈະມີປະມານ 524,628 ໂຕນຕໍ່ປີ ແຕ່ປີ 2009 ເປັນຕົ້ນໄປ.

ການກໍ່ສ້າງທ່າເຮືອດັ່ງກ່າວຈະດຳເນີນເປັນສອງໄລຍະ. ໄລຍະທີໜຶ່ງລວມເອົາການສ້າງທ່າເຮືອຈອດເຮືອສິນຄ້າ 10 ແຫ່ງ, 6 ແຫ່ງແມ່ນຈຳນຳໃຊ້ແຮງງານຄົນເພື່ອຂົນສົ່ງສິນຄ້າຂຶ້ນລົງ ແລະ ອີກ 4 ແຫ່ງຈະນຳໃຊ້ເຄື່ອງຍົກ, ໃນນັ້ນຍັງມີບ່ອນຈອດເຮືອກຳປັ່ນ 1 ແຫ່ງສຳລັບຜະລິດຕະພັນນ້ຳມັນ ແລະ ມີເຮືອເພື່ອໃຫ້ການບໍລິການສ້ອມແປງ 4 ລຳ ເຊັ່ນເຮືອແກ່, ເຮືອກວດກາ ແລະ ເຮືອຈັກດິນ. ຢູ່ໃນໄລຍະທີສອງຈະມີການກໍ່ສ້າງບ່ອນຈອດເຮືອຂົນສົ່ງສິນຄ້າທົ່ວໄປອີກ 1 ແຫ່ງ ແລະ ບ່ອນປ່ຽນຖ່າຍຜູ້ໃສ່ສິນຄ້າອີກ 8 ແຫ່ງ.

ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຂອງໂຄງການທັງໝົດແມ່ນ 1,568,518 ບາດ (41,000 ໂດລາ) ໂຄງການໃນໄລຍະທີໜຶ່ງແມ່ນຈະມີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຕ່ປີ 2007 ຫາ 2009 ແລະ ໄລຍະທີສອງຈະຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຕ່ປີ 2011 ຫາ 2013. ໂຄງການໄດ້ຖືກສົ່ງໃຫ້ສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີພິຈາລະນາຮັບຮອງເອົາການກໍ່ສ້າງໃນໄລຍະທີໜຶ່ງ.

**ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ດ້ານເສດຖະກິດທາງເໜືອທາງ
ໃຕ້ ຢູ່ອະນຸພາກພື້ນແມ່ນ້ຳຂອງ**

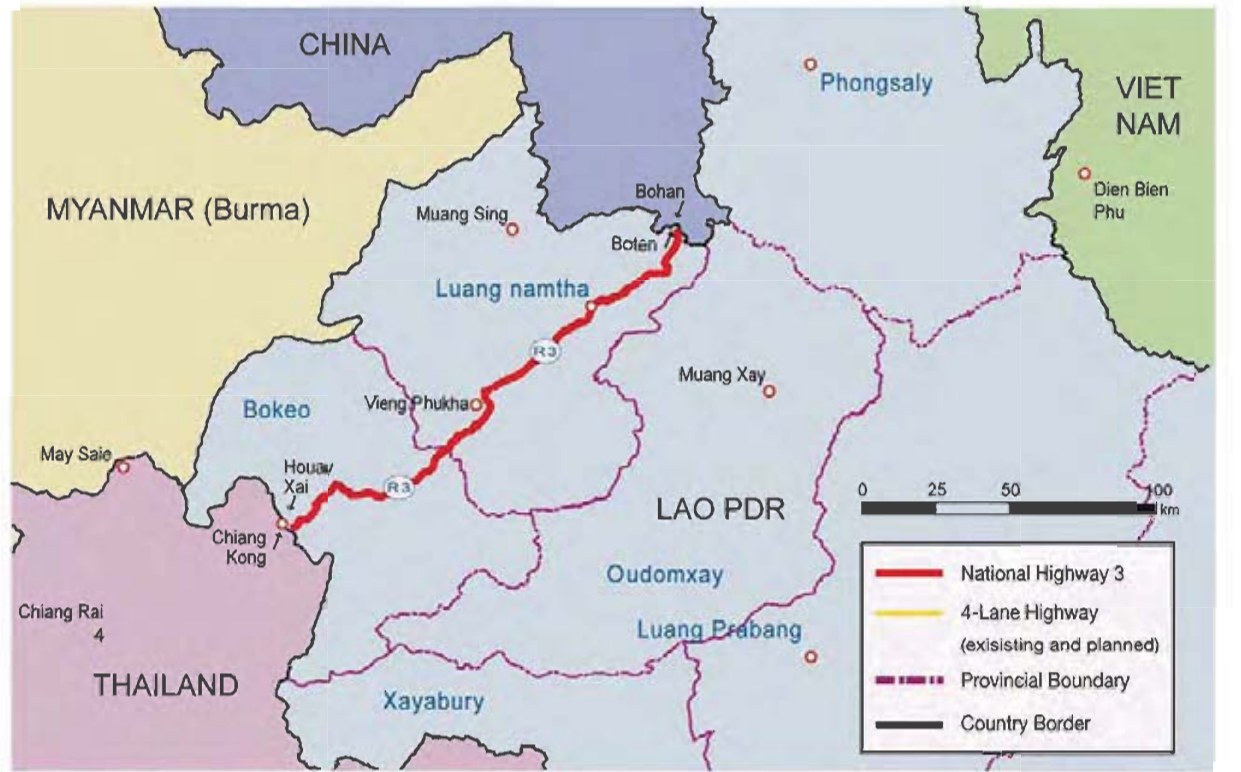
ນອກຈາກເສັ້ນທາງທາງດ້ານການຄ້າທີ່ໄດ້ພັດທະນາຕາມ
ລຳແມ່ນ້ຳຂອງ. ລັດຖະບານຢູ່ໃນພາກພື້ນນີ້ໄດ້ພັດທະນາ
ລະບົບການສັນຈອນເພີ່ມເຕີມເພື່ອເພີ່ມທະວີການພັດທະ
ນາເສດຖະກິດໂດຍຜ່ານເສັ້ນທາງທາງມົກຊຶ່ງຈະມີບຸນ
ການເຊື່ອມຕໍ່, ການແຂ່ງຂັນທາງດ້ານການຄ້າ ແລະ ສິ່ງ
ເສີມການພັດທະນາຊຸມຊົນ (ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ,
2006). ແຕ່ວ່າເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ດັ່ງກ່າວ (ຮູບພາບທີ 6) ບໍ່
ພຽງແຕ່ເປັນເສັ້ນທາງໃນລະດັບອະນຸພາກພື້ນແຕ່ຍັງເປັນ
ແລວສາຍສິ່ງໄຟຟ້າ, ການໂທລະຄົມສື່ສານ, ການຂົນສົ່ງ
ແລະ ການສົ່ງເສີມທາງດ້ານການຄ້າ (ທະນາຄານພັດທະ
ນາອາຊີ 2006) ຕົວຢ່າງເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ທາງດ້ານເສດ
ຖະກິດທິດເໜືອທາງທິດໃຕ້ຊຶ່ງເຊື່ອມຕໍ່ແຂວງ ຢູນນານຂອງ
ປະເທດຈີນ ກັບບາງກອກປະເທດໄທ ໂດຍຜ່ານ ສປປ ລາວ
ແລະ ປະເທດມຽນມາຊຶ່ງຮູ້ຈັກກັນວ່າເປັນເສັ້ນທາງ R3A
ແລະ R3B. NSEC ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ທາງດ້ານເສດຖະ
ກິດທິດເໜືອທາງທິດໃຕ້ ໂຄງການລົງທຶນ 66 ແຫ່ງ ຊຶ່ງມີມູນ

ຄ່າການລົງທຶນທັງໝົດຫລາຍກວ່າ 18 ຕື້ໂດລາສະຫະລັດ.
ປະມານ 1/3 ຂອງຈຳນວນໂຄງການດັ່ງກ່າວແມ່ນມີຢູ່ໃນ
ສປປ ລາວ ເຖິງວ່າ ສປປ ລາວ ຈະມີພຽງ 10% ຂອງເນື້ອທີ່
ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງເຂດເໜືອ ແລະ ເຂດໃຕ້
(ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ, 2006).

**ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງປະເທດໄທ-ສປປລາວ-
ຈີນ (R3A)**

ໄລຍະທາງຂອງຖະໜົນແຫ່ງຊາດເລກທີ 1 ຈາກບາງກອກ
ຫາ ຊຽງຮາຍ ຢູ່ທາງພາກເໜືອຂອງປະເທດໄທແມ່ນມີ
ປະມານ 830 ກິໂລແມັດ. ເສັ້ນທາງດັ່ງກ່າວໄດ້ຖືກຍົບຍຸງ
ໃຫ້ເປັນເສັ້ນທາງດ່ວນ High Way ທີ່ມີສີ່ແລວທາງ
ສັນຈອນ. ສ່ວນສຸດທ້າຍຂອງເສັ້ນທາງຈາກຊຽງຮາຍ ຫາ
ຊຽງຂອງແມ່ນມີປະມານ 110 ກິໂລແມັດ ແລະ ເປັນທາງ
ທີ່ມີສອງແລວເທົ່ານັ້ນ. ກົມທາງຫລວງຂອງປະເທດໄທ
ວາງແຜນເພື່ອຍົບຍຸງເສັ້ນ ທາງດັ່ງກ່າວນີ້ຢູ່ໃນແຜນການ 5
ປີຕໍ່ໜ້າ.

ຮູບພາບ 6. ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ດ້ານເສດຖະກິດທາງເໜືອທາງທາງໃຕ້ - ເສັ້ນທາງຫລວງແຫ່ງ ຊາດ R 3, ສປປ ລາວ

ເຕືອນໄຟຟ້າແມ່ນວານ, ໂຄງການເຕືອນໄຟຟ້ານໍ້າຕົກແຫ່ງຫຳອິດຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງເຂດລ້ຽງຊຶ່ງຢູ່ປະເທດຈີນ. © ຮູບພາບໂດຍ: IUCN

ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ R3A, ທີ່ມີຄວາມຍາວ 228 ກິໂລແມັດຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ຊຶ່ງໃນປັດຈຸບັນ ກຳລັງໄດ້ຮັບການປັບປຸງ ໂດຍໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານທຶນຮອນຈາກລັດຖະບານຂອງປະເທດໄທ, ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີ ແລະ ລັດຖະບານຈີນ. ຂົວຂ້າມແມ່ນໍ້າຂອງທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ຫ້ວຍ ຊາຍ ຢູ່ ສປປ ລາວ ແລະ ຊຽງຂອງຢູ່ປະເທດໄທໄດ້ຖືກສະເໜີໃຫ້ສ້າງຂຶ້ນ ເພື່ອປັບປຸງການເຊື່ອມຕໍ່ຂອງສາຍທາງທິດເໜືອຫາທິດໃຕ້ໃນອະນຸພາກພື້ນແມ່ນໍ້າຂອງ. ໃນປັດຈຸບັນ ທະນາຄານພັດທະນາອາຊີໄດ້ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອທາງດ້ານວິຊາການ ເພື່ອທຳການສຶກສາທາງດ້ານວິສະວະກອນ, ການວິໄຈທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການເງິນ ແລະ ການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. ການໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອດັ່ງກ່າວມີເປົ້າໝາຍໃນການຄັດເລືອກສະຖານທີ່ທີ່ເໝາະສົມທີ່ສຸດ ເພື່ອກໍ່ສ້າງຂົວພ້ອມທັງກະກຽມການອອກແບບຂົວໃນເບື້ອງຕົ້ນລວມທັງການຄິດໄລ່ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍເບື້ອງຕົ້ນ.

ເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ລະຫວ່າງປະເທດໄທ - ມຽນມາ - ປະເທດຈີນ R3B ໄລຍະເສັ້ນທາງທີ່ມີສີ່ແລວທາງຂອງຖະໜົນແຫ່ງຊາດ ເລກທີ 1 ຈາກບາງກອກຫາແມ່ສາຍ (ຢູ່ຈຸດຊາຍແດນລະຫວ່າງ ປະເທດໄທ ແລະ ມຽນມາ) ມີຄວາມຍາວປະມານ 890 ກິໂລແມັດ. ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການສັນຈອນຢູ່ໃນຂົວແມ່ນໍ້າສາຍໄດ້ມີການສ້າງທາງຜ່ານແມ່ນໍ້າສາຍຂຶ້ນໃໝ່ ຊຶ່ງມີຄວາມຍາວ 8 ກິໂລແມັດ. ປະເທດໄທໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອປະເທດມຽນມາໃນການສ້າງຂົວແຫ່ງທີ 2 ຜ່ານແມ່ນໍ້າສາຍລວມທັງເສັ້ນທາງເຊື່ອມຕໍ່ R3B. ເສັ້ນທາງທັງໝົດຍາວປະມານ 1,48 ກິໂລແມັດ ລວມທັງຂົວທີ່ມີຄວາມຍາວ 90 ແມັດ. ໂຄງການດັ່ງກ່າວໄດ້ສຳເລັດ ແລະ ປະຈຸບັນໄດ້ເປີດຮັບໃຊ້ປະຊາຊົນ.¹⁰

ການພັດທະນາໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຢູ່ ສປ ຈີນ

ປະເທດຈີນໄດ້ພັດທະນາ ໂຄງການໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ຢູ່ ແມ່ນໍ້າລ້ານຊ້າງ-ແມ່ນໍ້າຂອງ ເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມຕ້ອງການ ນໍາໃຊ້ພະລັງງານໃນປະເທດ ພ້ອມທັງການສົ່ງອອກພະລັງ ງານໄຟຟ້າ. ໃນຊຸ່ມປີຜ່ານມາໄດ້ມີການຍົກບັນຫາກ່ຽວກັບ ຄວາມເປັນຫ່ວງເປັນໂຍຕໍ່ການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ ຂະໜາດໃຫຍ່ 8 ແຫ່ງ ຢູ່ແມ່ນໍ້າລ້ານຊ້າງ-ແມ່ນໍ້າຂອງຢູ່ ພາກຕາເວັນຕົກສຽງໃຕ້ຂອງແຂວງຢູນນານ, ປະເທດຈີນ (ເບິ່ງຮູບພາບທີ 7 ແລະ 8). ນັກວິທະຍາສາດ ແລະ ອົງການ ຈັດຕັ້ງສັງຄົມໄດ້ຕັ້ງຄໍາຖາມກ່ຽວກັບຜົນກະທົບທີ່ອາດຈະ ເກີດຂຶ້ນຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນທີ່ອາໄສຢູ່ ຕາມແຄມແມ່ນໍ້າຂອງ ແລະ ໄດ້ມີການນໍາໃຊ້ຊັບພະຍາ ກອນຂອງແມ່ນໍ້າຂອງ (Dore and Yu, 2004). ຄວາມ ເປັນຫ່ວງເປັນໂຍ ແມ່ນມີຕໍ່ການປ່ຽນແປງຢ່າງໄວວາຕໍ່ ລະບົບອຸທິກກະສາດຂອງແມ່ນໍ້າໃນເວລາທີ່ການສ້າງ ເຂື່ອນໄຟຟ້າຫລາຍແຫ່ງ ຢູ່ ສປ ຈີນ ສໍາເລັດ. ຜົນກະທົບ ຂອງເຂື່ອນຈໍານວນນີ້ແມ່ນບໍ່ສາມາດຮູ້ໄດ້ແນ່ນອນ. ໃນຕົວ ຈິງແລ້ວເຂື່ອນໄຟຟ້ານໍ້າຕົກໄດ້ສ້າງຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ ລະບົບອຸທິກກະສາດຂອງແມ່ນໍ້າ.¹¹

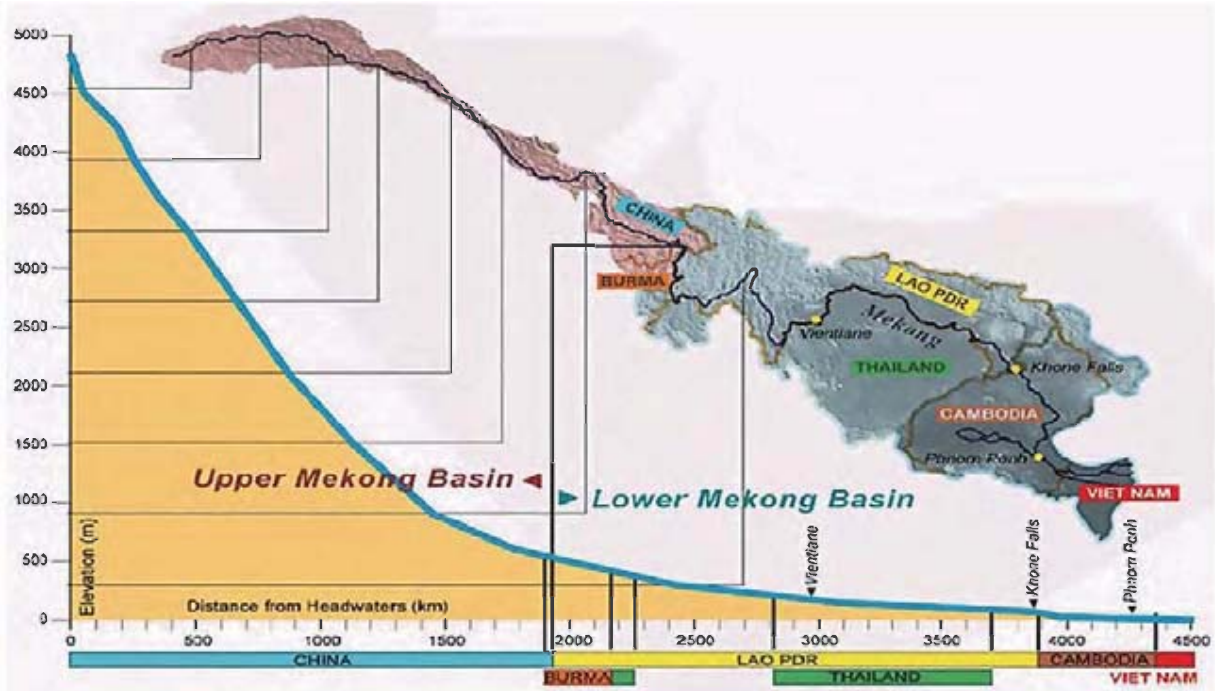
ຫົວນໍ້າຂອງແມ່ນໍ້າລ້ານຊ້າງ-ແມ່ນໍ້າຂອງໄດ້ໄຫລເກືອບ 800 ກິໂລແມັດ ຜ່ານ ຕີເບດກ່ອນທີ່ຈະໄຫລເຂົ້າແຂວງ ຢູນນານ ຊຶ່ງມີຄວາມຍາວ 1.250 ກິໂລແມັດ. ຮູບພາບ 7 ນີ້ ໃຫ້ຂໍ້ມູນໂດຍຫຍໍ້ກ່ຽວກັບຄວາມຍາວຂອງແມ່ນໍ້າຂອງ

ພ້ອມທັງເຂດອ່າງເກັບນໍ້າຂອງມັນຢູ່ໃນແຕ່ລະປະເທດ. ທີ່ຕັ້ງຂອງເຂື່ອນ ແມ່ນຕິດພັນກັບຂໍ້ມູນຂອງແມ່ນໍ້າ. ລວງ ສູງຂອງການຕົກຂອງນໍ້າແມ່ນປະມານ 4.500 ແມັດ ຢູ່ປະ ເທດຈີນ, ແຕ່ວ່າແມ່ນໍ້າຂອງມີຄວາມສູງມີແຕ່ 500 ແມັດ ສໍາລັບສ່ວນທີ່ຍັງເຫລືອ 2.600 ກິໂລແມັດທີ່ໄຫລສູ່ທະເລ ຈີນໃຕ້ ແລະ ມີຄວາມຊັນພຽງ 0.02% ຢູ່ເຂດອ່າງຕ່າງ ແມ່ນໍ້າຂອງຕອນໃຕ້.

ໂດຍເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງການຂະຫຍາຍໄຟຟ້າ ນໍ້າຕົກຢູ່ແຂວງ ຢູນນານ, ແຜນການສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້າຢູ່ປະ ເທດຈີນສ່ວນຫລາຍແມ່ນຢູ່ຕອນໃຕ້ຂອງ ແມ່ນໍ້າລ້ານ ຊ້າງ-ແມ່ນໍ້າຂອງ. ຊຶ່ງມີໄລຍະຄວາມສູງປະມານ 700 ຫາ 1.000 ແມັດ, ຈະມີການສ້າງເຂື່ອນ 8 ແຫ່ງ ຢູ່ໃນໄລຍະ 500 ກິໂລແມັດຂອງສາຍນໍ້າ. ຫ່າງຈາກຈຸດຊາຍແດນຂອງ ສປປ ລາວ 2 ຫາ 3 ກິໂລແມັດ, ມີການສ້າງເຂື່ອນແມ່ສອງ ຫລັງຈາກນັ້ນມີເຂື່ອນກາລັງບາ, ເຂື່ອນຈິງຫອງ, ແລະ ນູ ໂອຊາດູ ຊຶ່ງເປັນກຸ່ມເຂື່ອນໄຟຟ້າຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງຕອນໃຕ້, ໃນເວລາດຽວເຂື່ອນດາສຽວຫານ, ແມນວັນ, ກົງກົວກຽວ ແມ່ນຕັ້ງຢູ່ເຂດເໜືອຂອງກຸ່ມເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ.

ເຂດອ່າງເກັບນໍ້າທັງໝົດຂອງເຂື່ອນ 8 ແຫ່ງນັ້ນ ແມ່ນ 105.16 ເຮັກຕາ ແຕ່ຫລັງຈາກອ່າງເກັບນໍ້າແຫ່ງສຸດທ້າຍ ໄດ້ບັນຈຸນໍ້າເຕັມໝົດ, ເນື້ອທີ່ທີ່ຖືກນໍ້າຖ້ວມຈະມີເຖິງ 10.384 ເຮັກຕາ ຫລື ປະມານ 10% ຂອງເຂດອ່າງໂຕ່ງທັງ ໝົດ.

ຮູບພາບ 7. ທີ່ຕັ້ງເຂື່ອນໄຟຟ້າ ແລະ ຂໍ້ມູນແມ່ນ້ຳລຽບຕາມແມ່ນ້ຳຂອງລາງຊ້ງ ແຕ່ຫົວນ້ຳ ເຖິງ ປາກນ້ຳ

ແລ່ງຂໍ້ມູນ: ຂໍ້ມູນຈາກແຜນ CD ການປູກຈິດສຳນຶກກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳຂອງ, ຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງ

ຮູບພາບ 8. ເຂື່ອນໄຟຟ້າຈົນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງລາງຊ້ງ

ເຂື່ອນໄຟຟ້າຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງລາງຊ້ງ, ປະເທດຈີນ								
ທີ່ຕັ້ງ	ອ່າງຜ່ອນນ້ຳ/ອ່າງໄວ້ງ (km ³)	ບໍລິມາດຜ່ອນນ້ຳ (mcm)	ຕະລິດພະແນກສູນສຳ (MW)	ພະລັງງານປະຈຳປີ (GWh)	ກວມເອົາເນື້ອທີ່ (ha)	ຈຳນວນຄົນຖືກຢຶດຢ່າຍ	ຄວາມສູງຂອງຜ່າເຄື່ອນ (m)	ສະຖານະພາບ
ກອງກິດກຽວ	97,200	510	750	4,060	343	4,598	130	ເລີ່ມກໍ່ສ້າງ 08-2006
ສຽງວຫັນ	113,300	14,590	4,200	18,990	3,712	32,737	292	ກໍ່ສ້າງ 12-2001
ໝານຫວັດ	114,500	920	1,550	7,805	415	3,513	136	ກໍ່ສ້າງ 1986-1996
ດາເຈົາຊາມ	121,000	890	1,350	7,021	826	8,100	111	ກໍ່ສ້າງ 1986-2003
ຫົວສາດູ	144,700	22,400	5,850	23,777	4,508	23,826	216.5	ກໍ່ສ້າງ 2006-17
ຈິງຫອງ	149,100	1,293	1,750	8,059	510	2,264	118	ກໍ່ສ້າງ 10-2003
ກາລານບາ	151,800	n/a	150	780	12	58	65	ໄດ້ອອກແບບ
ແມງສອງ	180,000	n/a	600	3,380	58	230	n/a	ໄດ້ອອກແບບ
ລວມ			15,650	73,872	10,384	73,324		

ແຫລ່ງຂໍ້ມູນ: ສັງລວມຈາກ J. Dora and Yu Xiaogang, 2004, "ການຂະຫຍາຍເຂື່ອນໄຟຟ້າຢູ່ຫາມ: ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບ China's Energy Industry Reforms and the Nu, Lancang, and Jinsha Hydropower Dams", ມະຫາວິທະຍາໄລຊຽງໄໝ້, ຈັງຫວັດຊຽງໄໝ້, ປະເທດໄທ; ແລະ G. Ryder, "ບໍລິສັດໄຟຟ້າຕົກແຫ່ງໄໝ້ຂອງຈີນ ແລະ ໂຄງຮ່າງການປ່ຽນແປງລະບົບໄຟຟ້າ", ນຳສະເໜີຢູ່ກອງປະຊຸມກ່ຽວກັບແລ່ງນ້ຳຢູ່ພາກພື້ນແມ່ ຂອງ, ຈັດຂຶ້ນຢູ່ວຽງຈັນ, ມີ 6/07/2006.

ການເຊາະລ້າງ

ມີຫລັກກຖານຊື່ໃຫ້ເຫັນວ່າມີການປ່ຽນແປງຢ່າງຫລວງຫລາຍໃນເຂດນັ້ນ ຍ້ອນໂຄງການພັດທະນາຕ່າງໆເຊັ່ນ ການປັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອ, ການກໍ່ສ້າງຖະໜົນ ແລະ ເຂື່ອນໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຊຶ່ງເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງຢູ່ໃນໄລຍະ 4 ປີຜ່ານມາ.

ໂງ່ນຫີນຢູ່ແມ່ຂອງ. ຮູບພາບໂດຍ: Pierre Dubeau/IUCN

ການປ່ຽນແປງລະດັບນໍ້າ ແລະ ເຮັດໃຫ້ປາເກີດສັບສົນ

ຢູ່ເຂດແມ່ນໍ້າຂອງຕອນເໜືອ, ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນໄດ້ລາຍງານເຖິງສະພາບການປ່ຽນແປງຂອງລະດັບທີ່ບໍ່ເປັນໄປຕາມປົກກະຕິໃນໄລຍະ 4 ປີ ຜ່ານມາ. ສັງເກດເຫັນວ່າລະດັບນໍ້າມີການຂຶ້ນລົງເຖິງ 1 ແມັດ ພາຍໃນ 24 ຊົ່ວໂມງ. ບາງກໍລະນີລະດັບການຂຶ້ນ ຫລື ລົງຂອງນໍ້າຈະເປັນຕາມຮອບວຽນທຸກໆ 3 ວັນ. ເຄື່ອງມືຫາປາ ແລະ ເຮືອຈະຖືກຍົກຍ້າຍໃນເວລານໍ້າຂຶ້ນ ແລະ ນໍ້າລົງ. ຢູ່ໃນລະດູແລ້ງ, ດອນຊາຍ ແລະ ແຄມຕະຝັ່ງຈະຖືກກະທົບຍ້ອນນໍ້າຖ້ວມແບບຜິດປົກກະຕິ.

ໄດ້ມີການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຫລາຍຄັ້ງກ່ຽວກັບຜົນກະທົບຂອງໂຄງການໄຟຟ້ານໍ້າຕົກຂະໜາດໃຫຍ່ຕໍ່ແມ່ນໍ້າຂອງ. ຢູ່ໃນລະດູແລ້ງອ່າງເກັບນໍ້າຢູ່ເຂື່ອນລ້ານຊ້າງຈະເພີ່ມຂຶ້ນເພື່ອຄຸ້ມຄອງການໄຫລຢູ່ເຂດຢູນານຜົນກະທົບທາງດ້ານອະທິບາຍສາດ ແມ່ນຈະມີຕໍ່ແມ່ນໍ້າຂອງໃນທຸກໄລຍະຈົນຮອດເຂດສາມລ່ຽມແມ່ນໍ້າຂອງຕອນໃຕ້ (Adamson

2001). Lu (2005) ໄດ້ຊື່ໃຫ້ເຫັນສາຍພົວພັນທີ່ຈະແຈ້ງລະຫວ່າງການກໍ່ສ້າງ ແລະ ການດຳເນີນງານຂອງເຂື່ອນຢູ່ປະເທດຈີນ ແລະ ລະດັບນໍ້າທີ່ຜິດປົກກະຕິທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ນໍ້າຂອງຕອນໃຕ້ໃນໄລຍະຜ່ານມາ.

ນອກຈາກນັ້ນ, ຍັງເຫັນວ່າລະດັບການປ່ຽນແປງຂອງນໍ້າທີ່ບໍ່ເປັນໄປຕາມລະດູການຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງເກີດຂຶ້ນຍ້ອນການກະທຳຂອງຄົນ ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃຫ້ແກ່ປາໃນການປັບຕົວເຂົ້າທີ່ຢູ່ຂອງມັນ. ຜົນກະທົບຈາກການປ່ຽນແປງຢູ່ໃນລະບົບອຸທິບກະສາດຂອງນໍ້າ ແລະ ນິເວດຂອງປາແມ່ນບໍ່ສາມາດຈະປ່ອຍປະໂຫວ. ການຂຶ້ນ ແລະ ລົງຂອງນໍ້າແບບຜິດປົກກະຕິ ແລະ ຫັນຫີນໃນໄດ້ນັ້ນອາດຈະເຮັດໃຫ້ປາບໍ່ສາມາດຈົດຈຳປະຫວັດການດຳລົງຊີວິດຂອງມັນ ແລະ ອາດຈະເຮັດໃຫ້ພວກມັນມີການເຄື່ອນຍ້າຍຜິດລະດູການ. ໃນຕົວຈິງຊຸມຊົນຊາວປະມົງທ້ອງຖິ່ນໄດ້ລາຍງານວ່າພົບປາມີຄວາມ"ສັບສົນ".

ປາທີ່ໄປວາງໄຂ່ດ້ວຍການນຳໃຊ້ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງ ສາຍນ້ຳອາດຈະເຮັດໃຫ້ໄຂ່ຂອງພວກມັນຄ້າງໂຄກໃນ ເມື່ອນ້ຳຫລຸດລົງໃນທັນທີທັນໃດ ຫລື ປາທີ່ເກີດໃຫມ່ອາດ ຈະເຂົ້າໄປໃນເຂດທີ່ຢູ່ອາໄສທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ. ສາຍພົວພັນ ລະຫວ່າງນິເວດວິທະຍາຂອງປາໃນສາຍນ້ຳ ແລະ ລະບົບອຸ ທິບກະສາດ (ຫລື ການໄຫລຂອງນ້ຳ) ໄດ້ມີການອະທິບາຍ ຢ່າງລະອຽດໂດຍ Welcomme and Halls (2004). ບັນ ດາຄວາມເປັນຫ່ວງເປັນໄປທີ່ສຳຄັນອີກອັນໜຶ່ງແມ່ນ ຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການສູນເສຍທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງປາໂດຍ ກົງຍ້ອນເຂດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເກີດນ້ຳແຫ້ງໄວເກີນໄປເຮັດໃຫ້ ປາບໍ່ສາມາດຢັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງຢ່າງໄວວານັ້ນ. ປະກົດການດັ່ງກ່າວນີ້ອາດຈະເກີດຂຶ້ນຕໍ່ສາຍພັນປາ ຂະໜາດໃຫຍ່ເຊັ່ນປາບິກ. ສະພາບການດັ່ງກ່າວນັ້ນອາດ ຈະພາໃຫ້ສາຍພັນປາຂະໜາດໃຫຍ່ສູນພັນ. ນອກຈາກ ນັ້ນການປ່ຽນແປງຂອງລະດັບນ້ຳຍັງອາດຈະສ້າງຜົນ ກະທົບຕໍ່ການເກັບໄຄ ແລະ ວິທີການຮ່ວມຄຳຕາມຮີດຄອງ ປະເພນີ.

ຊຸມຊົນຊາວປະມົງສ່ວນຫລາຍທີ່ອາໄສຢູ່ໃນແຄມຝັ່ງແມ່ ນ້ຳຂອງຍັງຍືນຍົງວ່າພວກເຂົາເຈົ້າສັງເກດເຫັນການປ່ຽນແປງ ຂອງລະດັບນ້ຳຜິດປົກກະຕິ. ສ່ວນຫລວງຫລາຍແລ້ວພວກ ເຂົາເຈົ້າບໍ່ຮູ້ກ່ຽວສາເຫດຂອງມັນ, ເຖິງວ່າປະຊາຊົນຈຳ ນວນໜຶ່ງຈະໄດ້ຍິນຂ່າວຈາກທາງວິທະຍຸກ່ຽວກັບການ ສ້າງເຂື່ອນຢູ່ປະເທດຈີນ. ຊຸມຊົນຊາວປະມົງຈຳນວນໜຶ່ງ ໄດ້ເວົ້າວ່າມີເວລາມີການປ່ອຍນ້ຳຈາກເຂື່ອນຂອງປະເທດ ຈີນລະດັບຂອງແມ່ນ້ຳຂອງອາດຈະເພີ່ມຂຶ້ນ ຫລື ຫລຸດລົງ ເຖິງ 1 ແມັດ ໃນເວລາ 1 ຊົ່ວໂມງ. ເຖິງວ່າບໍ່ມີຫລັກຖານ ຢ່າງຈະແຈ້ງກ່ຽວກັບເຫດຜົນຂອງການປ່ຽນແປງລະດັບນ້ຳ ໄຫລ, ແຕ່ປະກົດການດັ່ງກ່າວນັ້ນສ້າງຜົນກະທົບຕໍ່ການ ດຳລົງຊີວິດຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຈຳນວນ ໜຶ່ງມີຄວາມຢ້ານກົວໃນການໄປຫາປາຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງ ຍ້ອນສະພາບທີ່ບໍ່ແນ່ນອນ. ຊຸມຊົນອີກຈຳນວນໜຶ່ງສັງ ເກດເຫັນວ່າສາຍພັນປາບາງປະເພດແມ່ນຫລຸດລົງຈາກທີ່ ເຄີຍເຫັນໄດ້ໃນໄລຍະຜ່ານມາ.

ນັກວິທະຍາສາດຈາກມະຫາວິທະຍາໄລສິງກະໂປໄດ້ດຳ ເນີນການສຶກສາໃນຜ່ານມາມື້ໜຶ່ງ ໂດຍເບິ່ງການໄຫລຂອງ ນ້ຳ ແລະ ການຕົກຕະກອນທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການກໍ່ສ້າງ ເຂື່ອນຢູ່ຕອນເໜືອຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ. ການສຶກສາດັ່ງກ່າວ

ແມ່ນຄວາມພະຍາຍາມເພື່ອກຳນົດສາເຫດຂອງລະດັບ ນ້ຳໄຫລທີ່ຕໍ່າທີ່ສຸດທີ່ສັງເກດເຫັນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນໃຕ້ ໃນໄລຍະ 2 ຫາ 3 ປີຜ່ານມາ (Lu and Siew 2005).

ການສຶກສາດັ່ງກ່າວໄດ້ຮັບຮູ້ເຖິງຄວາມຮ້າຍແຮງຂອງ ການປ່ຽນແປງຊຶ່ງອາດຈະເກີດຂຶ້ນຈາກແຜນງານຂອງປະ ເທດຈີນໃນການສ້າງກຸ່ມເຂື່ອນໄຟຟ້ານ້ຳຕົກ. ຈະມີການ ເກັບນ້ຳຈຳນວນຫລວງຫລາຍຊຶ່ງສ້າງຜົນກະທົບຮ້າຍແຮງ ຕໍ່ລະບົບນ້ຳຖ້ວມ ແລະ ຕົກຕະກອນຢູ່ຕອນໃຕ້ຂອງແມ່ນ້ຳ ຂອງ. ຄວາມຮ້າຍແຮງຂອງຜົນກະທົບທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນນັ້ນ ແມ່ນມີຕໍ່ລະບົບການໄຫລຂອງນ້ຳ, ຊີວະນາໆພັນ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ.

ການສຶກສາດັ່ງກ່າວຍັງໄດ້ສຳຫລວດເບິ່ງຜົນກະທົບຂອງ ເຂື່ອນແມ່ນວານ ແລະ ຜົນກະທົບໃນໄລຍະຜ່ານມານີ້ ຫລັງຈາກການສິ້ນສຸດການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນໃນປີ 1992. ການ ປ່ຽນແປງລະບົບການໄຫລຂອງນ້ຳກ່ອນ ແລະ ຫລັງປີ 1992 ແມ່ນສາມາດວັດແທກໄດ້ ແລະ ສາມາດເຫັນໄດ້ຢູ່ ໃນພາບກາລະພິກຂອງລະບົບອຸທິບກະສາດຢູ່ຊຽງແສນ (ເບິ່ງຮູບພາບທີ 9). ການປ່ຽນແປງທີ່ຮ້າຍແຮງຕໍ່ລະບົບ ການໄຫລຂອງນ້ຳທຳມະຊາດຕໍ່ຊຸມຊົນຢູ່ຕອນໃຕ້ເຊັ່ນຢູ່ ຊຽງກົງປະເທດໄທ. ແຕ່ວ່າຍັງບໍ່ມີການວິໄຈແບບເປັນ ລະບົບກ່ຽວກັບການໄຫລ ແລະ ລະດັບການຕົກຕະກອນ ຢູ່ຕາມສະຖານທີ່ວັດແທກນ້ຳຕ່າງໆ.

ການປ່ຽນແປງຂອງລະບົບນ້ຳໄຫລໃນແຕ່ລະວັນໃນລະດູ ແລ້ງແມ່ນມີເຖິງ 1 ແມັດຕາມການບັນທຶກຢູ່ສະຖານີເກັບ ກຳຂໍ້ມູນຊຽງແສນ. ຮູບພາບທີ 10 ລວມເອົາຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບ ການໄຫລຂອງນ້ຳ ຊຶ່ງສະໜອງໂດຍກົມຊັບພະຍາກອນ ແຫ່ງນ້ຳຂອງປະເທດໄທ. ຮູບພາບດັ່ງກ່າວສະແດງໃຫ້ ເຫັນການປ່ຽນແປງການໄຫລຂອງນ້ຳພາຍໃນ 24 ຊົ່ວ ຊົ່ງ ມີເຖິງ 1 ແມັດ (ລະບົບສາຍນ້ຳຢູ່ທະວີບອາຊີຕາເວັນອອກ ສ່ຽງໃຕ້, 2004). ຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວນີ້ບໍ່ໄດ້ລວມເອົາຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ ເປີດເຜີຍໂດຍຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງ.

ໃນໜັງສືພິມສະບັບວັນທີ 12 ກຸມພາ 2006, ທ. ອັດຕະພັນ ຮັງສີ, ປະທານສະມາຄົມຊາວຄ້າຂາຍຊາຍແດນຢູ່ຊຽງ ແສນປະເທດໄທໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ເຮືອທີ່ບັນທຸກສິນຄ້າ ເຕັມລຳບໍ່ສາມາດໄປເຖິງເປົ້າຫມາຍຂອງການເດີນເຮືອ

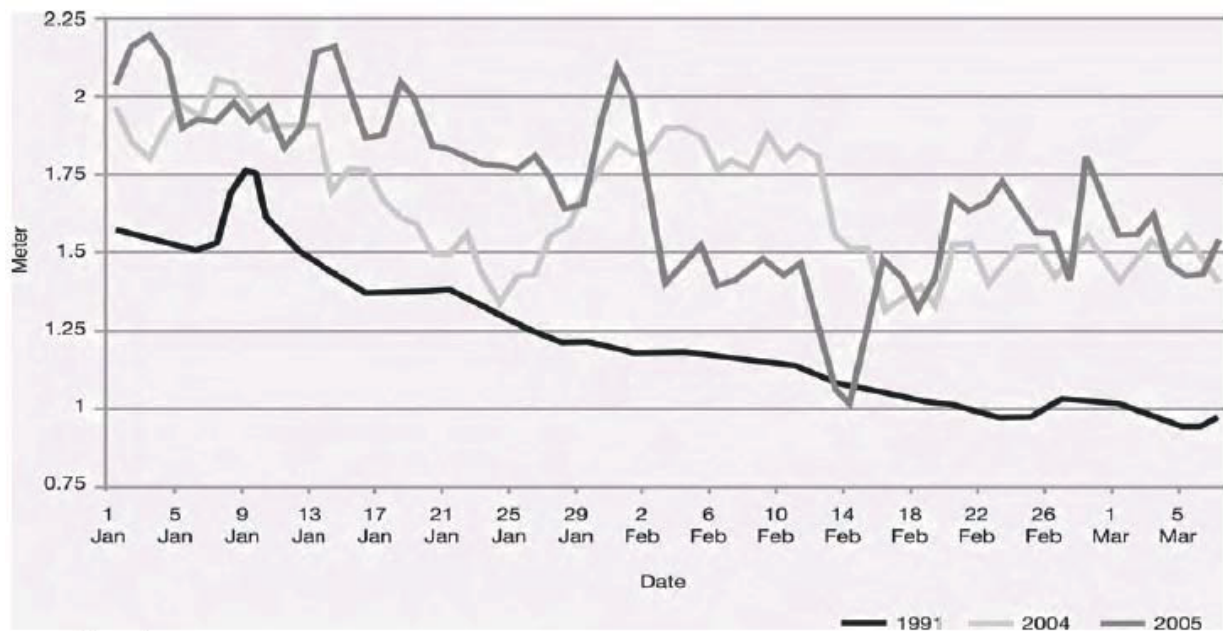
ໄດ້ຍ້ອນວ່າລະດັບນ້ຳຫລຸດລົງຢ່າງຫລວງຫລາຍ. ລະດັບນ້ຳທີ່ຫລຸດລົງໃນລຳແມ່ນ້ຳຂອງໃນເດືອນກຸມພາ 2006 ສ້າງຜົນກະທົບຕໍ່ການຄ້າທາງດ້ານການສົ່ງອອກ ແລະ ນຳເຂົ້າລະຫວ່າງປະເທດໄທກັບປະເທດຈີນ, ລາວຍັງໄດ້ເວົ້າ

ວ່າບັນຫາດັ່ງກ່າວເຮັດໃຫ້ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຫລຸດການບັນທຸກເຮືອລົງເພື່ອໃຫ້ສາມາດເດີນທາງໄດ້ຕະຫລອດໄລຍະ.

ຕອນຊາຍແດນແມ່ນ້ຳຂອງ. © ຮູບພາບໂດຍ: Richard Friend/WWF

ຮູບພາບ 9 ລະດັບນ້ຳຂອງປູ່ຊຽງແສນ, ປະເທດໄທ, ປີ 1991, 2004 ແລະ 2005

ແຫລ່ງຂໍ້ມູນ: ຂໍ້ມູນຕົວຈາກກົມຊັບພະຍາກອນແລ່ງນ້ຳ, ປະເທດໄທ

ລາວຍັງໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າ ບັນຫາດັ່ງກ່າວນີ້ເກີດຂຶ້ນໃນທຸກປີ ໃນໄລຍະເດືອນມັງກອນ ຫາ ເມສາ, ມັງມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ທີ່ຈະກຳນົດສາເຫດທີ່ແທ້ຈິງຂອງລະດັບນ້ຳທີ່ຫລຸດລົງ ດັ່ງກ່າວ. ບາງຄົນວ່າຍ້ອນມີປະກົດການແຫ້ງແລ້ງ, ແຕ່ ການກໍ່ສ້າງເຂື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່ຢູ່ແຂວງຢູນນານປະເທດ ຈີນ ແລະ ການກັກນ້ຳຢູ່ຕອນເໜືອຂອງແມ່ນ້ຳຂອງເຮັດ ໃຫ້ສະພາບດັ່ງກ່າວຮ້າຍແຮງຂຶ້ນ, ລາວຍັງໄດ້ເວົ້າວ່າຈຳ ເປັນຕ້ອງໄດ້ເຮັດການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າເບິ່ງຜົນກະທົບແບບ ສະລິມທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນ.

ການຈັບປາໄດ້ຫນ້ອຍລົງ

ເປັນໄລຍະເວລາຫລາຍ 10 ປີ, ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນໄດ້ລາຍ ງານວ່າການຈັບປາຢູ່ຕອນເໜືອຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ ຢູ່ ສ ປປ ລາວ ແມ່ນໄດ້ຫນ້ອຍລົງ, ລວມທັງຈຳນວນສາຍພັນ ແລະ ປະລິມານທີ່ຫາໄດ້ເຮັດໃຫ້ຄວາມສາມາດໃນການສະ ຫນອງອາຫານ ແລະ ການສ້າງລາຍຮັບຂອງປະຊາຊົນ ທ້ອງຖິ່ນແມ່ນຫລຸດລົງ. ຈຳນວນປາຢູ່ໃນແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ ຫລຸດລົງນັ້ນອາດຈະເກີດຂຶ້ນຈາກປັດໃຈດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ບໍ່ມີການຄຸ້ມຄອງການຫາປາທີ່ດີ (ນຳໃຊ້ເຄື່ອງມື ຫາປາແບບດັບສູນ ຫລື ມີການກົດກັນທາງເຄື່ອນ ຍ້າຍຂອງປາໃນລະດູການທີ່ປາວາງໄຂ່ໃນໄລຍະ ເດືອນພຶດສະພາ ຫາ ກໍລະກົດ ແລະ ການເຂື່ອນ ຍ້າຍໃນລະດູແລ້ງໃນເດືອນພະຈິກຫາ ກຸມພາ).
- ຂາດຄວາມຮູ້ໃນການຄຸ້ມຄອງຂອງການປະມົງທີ່ ເຫມາະສົມ.
- ການປ່ຽນແປງ ຫລື ການເຊື່ອມໂຊມຂອງສິ່ງແວດ ລ້ອມຍ້ອນການກະທຳຂອງມະນຸດເຊັ່ນໂຄງການ ສ້າງເຂື່ອນ ແລະ ໂຄງການຂົນສົ່ງທາງນ້ຳ.
- ການປ່ຽນແປງຂອງລະດັບນ້ຳໄຫລໃນແມ່ນ້ຳຊຶ່ງ ສ້າງຜົນກະທົບໂດຍກົງ ແລະ ເຮັດໃຫ້ ການເຄື່ອນ

ຍ້າຍຂອງປາຊ້າລົງ.

- ຜົນກະທົບຂອງການເດີນເຮືອກຳປັ່ນຂະໜາດ ໃຫຍ່ທີ່ເດີນທາງຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ ຊາວປະມົງທ້ອງຖິ່ນບໍ່ສາມາດຫາປາຢູ່ບາງບ່ອນ ໄດ້.

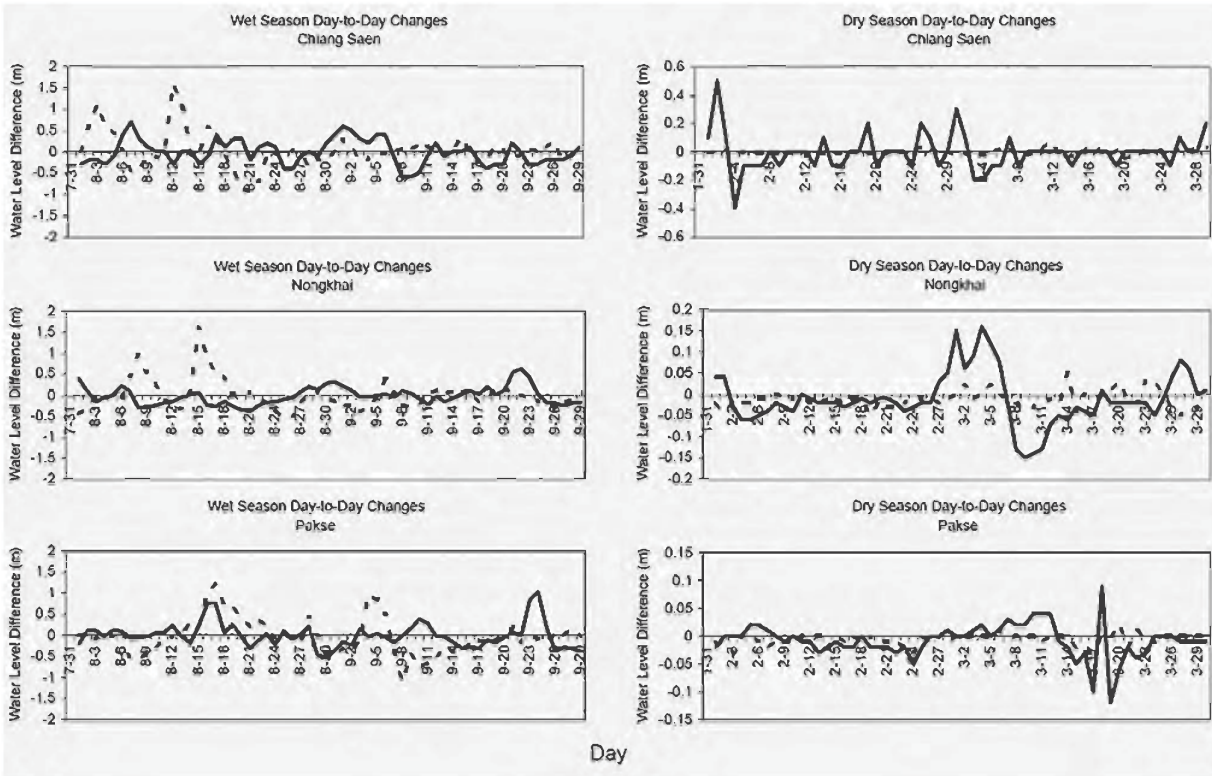
ການເຊາະເຈື່ອນ

ການເຊາະເຈື່ອນແມ່ນຂະບວນການຕາມທຳມະຊາດຢູ່ ລະບົບສາຍນ້ຳທັງຫມົດ. ການໄຫລຂອງນ້ຳແມ່ນມີການ ປ່ຽນແປງຕະຫລອດ, ມີການໄຫລຕັດຜ່ານທົວທັດທຳມະ ຊາດ, ໄດ້ນຳຕະກອນໄຫລໄປ ແລະ ຕົກຂ້ອນຢູ່ແຫ່ງໃດ ແຫ່ງຫນຶ່ງ. ການເຊາະເຈື່ອນຂອງຕະຝັ່ງແມ່ນຄຸນລັກສະ ນະຂອງລະບົບສາຍນ້ຳທັງຫມົດ. ບັນຫາດັ່ງກ່າວນີ້ສາ ມາດເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງຢູ່ໃນເຂດທີ່ແມ່ນ້ຳໄຫລຜ່ານ ເນື້ອທີ່ດິນເຂດຕ່ຳທີ່ຖືກນ້ຳຖ້ວມ.

ເຖິງວ່າການເຊາະເຈື່ອນເປັນຂະບວນການທາງດ້ານທຳ ມະຊາດຢູ່ຕາມລຳແມ່ນ້ຳແຕ່ມີການເຊາະເຈື່ອນຫລາຍ ຂຶ້ນໃນປັດຈຸບັນ. ສ່ວນຫນຶ່ງຂອງການເຊາະເຈື່ອນອາດຈະ ເປັນຂະບວນການຕາມທຳມະຊາດຂອງແມ່ນ້ຳຂອງແຕ່ ຈາກການສັງເກດການເຫັນວ່າມີບັນຫາທີ່ຫນ້າເປັນຫ່ວງ ກ່ຽວກັບຂະໜາດຂອງການເຊາະເຈື່ອນຊຶ່ງອາດຈະເກີດ ຂຶ້ນ ຍ້ອນຜົນກະທົບຂອງປັດໃຈອື່ນ.

ເຫດຜົນຕົ້ນຕໍຂອງການເຊາະເຈື່ອນໂດຍສະເພາະຢູ່ ແຂວງຄຳມ່ວນ ແລະ ແຂວງບໍລິຄຳໄຊແມ່ນການກໍ່ສ້າງກັນ ຕະຝັ່ງເຈື່ອນຢູ່ຝັ່ງປະເທດໄທເຮັດໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງ ການໄຫລ ແລະ ແລວທາງໄຫລຂອງນ້ຳບັງຄັບໃຫ້ນ້ຳໄຫລ ມາກະທົບໃສ່ຕະຝັ່ງເບື້ອງ ສ ປປ ລາວ. ປັດໃຈອື່ນທີ່ເປັນ ສາເຫດໃຫ້ເກີດຕະຝັ່ງເຈື່ອນລວມເອົາການເດີນເຮືອ ແລະ ໄພທຳມະຊາດເຊັ່ນ ໄພນ້ຳຖ້ວມຕາມຄຳເຫັນຂອງກອງ ເລຂາຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງແຫ່ງຊາດລາວ.

ຮູບພາບ 10. ສົມທຽບການປ່ຽນແປງລະດັບນ້ຳໃນແຕ່ລະວັນ (ຄວາມແຕກຕ່າງລະດັບນ້ຳ ລະຫວ່າງ ມື້ N ແລະ ມື້ N + 1) ລະຫວ່າງກ່ອນ ແລະ ຫຼັງປີສ້າງເຄື່ອນ

ພາບເຫດ: ການປ່ຽນແປງໃນແຕ່ລະວັນໃນຊ່ວງປີກ່ອນສ້າງເຄື່ອນແມ່ນໄດ້ສະແດງໃນເສັ້ນບໍ່ເຂັ້ມ. ການປ່ຽນແປງໃນແຕ່ລະວັນຫຼັງປີສ້າງເຄື່ອນໄດ້ສະແດງໃນເສັ້ນທີ່ເຂັ້ມ. ຂໍ້ມູນໄດ້ມາຈາກ: Lu, 2005.

ບັນຫາການເຊາະເຈື່ອນໄດ້ຖືກຍົກຂຶ້ນໂດຍຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ມີຫມູ່ບ້ານຫລາຍແຫ່ງໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນຢູ່ແຄມຝັ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ, ບາງຫມູ່ບ້ານໄດ້ຕັ້ງຖິ່ນຖານມາຫລາຍຊົ່ວຄົນ. ຫມູ່ບ້ານຈຳນວນຫນຶ່ງແມ່ນຕັ້ງຢູ່ເນື້ອທີ່ທີ່ຕິດກັບແຄມຝັ່ງແມ່ນ້ຳຊຶ່ງສາມາດເກີດການເຊາະເຈື່ອນໄດ້. ຂະບວນການທາງທຳມະຊາດທີ່ເຮັດໃຫ້ມີການເຊາະເຈື່ອນສາມາດເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງຢູ່ໃກ້ຊຽງແສນປະເທດໄທ. ແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ໄຫລຜ່ານທົ່ງກວ້າງໂດຍຜ່ານເນື້ອທີ່ດິນ ຊຶ່ງມີການເຊາະເຈື່ອນ ແລະ ກໍ່ຕົວເປັນຕະຝັ່ງ (ເບິ່ງຮູບພາບທີ 11) ແລະ ຈຳນວນຫນຶ່ງໄດ້ກໍ່ຕົວເປັນຫາດຊາຍ ຊຶ່ງມີການໃສ່ສີກົງກັນຂ້າມກັບສາຍນ້ຳທີ່ເປັນຟ້າເຂັ້ມຢູ່ຮູບພາບນັ້ນ.

ຈາກການສັງເກດຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນກ່ຽວກັບການປ່ຽນແປງຂອງການເຊາະເຈື່ອນເຫັນວ່າມີລະດັບເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ກວ້າງອອກ. ຕົວຢ່າງບ້ານຫາດເຕີຍ ຊຶ່ງໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນກ່ອນຫນ້ານີ້ 100 ປີ, ປະຊາຊົນໃນເຂດນັ້ນສັງເກດເຫັນວ່າມີການເຊາະເຈື່ອນປະມານ 10 ແມັດຕໍ່ມື້ໃນໄລຍະ 5 ຫາ 10 ປີ ຜ່ານມາ. ປະຊາຊົນໄດ້ລາຍງານວ່າເຂົາເຈົ້າສູນເສຍເຮືອນຊານທີ່ຕັ້ງຢູ່ແຄມນ້ຳ ແລະ ສວນທີ່ຢູ່ແຄມຕະຝັ່ງ. ມັນ

ມີຄວາມສຳຄັນທີ່ການເຊາະເຈື່ອນ ແລະ ຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງມັນໄດ້ຖືກຍົກຂຶ້ນມາເພື່ອເປັນບັນຫາທີ່ໜ້າກັງວົນໄປອັນໜຶ່ງ.

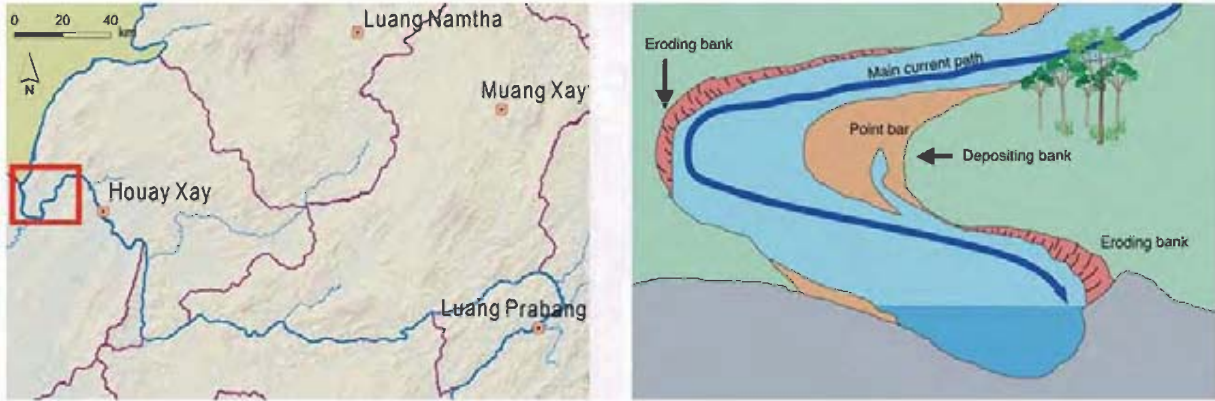
ກໍລະນີຂອງບ້ານດອນສະຫວັນ, ເປັນຫມູ່ບ້ານຕັ້ງຢູ່ແຂວງບໍ່ແກ້ວກົງກັນຂ້າມກັບທ່າເຮືອຂຽງແສນຂອງປະເທດໄທເຫັນວ່າມີບັນຫາຮ້າຍແຮງ. ຢູ່ໃນໄລຍະທີ່ 2003 ຫາ 2004, ໃນເວລາທີ່ເກີດນ້ຳຖ້ວມສູງສຸດປະຈຳປີ, ແມ່ນ້ຳໄດ້ມີການປ່ຽນແລວໄຫລ ຊຶ່ງໄດ້ເຊາະລ້າງເນື້ອທີ່ດິນກວ້າງປະມານ 100 ແມັດຕາມແຄມຝັ່ງແມ່ນ້ຳທີ່ເປັນຫມູ່ບ້ານທີ່ຕັ້ງຖິ່ນຖານມາແຕ່ຍາວນານ. ເຖິງວ່າຈະບໍ່ມີການສູນເສຍຊີວິດແຕ່ມີເຮືອນຊານ ແລະ ວັດວາອາຮາມໄດ້ຖືກທຳລາຍ ຍ້ອນການເຊາະເຈື່ອນ ແລະ ນ້ຳຖ້ວມເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນຕ້ອງໄດ້ຍົກຍ້າຍອອກໄປ 2 ກິໂລແມັດ.

ໃນເວລາໄປຢ້ຽມຢາມຫມູ່ບ້ານດັ່ງກ່າວຄັ້ງທີຫນຶ່ງໃນປີ 2005, ທິມງານຕິດຕາມກວດກາວຽກງານໄດ້ສຳພາດຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ຈຳນວນຫນຶ່ງເພື່ອໃຫ້ຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ ໄດ້ເລົ່າເຖິງປະສົບການຂອງຕົນ (ເບິ່ງຂໍ້ມູນຮູບກັບ “ການເຊາະ

ເຈື່ອນຕ້ອງມີການຕັ້ງຖິ່ນຖານໃຫມ່“ ຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ຈຳນວນ, ຫນຶ່ງເວົ້າວ່າພວກເຂົາເຈົ້າຢ້ານກົວການເຊາະເຈື່ອນທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນໃນຕໍ່ໜ້າ ແລະ ຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການຕັ້ງຖິ່ນຖານໃຫມ່ ໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫລືອຈາກພາຍນອກ. ຫລັກຖານທີ່ເຫັນໄດ້ມີເຮືອນຊານ ແລະ ວັດວາທີ່ຖືກທຳລາຍ ຫລື ປະຖົມ. ຍັງເຫລືອພຽງທາງຍ່າງພຽງຝາກດຽວ

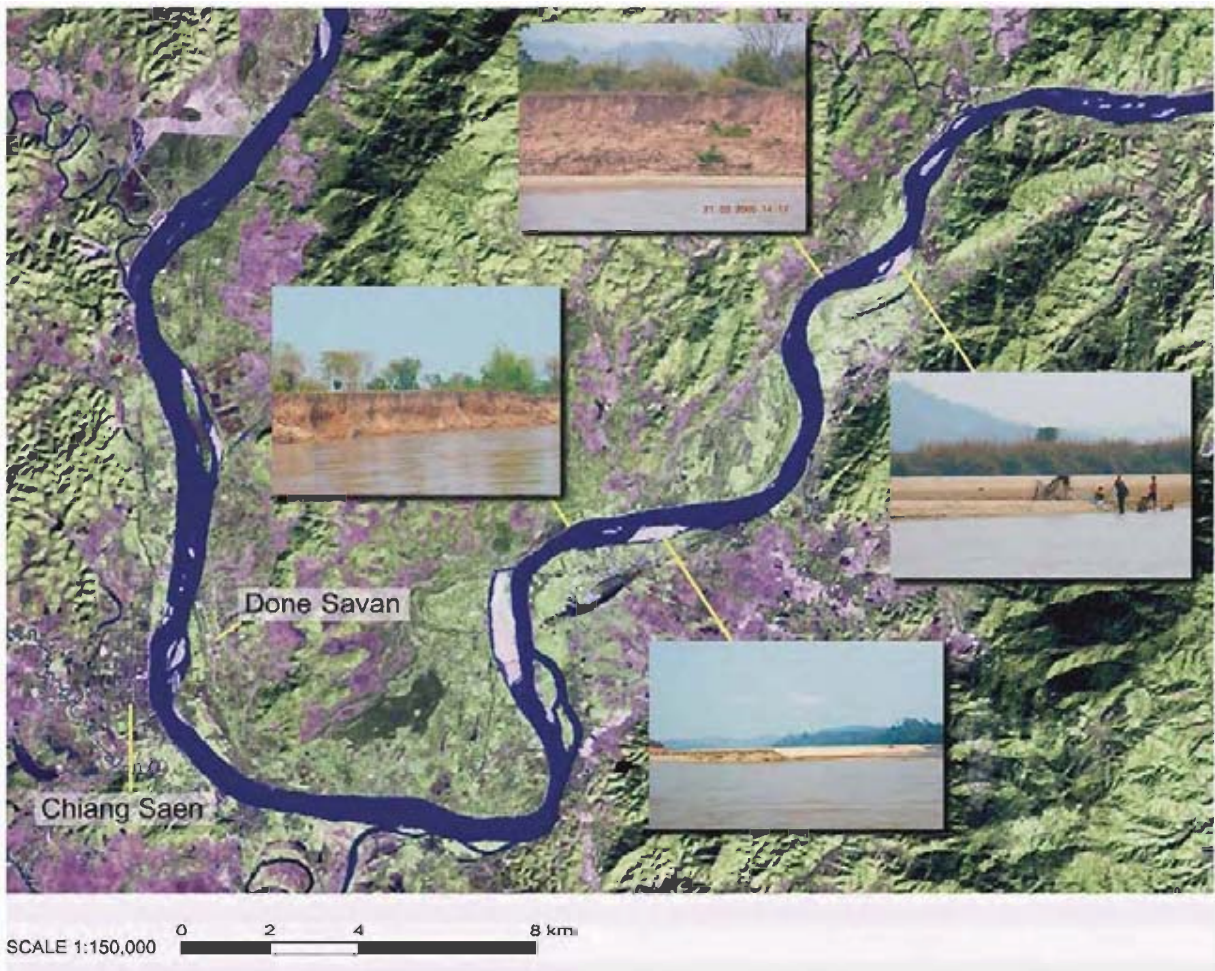
ທີ່ເປັນສ່ວນທີ່ຍັງເຫລືອຂອງວັດທີ່ສັກກະລະບູຊາ. ໃນເວລາທີ່ທຶມງານຕິດຕາມກວດກາຜົນກະທົບກັບໄປຫມູ່ບ້ານອີກຄັ້ງຫນຶ່ງໃນເດືອນກັນຍາ 2005, ເຫັນວ່າມີການເຊາະເຈື່ອນເພີ່ມເຕີມຂຶ້ນໄດ້ກົນກິນສິ່ງກໍ່ສ້າງທີ່ເປັນສະຖານທີ່ສັກສິດທີ່ສຳຄັນໄປ.

ຮູບພາບ 11. ແມ່ນ້ຳຂອງເຂດທີ່ຄົດລ້ຽວ-ຮູບແບບຂອງການເຊາະເຈື່ອນຂອງຕາຟັ່ງ ແລະ ການສະ ສົມດິນຊາຍ ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອຈາກຊຽງໂກກເຖິງຫລວງພະບາງ ຮູບສະແດງການຄົດລ້ຽວ

Inset from above. Background image: LandSAT 7 ETM+ (panchromatic / Bands 5,4,2) - UTM Zone 48, Datum: WGS 1984

ຮູບຖ່າຍວັນທີ: 25/12, 1999 - USGS/NASA

ຮູບພາບໂດຍ: ພັກນະຄອນ ຣັດຕະນາ/IUCN

ການເຊາະເຈື່ອນໃນທັນທີທັນໃດ ເຮັດໃຫ້ ບ້ານດອນສະຫວັນ ຕ້ອງໄດ້ຍົກຍ້າຍ

ຜູ້ຍິງຜູ້ໜຶ່ງຈາກບ້ານດອນສະຫວັນອະທິບາຍຜົນສະທ້ອນຂອງການເຊາະເຈື່ອນທີ່ເກີດຂຶ້ນສາມນິກ່ອນໜ້ານີ້, ມັນໄດ້ທຳລາຍເນື້ອທີ່ດິນຕາມແຄມນ້ຳຫລາຍຮ້ອຍຕາແມັດ, ເຮືອນ, ໂຮງຮຽນ ແລະ ວັດ. ທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງເກີດຂຶ້ນທັນທີທັນໃດເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນຕ້ອງໄດ້ຟ້າວເອົາຕົວລອດຈາກເຫດການເຂົາເຈົ້າບໍ່ສາມາດເກັບເຄື່ອງໄດ້ເລີຍ. ໝູ່ບ້ານທັງໝົດຕ້ອງໄດ້ຍົກຍ້າຍໄປຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ບ່ອນໃໝ່ໂດຍມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຍົກຍ້າຍເຮືອນຫລາຍກວ່າຮ້ອຍຫລັງຄາເຮືອນ. ໃນເວລາເຫດການດັ່ງກ່າວເກີດຂຶ້ນຫລາຍຄົນກໍເຈັບປ່ວຍຍ້ອນບໍ່ມີນ້ຳສະອາດດື່ມ.

ມັນມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການກຳນົດບັນຫາທີ່ແທ້ຈິງຂອງການເຊາະເຈື່ອນໃນແຕ່ລະຂັ້ນຢູ່ແມ່ຂອງຕອນເໜືອ. ການກໍ່ສ້າງກຳແພງກັນຕາຝັ່ງເຈື່ອນທີ່ເຮັດດ້ວຍຊີມັງຢູ່ເບື້ອງໜຶ່ງຂອງແມ່ນ້ຳສາມາດສ້າງຜົນສະທ້ອນຕໍ່ຕາຝັ່ງຂອງແມ່ນ້ຳອີກດ້ານໜຶ່ງຍ້ອນການປ່ຽນແປງລະບົບການໄຫລຂອງແມ່ນ້ຳ. ກຳແພງກັນຕາຝັ່ງເຈື່ອນທີ່ເຮັດດ້ວຍຊີມັງນັ້ນໄດ້ຖືກອອກແບບຂຶ້ນມາ ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນການເຊາະເຈື່ອນ, ແຕ່ກິງກັນຂ້າມມັນເຮັດໃຫ້ມີຕາຝັ່ງເຈື່ອນຫລາຍຂຶ້ນຢູ່ທາງຝັ່ງກິງກັນຂ້າມຂອງແມ່ນ້ຳ. ກໍລະນີຂອງບ້ານດອນສະຫວັນສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມອ່ອນໄຫວຂອງໝູ່ບ້ານທີ່ຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການເຊາະເຈື່ອນ. ການເຊາະເຈື່ອນຢູ່ບ້ານແດນສະຫວັນແມ່ນເກີດຂຶ້ນຮ້າຍແຮງຍ້ອນການພັດທະນາທ່າເຮືອ ຢູ່ຂຽງແສນ ປະເທດໄທ. ຍັງມີປັດໃຈອື່ນໆທີ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດການເຊາະເຈື່ອນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ. ການກໍ່ສ້າງ ແລະ ດຳເນີນງານເຂື່ອນໄຟຟ້າຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ການດັດແປງແລວໄຫລ

ຕາມທຳມະຊາດເຊັ່ນການລະເບີດແກ້ງ ແລະ ຫີນພາໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງການຕົກຕະກອນ ແລະ ການໄຫລຂອງນ້ຳຕາມທຳມະຊາດ. ບັນຫາດັ່ງກ່າວນີ້ມີຜົນກະທົບເພີ່ມຂຶ້ນຕໍ່ການເຊາະເຈື່ອນຢູ່ແຄມລຸ່ມໂຄງການ.

ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ

ອີງຕາມການບັນທຶກທີ່ມີຢູ່ໃນປັດຈຸບັນສາຍເຫດຜົນຕໍ່ຂອງການຫລຸດລົງຂອງຈຳນວນນິກອນຂະໜາດໃຫຍ່ແມ່ນເກີດຂຶ້ນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອໃນໄລຍະ 50 ປີຜ່ານມາ, ບາງສາຍພັນຂອງນິກອນແມ່ນບໍ່ເຫັນຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນ ຫລື ມີຈຳນວນໜ້ອຍທີ່ສຸດ. ແລ້ວສາຍພັນຈຳນວນໜຶ່ງເປັນເປົ້າໝາຍຂອງການຄ້າຢູ່ໃນເຂດດັ່ງກ່າວນີ້, ການລ່າສັດປ່າເປັນການກະທຳທີ່ແຜ່ລາມກວ້າງຂວາງ. ຊາວຍະມິງ ແລະ ຊາວນາຈັບນິກ ແລະ ຂາຍໃຫ້ພໍ່ຄ້າທີ່ເດີນທາງດ້ວຍເຮືອສົ່ງສິນຄ້າ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວມີການຈັບ ແລະ ຄ້າຂາຍສັດປ່າທີ່ຫາຍາກ ແລະ ມີລາຄາທີ່ຕິດພັນກັບການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການເດີນເຮືອ ຊຶ່ງເປີດໂອກາດໃຫ້ມີຕະຫລາດການຄ້າສັດປ່າ ແລະ ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງເພີ່ມຂຶ້ນ.

ຕາມຄຳເຫັນຂອງທີມງານຕິດຕາມກວດກາແລ້ວຍັງເຫັນວ່າການເສື່ອມໂຊມ ແລະ ສູນເສຍທີ່ຢູ່ອາໃສຂອງສັດແມ່ນເປັນຫລັກຖານຢ່າງຈະແຈ້ງຢູ່ແຄມແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ. ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ທຳມະຊາດຢູ່ໃນເຂດນັ້ນໃນປັດຈຸບັນແມ່ນຍັງເຫລືອໜ້ອຍກວ່າ 10%, ເນື້ອທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ໄດ້ຖືກຖາງເພື່ອເຮັດໄຮ່. ຕາດ ແລະ ແກ້ງຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນນີ້ແມ່ນຈະຖືກລະເບີດ ແລະ ເຈາະເພື່ອປັບປຸງແລວໄຫລຂອງນ້ຳຕາມໂຄງການປັບປຸງສາຍທາງເດີນເຮືອ. ຜົນຂອງໂຄງການດັ່ງກ່າວນັ້ນເຮັດໃຫ້ມີການສູນເສຍທີ່ຢູ່ອາໃສຂອງສັດຕາມສາຍນ້ຳ, ສ້າງຜົນກະທົບຕໍ່ແຫລ່ງວາງໄຂ່ ແລະ ເຮັດຮັງຂອງນິກ ເຊັ່ນ: Lapwing and small pranticole.

ສາຍພັນຕ່າງໆເຊັ່ນ: Giant Mimosa (*Mimosa Pigra*) ໄດ້ແຕ່ຂະຫຍາຍຢູ່ຕາມສາຍນ້ຳ ໂດຍສະເພາະບ່ອນທີ່ມີດິນຕົມ ແລະ ການຕົກຕະກອນ ແລະ ຕາມທາດຊາຍ ຊຶ່ງກວມເອົາ 90% ຂອງເນື້ອທີ່ຢູ່ໃນຍາງເກາະຍາງດອນ. ບັນຫານີ້ສ້າງຜົນກະທົບຮ້າຍແຮງຕໍ່ທີ່ຢູ່ອາໃສຂອງນິກທີ່ມາຈັບຄູ່ປະສົມພັນ.

ບັນຫາອື່ນທີ່ພາໃຫ້ມີຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ທີ່ຢູ່ອາໃສຂອງນິກຕາມເກາະດອນໃນສາຍນ້ຳ ແມ່ນການລົບກວນທີ່ເກີດຈາກການຍະມິງ ແລະ ການຮ່ອນຄຳ. ດອນຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ຄອນເສີຫລວງຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອຮ່ອນຄຳ ໂດຍຊາວບ້ານຢູ່ໃນລະດູແລ້ງພາໃຫ້ເກີດຄວາມເສື່ອມໂຊມຕໍ່ການຕົກຕະກອນ ຫລື ດິນທີ່ກໍ່ຕົວຂຶ້ນໃໝ່. ທີ່ຢູ່ອາໃສຕາມທຳມະຊາດຂອງແນວພັນສັດຢູ່ໃນເຂດຂຽງແສນຖືກຜົນກະທົບຈາກການຂະຫຍາຍລຽງງານກະສິກຳ ແລະ ການ

ຂະຫຍາຍແນວພັນຕ່າງຖິ່ນ: (Giant Mimosa) ພາໃຫ້ເກີດຄວາມສູນເສຍຕໍ່ທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງ Prinias, Warblers and bushchats.

ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການສັ່ນຈອນຕາມສາຍນໍ້າໂດຍສະເພາະເຮືອຂະໜາດໃຫຍ່ສາມາດສ້າງສິ່ງລົບກວນຕໍ່ນົກທີ່ມາສ້າງຮັງຕາມສາຍນໍ້າ. ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີຜົນກະທົບທີ່ຮ້າຍແຮງຊຶ່ງເກີດຈາກການໃຊ້ຢາຂ້າຫຍ້າເຊັ່ນ: Paraquat, ຊຶ່ງຖືກຫ້າມຢູ່ບັນດາປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວແຕ່ຍັງມີການຄ້າຂາຍ ແລະ ນໍາໃຊ້ແບບເສລີຢູ່ໃນການເຮັດໄຮ່. ສານເຄມີທີ່ຍ່ອຍສະຫລາຍສາມາດສ້າງຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ຊີວະນາໆພັນທາງນໍ້າ ແລະ ສ້າງຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ສຸຂະພາບຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ.

ຄວາມສໍາຄັນຂອງແນວພັນສັດນໍ້າຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງຕອນເໜືອມີຄວາມກ່ຽວພັນກັບການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນແຫລ່ງນໍ້າ (ລວມທັງການພັດທະນາກະສິກໍາທີ່ມີລະບົບຊົນລະປະທານ, ການພັດທະນາສາຍທາງເດີນເຮືອ ແລະ ໄຟຟ້ານໍ້າຕົກ) ມັນຂຶ້ນກັບຄຸນນະພາບ ແລະ ປະລິມານທີ່ຢູ່ອາໄສຕາມສາຍນໍ້າ ແລະ ເນື້ອທີ່ທີ່ຖືກນໍ້າຖ້ວມທີ່ເໝາະສົມສໍາລັບການປະສົມພັນ, ແຫລ່ງອາຫານ ແລະ ພັກຜ່ອນຂອງສັດ (Baran, 2004). ແຕ່ວ່າການຂຸດຄົ້ນຊັບພະຍາກອນດັ່ງກ່າວນີ້ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຈະເຮັດໃຫ້ຈຳນວນພັນສັດຫລຸດລົງຫລືສູນພັນໄປຢູ່ໃນເຂດນີ້.

ປັດໃຈທີ່ສໍາຄັນຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ເກີດຈາກການປ່ຽນແປງຂອງລະບົບການໄຫລຂອງນໍ້າມີຜົນກະທົບທີ່ສໍາຄັນຕໍ່ຊີວະນາໆພັນຢູ່ລະບົບນິເວດຂອງແມ່ນໍ້າຂອງຕອນເໜືອເຊັ່ນ:

- ລະດັບການປ່ຽນແປງແບບຊິວຄາວ ຫລື ການປ່ຽນແປງເນື້ອທີ່ດິນຢູ່ໃນລະບົບການໄຫລຂອງນໍ້າໃນລະດູແລ້ງ;
- ບັນຫາທີ່ພົວພັນກັບການປ່ຽນແປງຂອງທີ່ດິນນໍ້າຖ້ວມ;
- ເນື້ອທີ່ດິນທີ່ຖືກນໍ້າຖ້ວມແບບຖາວອນຢູ່ໃນເຂດທີ່ເຄີຍຖືກນໍ້າຖ້ວມ;
- ການເຊາະເຈື່ອນຂອງຕາຝັ່ງ;
- ທີ່ຢູ່ອາໄສທີ່ມີຢູ່ໃນເຂດດິນບໍລິເວນນໍ້າທີ່ຖືກນໍ້າຖ້ວມ;
- ທີ່ຢູ່ອາໄສທີ່ມີຢູ່ໃນສາຍນໍ້າ (ເຊັ່ນ: ຫາດ, ດອນຊາຍ, ທີ່ດິນທີ່ປົງໃໝ່);
- ຈຳນວນຂອງສິ່ງຕົກຕະກອນ ແລະ ສານບໍາລຸງທີ່ໄຫລມາຕາມນໍ້າ;
- ຄຸນນະພາບຂອງນໍ້າ;

ລະບົບການໄຫລຂອງນໍ້າຕາມປົກກະຕິແມ່ນຖືກປ່ຽນແປງຢ່າງຖາວອນ, ແມ່ນໍ້າທີ່ພວກເຮົາຮູ້ໃນທຸກມື້ນີ້ຈະສືບຕໍ່ມີ

ການປ່ຽນແປງ. ບັນຫາດັ່ງກ່າວນີ້ຈະສ້າງຜົນກະທົບຍາວນານຕໍ່ການປະມົງຢູ່ສາຍນໍ້າຈິດທີ່ມີປະສິດທິຜົນທີ່ສຸດຢູ່ໃນໂລກ. ສິ່ງກົດດັນດັ່ງກ່າວແມ່ນຈະເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຕ້ອງວາງແຜນໃນການຊອກຫາທາງເລືອກແບບໃໝ່ ຫລື ແຫລ່ງໂປຣຕິນຈາກທາງອື່ນສໍາລັບການດໍາລົງຊີວິດແບບພໍຢູ່ພໍກິນຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ.

ບັນຫາຂອງປາບິກ

ປາບິກຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງເປັນເຄື່ອງໝາຍທີ່ສໍາຄັນຂອງຄວາມອຸດົມສົມບູນທາງດ້ານນິເວດຂອງແມ່ນໍ້າຂອງ ແລະ ຈຳນວນສາຍພັນປາປະເພດຕ່າງໆທີ່ປະຊາຊົນໃນເຂດນີ້ໄດ້ອາໄສເພື່ອການດໍາລົງຊີວິດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ. ຍ້ອນປາບິກມີຂະໜາດໃຫຍ່ເຮັດໃຫ້ມັນເປັນປານໍ້າຈິດທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກມີຄວາມຍາວ 3 ມ ແລະ ມີນໍ້າໜັກເຖິງ 250 ກລ. ປາບິກມີຄວາມສໍາຄັນທາງດ້ານວັດທະນະທໍາຢູ່ເຂດແມ່ນໍ້າຂອງແຕ່ຈຳນວນຂອງປາບິກຕາມທໍາມະຊາດແມ່ນຫຼຸດລົງຢ່າງໄວວາ. ໃນປີ 2003 ໄດ້ມີການປັບບັນຊີແດງຂອງອົງການ IUCN ວ່າເປັນປະເພດປາທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ.

ບັນຫາດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າທໍາມະຊາດຂອງແມ່ນໍ້າຂອງໄດ້ຖືກເຊື່ອມໂຊມ. ລະດັບຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງອ່າງແມ່ນໍ້າຂອງມີສ່ວນພົວພັນກັບຄວາມອຸດົມສົມບູນ ແລະ ຈຳນວນຂອງປາບິກຢູ່ເຂດນໍ້າຂອງຕອນໃຕ້ຊຶ່ງໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການປ່ຽນແປງໃນເຂດແມ່ນໍ້າຂອງຕອນເໜືອ, ແລະ ໂດຍທາງກົງກັນຂ້າມກັນ. ປາບິກສາມາດນໍາໃຊ້ເປັນຕົວຊີ້ວັດຂອງຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງລະບົບນິເວດ ແລະ ການປະມົງຢູ່ແມ່ນໍ້າຂອງ. ສະພາບຂອງປາບິກໃນປັດຈຸບັນ ເປັນບັນຫາທີ່ໜ້າເປັນຫວ່າງທີ່ສຸດຂອງອົງການ IUCN.

ປາບິກແມ່ນສາຍພັນປາທີ່ມີການເຄື່ອນຍ້າຍຂ້າມຊາຍແດນສາມາດພົບເຫັນໄດ້ຢູ່ກໍາປູເຈຍ, ສ ປ ປ ລາວ ແລະ ປະເທດໄທ. ວິທີການແບບມີຫົວຄິດປະດິດສ້າງ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນນໍາໃຊ້ເພື່ອເພີ່ມຈຳນວນຂອງປາບິກເຊັ່ນ: ໂຄງການປະສົມພັນປາຂອງກົມປະມົງຂອງປະເທດໄທທີ່ກໍາລັງດໍາເນີນຢູ່ໃນປັດຈຸບັນ. ແຕ່ວ່າຜົນສໍາເລັດໃນໄລຍະຍາວຂອງວຽກງານດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນເພື່ອຂະຫຍາຍຈຳນວນພັນປາບິກຕາມທໍາມະຊາດ ຊຶ່ງຂຶ້ນກັບຄວາມສາມາດໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ ທີ່ພາໃຫ້ຈຳນວນປາບິກໃນທໍາມະຊາດຫຼຸດລົງ ແລະ ການແກ້ໄຂວິທີການຫາປາທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ. ເປົ້າໝາຍຂອງການຫາປາບິກ-ການລ່າປາບິກ ໄດ້ດໍາເນີນໂດຍຊາວປະມົງຢູ່ເຂດຊຽງກອກ ມາໄດ້ຫຼາຍທົດສະວັດ. ຈາກການລາຍງານເຫັນວ່າມີການຫາປາເກີນຂອບເຂດຊຶ່ງເປັນໄພຂົ່ມຂູ່ທີ່ສໍາຄັນຕໍ່ການຫຼຸດລົງຂອງຈຳນວນປາທີ່ຖືກຈັບໄດ້ໃນຊຸມປີຜ່ານມາ, ມັນໄດ້ກາຍເປັນບັນຫາໃນທຸກລະດັບ.

ໃນວັນທີ 29 ມີນາ 2006 , ຊາຕະກຳຂອງຢານຳຈິດ ຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກໄດ້ມີການປ່ຽນແປງທີ່ດີຂຶ້ນ. ການຕັດສິນມັນຫາທີ່ມີຄວາມສຳຄັນໃນໜ້າປະຫວັດສາດ ເພື່ອຢຸດຕິການລ່າປາບຶກຢູ່ຊຽງກອກແມ່ນຜົນຂອງການຍົກສາທາລີຂອງພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ຊາວປະມົງຊຶ່ງເປັນສະມາຊິກຂອງສະໂມສອນປາບຶກຢູ່ຈັງຫວັດຊຽງລາຍທາງພາກເໜືອຂອງປະເທດໄທໄດ້ເຊັນຂໍ້ຕົກລົງເພື່ອຢຸດຕິການ

ແຕ່ໜ້າເສຍດາຍຫຼາຍ, ການຫາປາຫຼາຍເກີນໄປເປັນພຽງໄພຂົ່ມຂູ່ອັນດຽວເທົ່ານັ້ນໃນບັນດາໄພຂົ່ມຂູ່ຕ່າງໆທີ່ປາບຶກທີ່ໃກ້ຈະສູນພັນ, ຍ້ອນວ່າມີສາເຫດອື່ນໆທີ່ພາໃຫ້ຈຳນວນປາບຶກຫຼຸດລົງ, ເຊັ່ນ: ການປ່ຽນແປງຂອງສິ່ງແວດລ້ອມຢ່າງໄວວາຢູ່ເຂດອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງຊຶ່ງມີຜົນກະທົບມາຈາກຫຼາຍດ້ານ. ອົງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນໂຄງການຊຽງກອກ ແລະ ການຍຸດຕິການລ່າປາບຶກ

ປາບຶກຈັບໄດ້ຢູ່ຊຽງຂອງ, ພຶດສະພາ 2004. ຮູບພາບໂດຍ: Kate Lazarus/IUCN

ລ່າປາບຶກ, ເຖິງວ່າຈະມີເງື່ອນໄຂຕ່າງໆຢູ່ໃນຂໍ້ຕົກລົງດັ່ງກ່າວ.

ການໃຫ້ເຫດຜົນໂຕ້ຖຽງເພື່ອສະໜັບສະໜູນການລ່າປາບຶກໂດຍອ້າງວ່າມັນເປັນຮີດຄອງປະເພນີອັນຍາວນານຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ ແລະ ໄດ້ມີການລົງທຶນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍເພື່ອສ້າງມອງ, ດັ່ງນັ້ນຊາວປະມົງຈຶ່ງຮຽກຮ້ອງຄ່າຊົດເຊີຍ. ມູນຄ່າຂອງມອງໄດ້ຖືກກຳນົດຂຶ້ນ, ອົງການຈັດຕັ້ງຢູ່ພາຍໃນ ແລະ ສາກົນໄດ້ລະດົມທຶນເພື່ອຊົດເຊີຍໃຫ້ແກ່ຊາວປະມົງ. ຊາວປະມົງຍັງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ພິຈາລະນາອະນຸຍາດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າສະແດງການລ່າປາບຶກຂະໜາດນ້ອຍເພື່ອການອະນຸລັກວັດທະນະທຳ, ສົ່ງເສີມການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ເປັນເປົ້າໝາຍທາງດ້ານການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາ.

ໄດ້ມີການຍົກສາທາລີໃນລະດັບລະຫວ່າງຊາດເພື່ອຊອກຫາການຮ່ວມມືກັບຊາວປະມົງລາວຊຶ່ງຍັງສືບຕໍ່ດຳເນີນການລ່າປາບຶກປະຈຳປີ (ເຖິງວ່າຈະເປັນການລ່າໃນລະດັບນ້ອຍ).

ອາດຈະມີປະສິດທິຜົນໄປໄລຍະໃດໜຶ່ງ. ແຕ່ຄຳຖາມມີຢູ່ບ່ອນວ່າການຍຸດຕິການລ່າປາບຶກຈະພຽງພໍສຳລັບການປົກປ້ອງບໍ່ໃຫ້ຈຳນວນປາບຶກຕາມທຳມະຊາດຫຼຸດລົງ. ເຖິງວ່າຊາວປະມົງຈະໄດ້ເສຍສະຫຼະດ້ວຍການຍຸດຕິການລ່າປາຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ, ແຕ່ບັນຫາທີ່ຮ້າຍແຮງຍັງແມ່ນການພັດທະນາໂຄງການຂະໜາດໃຫຍ່, ການກໍ່ສ້າງໂຄງການຂະໜາດໃຫຍ່ຕາມສາຍນ້ຳ ແລະ ການນັບປຸງເສັ້ນທາງເດີນເຮືອຊຶ່ງເປັນໄພຂົ່ມຂູ່ທີ່ສາມາດເຫັນໄດ້.

ໂຄງປະກອບທາງດ້ານອຸທິກກະສາດຂອງແມ່ນ້ຳ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ວົງຈອນຊີວິດຂອງປາທີ່ເຄື່ອນຍ້າຍຖິ່ນຖານ ແລະ ການຮັກສາການປະມົງ. ການປ່ຽນແປງລະດັບນ້ຳໂດຍຜ່ານການດຳເນີນງານຂອງອ່າງເກັບນ້ຳແມ່ນມີຜົນກະທົບທາງລົບຂອງຈຳນວນປາ, ດ້ວຍເຫດນັ້ນມັນຈຶ່ງມີຜົນສະທ້ອນຕໍ່ລະບົບນິເວດຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ. ຖ້າມີການລະເບີດສະຖານທີ່ວາງໄຂ່ຂອງປາບຶກ ເພື່ອເປັນເສັ້ນທາງສຳລັບເຮືອຂົນສົ່ງສິນຄ້າທີ່ເດີນທາງຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງ ແຕ່ປະເທດຈີນ ແມ່ນຫຍັງຈະເກີດຂຶ້ນຕໍ່ປາບຶກ?

ຈິ່ປອມ (Calotes versicolor).

ຮູບພາບໂດຍ: Pierre Dubeau/IUCN

ການຄ້າຂາຍສັດປ່າ

ດອນຂະໜາດໃຫຍ່ ຢູ່ເຂດຊຽງແສນ/ຫ້ວຍຊາຍເປັນ ບ້ານເຮືອນຂອງແນວພັນນົກນັ້ ແລະ ນົກຢ່າຫລາຍ ຊະນິດ, ໂດຍສະເພາະໃນລະດູແລ້ງພວກນາຍພານຈະ ໄປຫາລ່າມືກທີ່ອາໄສຢູ່ແຖວນັ້ນ. ໃນເວລາລົງໄປຢັງມ ຢາມເກາະດອນຕ່າງໆຢູ່ເຂດນັ້ນໃນວັນທີ 26 ກັນຍາ 2005, ນາຍພານສອງຄົນໄດ້ເອົານົກທີ່ເຂົາເຈົ້າລ່າໄດ້ ໃຫ້ເບິ່ງໃນມື້ນັ້ນມີ: Bulbuls, Wag-tails and Drongos.

ສັດປ່າສາມາດເຫັນໄດ້ຢູ່ໃນຕະຫລາດເຂດຊານເມືອງ. ໃນເວລາລົງໄປຢັງມຢາມຕະຫລາດເຊົ້າຢູ່ແຂວງຫລວງ ພະບາງໃນວັນທີ 30 ກັນຍາ 2005 ເຫັນວ່າມີສັດປ່າ

ວາງຂາຍປະມານ 250 ໂຕ. ສັດປ່າເຫລົ່ານັ້ນລວມທັງ ສັດເລືອຄານເຊັ່ນ: ກົບ, (Hoplobatrachus chinensis), ຊຶ່ງສ່ວນຫລາຍແມ່ນ Rana erythraea, Occidozyga lima, Fejevaryia limnocharis and Limnonectes spp. ສັດເລືອຄານທີ່ຍິນຫົກໃນເວລາ ລົງຢັງມຢາມຕະຫລາດລວມມີເຕົ້ານັ້ຈືດເຊັ່ນ: Cyclomys tcheponensis ແລະ ເຕົ້າຫົວໃຫຍ່ທີ່ໄກ້ຈະ ສູນພັນ (Platysternon megacephalum), ແລະ ຍັງ ເຫັນກູເຫລືອບາງສາຍພັນທີ່ໄກ້ຈະສູນພັນ (Python reticulates). ໃນເດືອນມິຖຸນາ 2004 ເຫັນໜັງເສືອ ລາຍເມກ ຢູ່ເຮືອນຂອງຊາວບ້ານຜູ້ໜຶ່ງທີ່ຍ້ານຢາກອູ່, ຊາວປະມົງຜູ້ໜຶ່ງຍັງເຫັນວ່າໄດ້ມີການລັກລອບຄ້າຂາຍ ນົກເຂົາຊຽງຈຳນວນໜຶ່ງ.

ການຄ້າຂາຍກົບ (tiger frogs, Chinese bullfrogs) ແລະ ການຄ້າຂາຍເຕົ້າທີ່ໄກ້ຈະສູນພັນຢູ່ໃນເຂດນີ້ເປັນ ການລະເມີດສິນທີ່ສັນຍາວ່າດ້ວຍການຄ້າຂາຍສັດປ່າ ສາກົນ (ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍທີ I ຫລື II) ການຄ້າຂາຍ ຊັ້ນສັດປ່າ ແມ່ນເຫັນໄດ້ຢູ່ຫລາຍສະຖານທີ່ທີ່ລົງໄປ ຢັງມຢາມໃນໄລຍະ 3 ປີກ່ອນໜ້ານີ້. ສາຍພົວພັນການ ຄ້າຂາຍຈະເພີ່ມຂຶ້ນຖ້າມີການຂະຫຍາຍເສັ້ນທາງທາງ ບົກ ແລະ ທາງນໍ້າ (ຕົວຢ່າງກັບປະເທດຈີນ) ສ້າງຄວາມ ກົດດັນຕໍ່ສັດປ່າຍ້ອນການຄ້າສັດປ່າຈະເພີ່ມຂຶ້ນ.

ການເບິ່ງ ສປປ ລາວ ຢູ່ໃນລະດັບພາກພື້ນ - ຜູ້ໃດຈະເປັນຜູ້ໄດ້ປະໂຫຍດ?

ພູເຂົາຫີນ. ຮູບພາບໂດຍ: Yu Yanhong/IUCN

ສປປ ລາວ ເປັນປະເທດທີ່ໜ້າພູມໃຈທີ່ມີຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ອຸດົມສົມບູນ ຊຶ່ງຄວາມຕ້ອງການ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດດັ່ງກ່າວຢູ່ປະເທດໃກ້ຄຽງແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນ. ໃນນີ້ລວມເອົານ້ຳຢູ່ໃນແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ດິນທີ່ຢູ່ໃກ້ແມ່ນ້ຳຂອງ. ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານເສດຖະກິດແບບໄວວາແມ່ນເກີດຂຶ້ນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ, ສປປ ລາວ ມີທີ່ຕັ້ງທາງດ້ານຍຸດທະສາດ ທີ່ໄດ້ປຽບໃນການຫາຜົນປະໂຫຍດຈາກການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວ ເຊັ່ນການ ຮ່ວມມືກັບສາມປະເທດຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ, (ປະເທດຈີນ, ມຽນມາ ແລະ ໄທ) ທາງດ້ານການລົງທຶນ ແລະ ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ. ໃນປີ 2003 ການຄ້າຂາຍກວມເອົາ 50% ຂອງ ລວມຍອດຜະລິດຕະພັນພາຍໃນ ຂອງ ສປປ ລາວ (Fujita, 2006). ລາຍໄດ້ຕໍ່ຫົວຄົນຂອງ ສປປ ລາວ ໃນປີ 2004 ແມ່ນ 382 ໂດລາ ຊຶ່ງ 20% ໄດ້ມາຈາກການຊ່ວຍເຫລືອຂອງສາກົນ.

ແຕ່ວ່າການປ່ຽນແປງທາງດ້ານການພັດທະນາທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອແມ່ນມີຄວາມສະລັບຊັບຊ້ອນ, ແລະ ສິ່ງທ້າທາຍແມ່ນການກຳນົດຜົນປະໂຫຍດຢ່າງເຕັມສ່ວນທີ່ສາມາດສະໜອງໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນລາວ. ນອກຈາກນັ້ນມັນຍັງມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ຕ້ອງແກ້ໄຂຂໍ້ຈຳກັດໃນ ປັດຈຸບັນກ່ຽວກັບຄວາມສາມາດໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການນຳໃຊ້ໂອກາດອັນດີຂອງຕົນເພື່ອ ດູ່ນດ່ຽງການຂະຫຍາຍຕົວ. ສ່ວນຫລວງຫລາຍແລ້ວປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັບຜົນຊອບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍທີ່ມີ ສູງຈາກການພັດທະນາແຕ່ມີລາຍຮັບໜ້ອຍທີ່ສຸດ. ໃນການ ປົກສາຫາລືກັບຊຸມຊົນຕ່າງໆພວກເຂົາເຈົ້າສ່ວນຫລາຍ ແມ່ນບໍ່ຮູ້ຈັກບັນດາວຽກງານ ຫລື ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ລັດຖະບານໄດ້ ເຊັ່ນໄປ ແລະ ບໍ່ສາມາດໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກການ ພັດທະນາ ແລະ ບໍ່ຮູ້ວ່າມັນຈະຊ່ວຍຫລຸດພົ້ນຄວາມທຸກ ຍາກໄດ້ແນວໃດ.

ການລົງທຶນຂອງຕ່າງປະເທດຢູ່ ສປປ ລາວສ່ວນຫລາຍ ແມ່ນມາຈາກກະຊວງວິທະຍາສາດ, ໂດຍສະເພາະແມ່ນປະເທດ ໄທ (ແຕ່ໂດຍມາປະເທດໄທເປັນຄູ່ການຄ້າ ແລະ ການລົງ ທຶນທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດຂອງ ສປປ ລາວ, ຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມ) (ກະຊວງການຕ່າງປະເທດຂອງສະຫະລັດອາເມລິກາ, 2006).

ໃນປີ 2005 ມູນຄ່າການລົງທຶນຂອງໄທທີ່ໄດ້ຮັບໃບ ອະນຸຍາດໃຫ້ລົງທຶນໃນ ສປປ ລາວ ເພີ່ມຂຶ້ນ 36%, ການ ລົງທຶນຂອງປະເທດຝຣັ່ງມີມູນຄ່າ 30% ຍ້ອນການຮັບ ຮອງເອົາໂຄງການນ້ຳເທີນ II (ກະຊວງຕ່າງປະເທດຂອງ ສະຫະລັດອາເມລິກາ, 2006). ສິ່ງທີ່ໜ້າສັງເກດແມ່ນ ການຂະຫຍາຍຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງ ຕອນເໜືອທີ່ມີອິດທິພົນຈາກປະເທດຈີນ. ປະເທດຈີນໄດ້ ເພີ່ມການສະໜອງການຊ່ວຍເຫລືອທາງດ້ານການເງິນທີ່

ສຳຄັນແຕ່ຄຽງຄູ່ກັນນັ້ນກໍໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຢ່າງຫລວງຫລາຍຈາກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ອຸດົມສົມບູນໃນສປປ ລາວ.

ການລົງທຶນຂອງ ສປ ຈີນ ຢູ່ພາກເໜືອຂອງລາວ

ໃນໄລຍະ 1988 ຫາ 2000 ການຊ່ວຍເຫລືອລ້າຂອງ ສປ ຈີນໃຫ້ແກ່ລາວມີມູນຄ່າ 73 ລ້ານໂດລາ, ເປັນພຽງ 2% ຂອງການຊ່ວຍເຫລືອສາກົນທີ່ ສປປ ລາວໄດ້ຮັບໃນໄລຍະນັ້ນ. ໃນປີ 2000 ຫາ 2004 ໄດ້ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອ 125 ລ້ານໂດລາສ່ວນຫລາຍແລ້ວແມ່ນການລົງທຶນໃສ່ການກໍ່ສ້າງໂຄງລ່າງພື້ນຖານ, ໂຄງການສາທາລະນະສຸກ ແລະ ການສຶກສາ.¹⁴

ການຄ້າ ແລະ ການລົງທຶນແບບສອງຝ່າຍລະຫວ່າງ ສປ ຈີນ ກັບ ສປປ ລາວ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງໄວວາ. ໃນທ້າຍປີ 2001 ວິສາຫະກິດຂອງຈີນໄດ້ສັນຍາຢູ່ ສປປ ລາວ ທີ່ມີມູນຄ່າ 729 ລ້ານໂດລາຕາມຂໍ້ມູນຂອງກະຊວງການຄ້າຂອງປະເທດຈີນ.¹⁵

ແຂວງຫລວງນ້ຳທາ, ໂດຍອີງຕາມນະໂຍບາຍຂອງແຂວງຫລວງນ້ຳທາ (ຊຶ່ງໄດ້ຮັບການຮັບຮອງຈາກຂັ້ນສູນກາງ) ເຫັນດີຮັບເອົາການຊ່ວຍເຫລືອທາງດ້ານເຕັກນິກ ແລະ ການພັດທະນາຈາກປະເທດຈີນ. ນະໂຍບາຍດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນການນຳໃຊ້ຈຸດທີ່ຕັ້ງຂອງແຂວງທີ່ຕິດກັບຊາຍແດນຂອງປະເທດຈີນ ແລະ ຕະຫລາດຂະໜາດໃຫຍ່ຢູ່ປະເທດຈີນ (Wells- Dang and Simmala, 2006).

ໃນເດືອນມີນາ 2005 ທີ່ມາງານສຳຫລວດໄດ້ສັງເກດເຫັນການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຊາວອົບພະຍົບຄົນຈີນຢູ່ແຂວງຫລວງນ້ຳທາ. ຮ້ານຄ້າຈີນໄດ້ເປີດຂາຍເຄື່ອງໃຊ້ໄຟຟ້າ, ລົດຍົນ, ເຄື່ອງຈັກລົດ, ໂທລະທັດ ແລະ ສິນຄ້າທີ່ລາຄາສູງອື່ນໆ. ຍັງ

ສັງເກດເຫັນມີການເປີດຮ້ານຄ້າຢູ່ປາກແບງແຂວງອຸດົມໄຊ.

ໃນເດືອນກັນຍາ 2005 ທີ່ມາງານສຳຫລວດສັງເກດເຫັນວ່າມີການເພີ່ມຂຶ້ນໃນການດຳເນີນການຄ້າຂອງຕ່າງປະເທດ. ກ່ອນໜ້ານີ້ສາຍພົວພັນການຄ້າສ່ວນຫລາຍແມ່ນມີກັບປະເທດໄທ, ແຕ່ວ່າໃນໄລຍະມຸ່ງນີ້ເຫັນວ່າມີການພົວພັນການຄ້າກັບຈີນເພີ່ມຂຶ້ນ. ຕົວຢ່າງບ້ານພັກຢູ່ຊຽງກີກກ່ອນໜ້ານີ້ແມ່ນສ້າງຂຶ້ນໂດຍນັກລົງທຶນຄົນໄທໃນປີ 2000 ເປັນບ້ານພັກຕັ້ງຢູ່ເນີນພູບິນໜ້າໄປທາງແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ປະເທດມຽນມາແຕ່ໃນປັດຈຸບັນ ແມ່ນເປັນຂອງຄອບຄົວຊາວຈີນ. ສະມາຊິກຄອບຄົວດັ່ງກ່າວເວົ້າພາສາລາວໄດ້ໜ້ອຍທີ່ສຸດແຕ່ວ່າເປັນເຈົ້າຂອງກຳມະສິດດັ່ງກ່າວ. ບ້ານພັກດັ່ງກ່າວໄດ້ກາຍມາເປັນສະຖານທີ່ຈອດລົດຂົນສົ່ງທີ່ຂົນສົນຄ້າມາຈາກເຮືອສົ່ງສິນຄ້າທີ່ຊຽງກີກ ແລະ ລົດຍົນທຸກຈະສົ່ງສິນຄ້າໄປອີກຕໍ່ໜຶ່ງເຖິງນະຄອນຫລວງ.

ສາຍພົວພັນທາງດ້ານການຄ້າກັບປະເທດຈີນຍັງເຫັນໄດ້ຕາມຕະຫລາດໃນຕົວເມືອງລຽບຕາມແຄມຝັ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ. ນອກຈາກນັ້ນນັກທຸລະກິດຂອງລາວຍັງນຳໃຊ້ທ່າແຮງທາງດ້ານຕະຫລາດທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່, ນັກທຸລະກິດຂອງຈີນໄດ້ຕັ້ງທຸລະກິດຂອງຕົນຂຶ້ນຢູ່ຕະຫລາດເກືອບທຸກແຫ່ງ. ໂດຍມີສາຍພົວພັນທີ່ເຂັ້ມແຂງກັບປະເທດຈີນ ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ນຳສິນຄ້າຈາກຈີນເຂົ້າມາຂາຍຫລາຍຂຶ້ນໂດຍເບິ່ງຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫລາດ. ແຕ່ວ່າບໍ່ມີການສ້າງຕັ້ງທຸລະກິດເພື່ອແຂ່ງຂັນກັບການຄ້າສາກົນ. ຮ້ານຄ້າທີ່ເປັນຂອງຄົນຈີນຈະຂາຍສິນຄ້າທຸກປະເພດທີ່ຜະລິດຢູ່ຈີນຊຶ່ງບໍ່ມີຂາຍຢູ່ລາວແບບນັ້ນເປັນຕົ້ນ (ກິນຈັກກະສິກຳ, ເຄື່ອງໄຟຟ້າ, ອາຫານ ແລະ ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ). ສິນຄ້າລາຄາຖືກດັ່ງກ່າວແມ່ນມີຄວາມຕ້ອງການສູງຢູ່ເຂດທ້ອງຖິ່ນ.

ຂົນສົ່ງໄມ້ໄປແຂວງຍູໜາມ.
 ຮູບໜາບໂດຍ: Richard Friend/MWBP
**ປາກແປງແມ່ນສູນການຄ້າໄມ້ສໍາຄັນ
 ສໍາລັບ ສປປ ຈີນ**

ນັກທຸລະກິດຈີນດໍາເນີນທຸລະກິດຄ້າໄມ້, ເຄື່ອງໂຟຟ້າ ແລະ ສິນຄ້າຂະໜາດໃຫຍ່ຢູ່ຫລາຍຕົວເມືອງລຽບຕາມ ແມ່ນ້ໍາຂອງ ຂອງ ສປປ ລາວ. ອີງຕາມຄໍາເວົ້າຂອງພໍ່ຄ້າ

ຊາວຈີນຜູ້ໜຶ່ງຢູ່ເມືອງປາກແບງແຂວງອຸດົມໄຊ, ພໍ່ຄ້າ ຊາວຈີນໄດ້ເຮັດທຸລະກິດໄມ້ຮ່ວມກັບນັກທຸລະກິດຄົນ ລາວ. ພໍ່ຄ້າຊາວຈີນດັ່ງກ່າວຍັງເວົ້າວ່າມີໄມ້ບາງປະເພດ ບໍ່ໄດ້ນໍາໃຊ້ໂດຍຄົນລາວເຖິງວ່າໄມ້ດັ່ງກ່າວຈະມີຢູ່ຢ່າງ ຫລວງຫລາຍ. ເຖິງວ່າໂຮງງານປຸງແຕ່ງໄມ້ດັ່ງກ່າວເປັນ ໂຮງງານຂະໜາດນ້ອຍແຕ່ໄດ້ຊື້ໄມ້ຫ່ອນຈາກໝູ່ບ້ານ ໃກ້ຄຽງ ແລະ ສ່ວນຫລາຍຈະຖືກຂົນສົ່ງໂດຍຜ່ານ ຖະໜົນ ຫລື ທ່າເຮືອໄປປະເທດຈີນເພື່ອຄ້າການປຸງ ແຕ່ງຍ້ອນວ່າຢູ່ ສປປ ລາວ ມີເຕັກໂນໂລຊີທີ່ຈຳກັດ. ໄມ້ ດັ່ງກ່າວແມ່ນນໍາໄປເຮັດເຄື່ອງເສີມໃຈຢູ່ປະເທດຈີນ.

ພໍ່ຄ້າຊາວຈີນຍັງນໍາເຂົ້າເຄື່ອງມືເຊັ່ນ: ລົດຂົນສົ່ງ ແລະ ລົດຍົກຈາກປະເທດຈີນ ເພື່ອດໍາເນີນການຂຸດຄົ້ນໄມ້ຢູ່ ສປປ ລາວ. ໃນຍັດຈຸບັນລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ ໄດ້ມີການຫ້າມຂຸດຄົ້ນໄມ້. ໄມ້ທີ່ກອງຢູ່ແຄມທ່າເຮືອໄດ້ ຖືກຮັດຈາກຝາໄມ້ລຽບຕາມແມ່ນ້ໍາຂອງ 10 ຫລື 20 ປີ ກ່ອນໜ້ານີ້. ໃນໄລຍະນີ້ນັ້ນໄມ້ຫ່ອນຖືກຂົນສົ່ງ ໂດຍຊາວ ນາທ້ອງຖິ່ນໄປຝາກແບງ ໂດຍການນໍາໃຊ້ຊ້າງ ຫລື ຂົນ ໄປຕາມລໍາແມ່ນ້ໍາ ຂອງ. ຫລັງຈາກນັ້ນໄມ້ຈະຖືກນໍາເຂົ້າ ເຮືອ ແລະ ຂົນສົ່ງໄປປະເທດຈີນ. ແຕ່ວ່າໃນຍັດຈຸບັນບໍລິ ມາດຂອງສິນຄ້າຂອງບໍລິສັດໄດ້ຫລຸດລົງຍ້ອນການ ຫ້າມຄັດໄມ້. ໂດຍສະເລ່ຍແລ້ວຈະມີການຂົນສົ່ງໄມ້ ໜຶ່ງຄັ້ງໃນທຸກໆສາມເດືອນ. ໄມ້ທີ່ສົ່ງອອກສ່ວນຫລາຍ ແມ່ນໄມ້ເນື້ອແຂງ ຫລື ໄມ້ສັກ.

ຄົນຫາປາກຳລັງຫ້າງເຄື່ອງມືຫາປາ.
 © ສຸບພາບໂດຍ: ດວງຄຳ ສິງຫານຸວົງ/MWBP

**ບ້ານກົກຂ່າ ເປັນໝູ່ບ້ານທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ
 ຕາມແຄມຝັ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ**

ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບໝູ່ບ້ານ: ຕັ້ງຢູ່ແຄມແມ່ນ້ຳຂອງ, ບ້ານກົກຂ່າໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນກ່ອນໜ້ານີ້ຫລາຍກວ່າ 200 ປີ. ໝູ່ບ້ານເກົ່າຖືກໄຟໄໝ້ໃນປີ 1969, ແລ້ວໄດ້ຍ້າຍມາຢູ່ທີ່ຢູ່ໃນປັດຈຸບັນຊຶ່ງຕັ້ງຢູ່ແຄມແມ່ນ້ຳຂອງ. ໝູ່ບ້ານມີ 71 ຄອບຄົວມີພົນລະເມືອງ 347 ຄົນ. ໃນໄລຍະ 30 ປີຜ່ານມາປະຊາຊົນແມ່ນພົບກັບບັນຫາການເຊາະເຈື່ອນຢ່າງຮ້າຍແຮງ ແລະ ມີເຮືອນ 20 ຫລັງຖືກທຳລາຍ. ຊາວບ້ານຈ່າຍອາກອນປະມານ 70,000 ກີບ ຕໍ່ຄອບຄົວຕໍ່ປີ.

ແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ: ມີລຶງ, ປາຝາ ແລະ ນົກ. ຈຳນວນສັດຢ່າໄດ້ຫລຸດລົງ ໂດຍສະເພາະໝູ່ປ່າ ແລະ ກວາງ.

ວຽກງານທີ່ປະຊາຊົນເຮັດ: ການເຮັດໄຮ່, ຜະລິດກະສິກຳ, ແບບອື່ນ (ສາລີ, ໝາກງາ) ລົງສັດ, ລ່າສັດຢ່າ ໂດຍການນຳໃຊ້ຍືນ. ເນື້ອທີ່ກະສິກຳແມ່ນຢູ່ທາງກົງກັນຂ້າມຂອງແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ແຂວງໄຊຍະບູລີ.

ການສ້າງແຫລ່ງລາຍຮັບເພີ່ມເຕີມ: ຂາຍແຮງງານ, ຮັບຈ້າງເລື້ອຍໄມ້, ສິດຢາຂ້າສັດຕູພືດ ແລະ ຂາຍສັດ.

ການປ່ຽນແປງ: ບັນຫາກ່ຽວກັບໝູ່ປ່າ, ໝູ່ ແລະ ນົກທີ່ທຳລາຍຜົນຜະລິດກະສິກຳ, ການຫາປາແມ່ນໄດ້ໜ້ອຍລົງ (ຈຳນວນ ແລະ ຂະໜາດ) ບໍ່ມີເຂົ້າພິກິນໃນໄລຍະ 4 ປີຜ່ານມາ. ມີການນຳໃຊ້ຢາປາບສັດຕູພືດທີ່ຜິດກົດໝາຍເພື່ອເພີ່ມຜົນຜະລິດກະສິກຳ.

ວັນລົງສຳຫລວດ 25 ກັນຍາ 2005. ຜູ້ໃຫ້ສຳພາດ ທ. ສະຫວັດ ອາຍຸ 60 ປີ ນາຍຍ້ານງຸກກິຂ່າ, ເມືອງແບງແຂວງອຸດົມໄຊ.

ນັກທຸລະກິດປະເທດຈີນຍັງໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການຫ້າມຕັດໄມ້ຢູ່ ສປປ ຈີນ ໃນປີ 1998, ພວກເຂົາເຈົ້າເຫັນສປປ ລາວ ເປັນທາງເລືອກໃນການນຳເຂົ້າຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ເຊັ່ນ: ໄມ້ສັກ ແລະ ໄມ້ເນື້ອແຮງເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງຈີນ ເພື່ອນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການເຮັດເຟີນິເຈີ. ຄວາມຕ້ອງການສິນຄ້າໄມ້ຢູ່ປະເທດຈີນແນ່ນອນຈະພາໃຫ້ມີຄວາມສົນໃຈທາງດ້ານການຄ້າຢູ່ ສປປ ລາວ ເພີ່ມຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະການຄ້າກ່ຽວກັບຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ທີ່ອຸດົມຮັ່ງມີ. ແຕ່ມັນບໍ່ສາມາດເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າການປຸງແຕ່ງຜະລິດຕະພັນໄມ້ແມ່ນເກີດຂຶ້ນຢູ່ ສປປ ລາວ ຫລື ຢູ່ ສປປ ຈີນ ຊຶ່ງເປັນບ່ອນທີ່ມູນຄ່າເພີ່ມຂອງຜະລິດຕະພັນເກີດຂຶ້ນ. ການປູກຕົ້ນຢາງພາລາກໍນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງໄວວາເຮັດໃຫ້ຄົນຈີນສາມາດຄອບຄອງເນື້ອທີ່ດິນທີ່ອຸດົມສົມບູນຢູ່ ສປປ ລາວ ໄດ້ຫລາຍຂຶ້ນ.

ສປປ ຈີນ ໄດ້ລົງທຶນໃນຫລາຍດ້ານ ຢູ່ ສປປ ລາວ ໂດຍຜ່ານການໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອລ້າ ແລະ ການດຳເນີນທຸລະກິດ. ຈາກການສັງເກດການເຫັນວ່າການດຳເນີນທຸລະກິດຫລາຍປະເພດຂອງຈີນສາມາດໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດແກ່ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ຄວາມສາມາດໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ລະບົບການຈັດຕັ້ງໃນການຄວບຄຸມນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການຮັບປະກັນຜົນປະໂຫຍດຂອງທ້ອງຖິ່ນແມ່ນຍັງມີຕໍ່າ.

ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງອຸມຊົນອຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນໄດ້ພັດທະນາລະບົບຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ. ແຕ່ວ່າໂອກາດຂອງຄວາມສຳເລັດໃນການຄຸ້ມຄອງ ແມ່ນຂຶ້ນກັບຂອບເຂດຄວາມຮູ້ ແລະ ຄວາມສາມາດຂອງອຸມຊົນເພື່ອປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງຊາດ. ມີ

ຫລັກຖານສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າຊຸມຊົນແມ່ນມີຄວາມຕື່ນ
ຕົວກ່ຽວກັບການປ່ຽນແປງທີ່ເກີດຂຶ້ນຍ້ອນການພັດທະນາ
ຕ່າງໆ. ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ຢັບປຸງວິທີການໃນການຄຸ້ມຄອງ
ຂອງຕົນເພື່ອຄຸ້ມຄອງການເຊາະເຈື່ອນຂອງດິນສວນຕາມ
ແຄມແມ່ນໍ້າ ແລະ ການຫລຸດລົງຂອງຈຳນວນສາຍພັນປາ
ຍ້ອນການປ່ຽນແປງການໄຫລຂອງນໍ້າ.

ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດຢູ່ພາກເໜືອຂອງ
ສປປ ລາວ ແລະ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານໃໝ່ຢູ່ແຄມແມ່ນໍ້າຂອງ
ຕອນເໜືອ ແລະ ການຍາດແຍ່ງແຂ່ງຂັນໃນການນຳໃຊ້
ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ ແລະ ຊັບພະຍາກອນແຫລ່ງນໍ້າ
ແມ່ນເພີ່ມຂຶ້ນ. ເຫັນວ່າມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຢັບປຸງ
ຄວາມສາມາດຂອງການຈັດຕັ້ງເພື່ອເພີ່ມການບໍລິການ
ແລະ ຢັບປຸງພາລະບົດບາດຂອງອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ
ໃນການໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອໃນການຜະລິດ ແລະ ປະຕິບັດ
ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນ
ທຳມະຊາດຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ.

ຕົວຢ່າງນະໂຍບາຍຂອງຊາດກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ
ແລະ ກຳມະສິດທີ່ດິນໃນເຂດເປັນພູແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ
ຕໍ່ໝູ່ບ້ານທີ່ຢູ່ຕາມລຽບແຄມແມ່ນໍ້າຂອງ. ນະໂຍບາຍດັ່ງ
ກ່າວແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນໃນການມອບສິດນຳໃຊ້ ແລະ
ການປົກປັກຮັກສາທີ່ດິນພ້ອມທັງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແບບ
ຍືນຍົງໃຫ້ແກ່ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ, ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຕໍ່
ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຢູ່ເຂດອ່າງໂຕ່ງທີ່ກວ້າງໃຫຍ່. ນະໂຍບາຍດັ່ງ
ກ່າວຕ້ອງເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນສາມາດແກ້ໄຂການທຳລາຍ
ປ່າໄມ້ ແລະ ການເສື່ອມໂຊມຂອງປ່າໄມ້ພ້ອມທັງຫລຸດ
ຜ່ອນການເຊາະເຈື່ອນຕາມແຄມຝັ່ງແມ່ນໍ້າຂອງດ້ວຍການ
ນຳໃຊ້ຄວາມຮູ້ຕາມປະເພນີ.

ການຄ້າຢາປາບສັດຕູພືດຢູ່ບ້ານກົກຂ່າ

ການຄ້າຂາຍສານເຄມີທີ່ນຳໃຊ້ໃນການຜະລິດກະສິກຳ
ແບບບໍ່ເປັນທາງການລະຫວ່າງປະເທດໄທ ແລະ ສປປ
ລາວ ທີ່ມີຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຊຶ່ງບໍ່ຮູ້ຂໍ້ມູນ
ຢ່າງຈະແຈ້ງ. ຕົວຢ່າງໜຶ່ງແມ່ນເກີດຂຶ້ນຢູ່ບ້ານກົກຂ່າ, ຕັ້ງຢູ່
ຕາມແຄມແມ່ນໍ້າຂອງແຂວງອຸດົມໄຊ (ເບິ່ງຕາຕະລາງ,
ບ້ານກົກຂ່າເປັນໝູ່ບ້ານທີ່ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນຕາມລຳແມ່ນໍ້າຂອງ)
ໝູ່ບ້ານດັ່ງກ່າວເປັນບ້ານຂະໜາດນ້ອຍມີ 71 ຄອບຄົວ. ມີ
ເນື້ອທີ່ດິນກະສິກຳໃນຂອບເຂດຈຳກັດ, ປະຊາຊົນສ່ວນ

ໃຫຍ່ແມ່ນເຮັດໄຮ່. ໃນເວລາມີການຟຶກສາຫາລືເປັນກຸ່ມ
ລະຫວ່າງຊາວບ້ານ ແລະ ທີມງານຕິດຕາມກວດກາ, ຊາວ
ບ້ານສ່ວນໃຫຍ່ຂໍຄຳແນະນຳກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ຢາປາບ
ສັດຕູພືດ.

ຕາມຄຳເຫັນຂອງນາຍບ້ານ, ທ. ສະຫວັດ, ການຜະລິດ
ເຂົ້າຢູ່ໃນເນື້ອທີ່ດິນທີ່ເຂົາເຈົ້ານຳໃຊ້ແມ່ນນັບມື້ນັບຫລຸດ
ລົງ, ຊາວບ້ານໄດ້ເລີ່ມຊື້ຢາປາບສັດຕູພືດ Paraquat ມາ
ຈາກປະເທດໄທ. ພວກເຂົາເຈົ້າບໍ່ຮູ້ຈັກຄວາມອັນຕະລາຍ
ຂອງຢາປາບສັດຕູພືດດັ່ງກ່າວ ແລະ ບໍ່ເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບວິທີ
ການນຳໃຊ້ສານເຄມີດັ່ງກ່າວ. ຍ້ອນວ່າຜົນຜະລິດຂອງ
ເນື້ອທີ່ໄຮ່ແມ່ນຫລຸດນ້ອຍລົງຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຊາວບ້ານຈຳນວນ
ໜຶ່ງນຳໃຊ້ຢາປາບສັດຕູພືດ. ຫລັງຈາກນັ້ນປະຊາຊົນເຫັນ
ໄດ້ເຖິງຜົນກະທົບຂ້າງຄຽງຂອງຢາປາບສັດຕູພືດ, ຊາວ
ບ້ານຈຳນວນໜຶ່ງເຈັບປ່ວນໃນມື້ນ 3 ຄົນເສຍຊີວິດ. ຫລັງ
ຈາກນັ້ນຄວາມຕື່ນຕົວກ່ຽວກັບຄວາມອັນຕະລາຍຂອງຢາ
ປາບສັດຕູພືດຊະນິດດັ່ງກ່າວໄດ້ຂະຫຍາຍເພີ່ມຂຶ້ນເຮັດ
ໃຫ້ຊາວບ້ານບໍ່ສິດຢາປາບສັດຕູພືດດ້ວຍຕົນເອງ. ພວກ
ເຂົາເຈົ້າໄປຈ້າງຊຸມຊົນອື່ນມາສືບຕໍ່ຢາໃຫ້ແຕ່ບໍ່ເຫັນມີການ
ລາຍງານກ່ຽວກັບຜົນສະທ້ອນຂອງຢາປາບສັດຕູພືດຕໍ່
ພວກເຂົາເຈົ້າ.

“ທ່ານ ສະຫວັດ ອະທິບາຍວ່າຢາປາບສັດຕູພືດ Para-
quat ເປັນສານເຄມີທີ່ອັນຕະລາຍຕໍ່ພວກເຮົາ ແລະ ຕໍ່ສິ່ງ
ແວດລ້ອມແຕ່ພວກເຮົາບໍ່ຮູ້ຈັກເຕັກນິກທີ່ດີແບບອື່ນໃນ
ການເພີ່ມຜົນຜະລິດ. ການມີຜົນຜະລິດທີ່ສູງແມ່ນ
ເປົ້າໝາຍຂອງພວກເຮົາ. ດັ່ງນັ້ນພວກເຮົາຈຶ່ງໄດ້ຕົກລົງນຳ
ໃຊ້ຢາປາບສັດຕູພືດດັ່ງກ່າວເຖິງວ່າພວກເຮົາຈະຮູ້ຈັກຜົນ
ກະທົບທາງລົບຈາກການນຳໃຊ້ສານເຄມີດັ່ງກ່າວ”.

ເຖິງວ່າຊາວບ້ານຈະມີຄວາມເປັນຫ່ວງກ່ຽວກັບຜົນກະທົບ
ຂອງການນຳໃຊ້ຢາປາບສັດຕູພືດ Paraquat, ແຕ່ພວກ
ເຂົາເຈົ້າບໍ່ຮູ້ຈັກຂັ້ນຕອນທີ່ປອດໄພໃນການນຳໃຊ້ ແລະ ບໍ່
ໄດ້ເບິ່ງຄຳອະທິບາຍກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ຢູ່ຕາມຂວດຢາ.
ນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມອ່ອນໄຫວຂອງຊຸມຊົນທ້ອງ
ຖິ່ນຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ໃນເວລາດຳເນີນທຸລະກິດຕະຫລາດ
ແລະ ການຜະລິດຢູ່ໃນລະດັບພາກພື້ນ. ເຖິງວ່າຢາປາບ
ສັດຕູພືດ Para quat ຖືກຫ້າມຂາຍຢູ່ປະເທດໄທ, ແຕ່ສິນ
ຄ້າຄ້າງສາງໄດ້ຖືກນຳເຂົ້າມາຂາຍແບບຜິດກົດໝາຍໃຫ້

ຊາວນາຢູ່ ສປປ ລາວທີ່ບໍ່ຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈຜົນອັນຕະລາຍ ຂອງການນຳໃຊ້ສານເຄມີດັ່ງກ່າວ ຫລື ບໍ່ມີມາດຕະການທີ່ ເປັນທາງເລືອກແບບອື່ນເພື່ອປັບປຸງຜົນຜະລິດ. ການຂາດ ການບໍລິການທາງດ້ານວິຊາການກະສິກຳເຮັດໃຫ້ມີຂໍ້ຈຳ

ກັດທາງດ້ານໂອກາດໃນການປັບປຸງວຽກງານກະສິກຳທີ່ ເຮັດໃຫ້ຊາວນາສາມາດແຂ່ງຂັນຢູ່ໃນຕະຫລາດທີ່ເກີດຂຶ້ນ ໃໝ່.

ຮ້ານຂາຍເຄື່ອງຢ່ອຍຢູ່ບ້ານກີຕາຂ່າ. © ຮູບພາບໂດຍ: Richard Friend/MWB

ສະຖິຕິຜົນລະເມືອງ ຢູ່ແຂວງຫລວງນ້ຳທາ ແລະ ບໍ່ແກ້ວ

ແຂວງຫລວງນ້ຳທາມີເນື້ອທີ່ 9,325 ກິໂລຕາແມັດ ແລະ ມີພົນລະເມືອງ 145,231 ຄົນ ໃນນັ້ນມີແມ່ຍິງ 73,524 ຄົນ. ລະດັບຄວາມໜາແໜ້ນຂອງປະຊາຊົນແມ່ນ 17 ຄົນ

ຕໍ່ກິໂລຕາແມັດ. ແຂວງດັ່ງກ່າວມີ 5 ເມືອງຄື: ເມືອງ ນ້ຳທາ, ເມືອງສິງ, ເມືອງລອງ, ເມືອງວຽງພູຄາ, ແລະ ເມືອງນາແລ. ໂດຍສະເລ່ຍມີ 76 ໝູ່ບ້ານຕໍ່ເມືອງ ແລະ 69 ຄອບຄົວຕໍ່ບ້ານ.

ແຂວງບໍ່ແກ້ວມີເນື້ອທີ່ 6,196 ກິໂລຕາແມັດ ແລະ ມີ ພົນລະເມືອງ 145,919 ຄົນ ໃນນັ້ນມີຜູ້ຍິງ 73,666 ຄົນ. ລະດັບຄວາມໜາແໜ້ນຂອງປະຊາຊົນແມ່ນ 17 ຄົນຕໍ່ ກິໂລຕາແມັດ. ແຂວງບໍ່ແກ້ວປະກອບມີ 5 ເມືອງເຊັ່ນ ກັນຄື: ເມືອງຫ້ວຍຊາຍ, ເມືອງຕີນເຕີ້ງ, ເມືອງເມີງ, ເມືອງຜາອຸດົມ ແລະ ເມືອງຢາທາໂດຍສະເລ່ຍແມ່ນມີ 71 ໝູ່ບ້ານຕໍ່ເມືອງ ແລະ 72 ຄອບຄົວຕໍ່ໝູ່ບ້ານ.

ອີງຕາມຍຸດທະສາດເພື່ອການພັດທະນາ ແລະ ການລົບ ລ້າງຄວາມທຸກຍາກແຫ່ງຊາດຂອງລັດຖະບານແຫ່ງ ສປປ ລາວ, ໃນປີ 2004 ປະຊາຊົນທຸກຍາກ ມີ 57.5% ຂອງຈຳນວນພົນລະເມືອງໃນແຂວງຫລວງນ້ຳທາ ແລະ 37.4% ຢູ່ແຂວງບໍ່ແກ້ວ.

ແຫລ່ງຂໍ້ມູນ: ສູນສະຖິຕິແຫ່ງຊາດ, ຄະນະກຳມະການ ແຜນການ ແລະ ການຮ່ວມມື, ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບພົນລະ ເມືອງ ແລະ ຄອບຄົວສຳລັບປີ 2005, ບົດລາຍງານ ເບື້ອງຕົ້ນ, ກັນຍາ 2005.

ບູລິມະສິດ

ການປ່ຽນແປງຢ່າງໄວວາຂອງສິ່ງແວດລ້ອມຢູ່ອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງມີຜົນກະທົບຕໍ່ລະບົບນິເວດ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນຫລາຍລ້ານຄົນທີ່ອາໄສຊັບພະຍາກອນຂອງແມ່ນ້ຳ. ດ້ວຍເຫດນັ້ນມັນມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ພັດທະນາລະບົບເພື່ອພິຈາລະນາຜົນກະທົບທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນຕໍ່ອ່າງໄຕ່ງແມ່ນ້ຳຂອງທັງໝົດ ແລະ ຕ້ອງອີງໃສ່: ກ). ການກວດກາເບິ່ງທາງເລືອກ, ຂ). ປຶກສາຫາລືກັບປະຊາຊົນຢູ່ທ້ອງຖິ່ນ, ຄ). ເຮັດການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມແບບຮອບດ້ານ.

ການເຕົ້າໂຮມຊາວບ້ານ. © ຮູບພາບໂດຍ: ດວງຄຳ ສິງຫານຸວົງ/MWBP

ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳລວມ

ຂໍ້ສະເໜີແນະນຳລວມດັ່ງກ່າວນີ້ແມ່ນກ່ຽວກັບການວາງແຜນ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານພັດທະນາຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອໃນເຂດສປປ ລາວ ຊຶ່ງລວມເອົາ:

1. ພິຈາລະນາຜົນກະທົບແບບສະສົມຂອງການປ່ຽນແປງຢູ່ໃນເຂດແມ່ນ້ຳຂອງທັງໝົດ ຊຶ່ງໄດ້ຮັບຜົນສະທ້ອນຈາກການພັດທະນາຢູ່ໃນເວລາສ້າງ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນະໂຍບາຍ, ສັນຍາ ແລະ ໂຄງການຕ່າງໆ.
2. ມີການຕິດຕາມກວດກາຢ່າງເປັນລະບົບ ແລະ ການປະເມີນຜົນກະທົບຢ່າງເລິກເຊິ່ງຕໍ່ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນແຫລ່ງນ້ຳ.
3. ສ້າງໂອກາດໃນການປະສານງານ ແລະ ຮ່ວມມືກັບ

4. ຊຸມຊົນຕ່າງໆ ທີ່ອາໄສຢູ່ລຽບຕາມແມ່ນ້ຳຂອງ.
5. ສ້າງຄວາມສາມາດໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນ, ອຳນາດການປົກຄອງແຂວງຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດດ້ວຍການນຳໃຊ້ວິທີການແບບມີສ່ວນຮ່ວມ.
6. ປັບປຸງວິທີເຂົ້າຫາຂໍ້ມູນຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ອຳນາດການປົກຄອງກ່ຽວກັບວຽກງານການພັດທະນາທີ່ເຫັນວ່າມີຄວາມຈຳເປັນ.
7. ຍົກລະດັບຄວາມສາມາດ ແລະ ບົດບາດຂອງອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຊຸມຊົນຢູ່ໃນການວາງແຜນ, ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຮັບຮອງເອົາໂຄງການພັດທະນາ

ການຕິດຕາມວຽກງານ

ຜົນຂອງການປະເມີນຜົນວຽກງານຊື່ໃຫ້ເຫັນວ່າຈຳເປັນຕ້ອງມີການຕິດຕາມກວດກາວຽກງານຢູ່ໃນສີ່ຂົງເຂດວຽກງານຄື: ດ້ານຊີວະນາໆພັນ, ການປະມົງ, ການຕິດຕາມກວດກາວຽກງານ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດ. ວຽກງານຕິດຕາມກວດການັ້ນຕ້ອງລວມເອົາ:

ວຽກງານດ້ານຊີວະນາໆພັນ

1. ກຳນົດທາງເລືອກໃນການຄຸ້ມຄອງສາຍນ້ຳຂອງໃນໄລຍະຍ້ານຊຽງກົກທາຍ້ານບໍ່ ແລະ ຊຽງແສນ, ປະເທດໄທ (1 ກິໂລແມັດທາງຕອນເໜືອຂອງເມືອງມ່ອມໄປຫາຫ້ວຍຊາຍ) ເຊັ່ນການສ້າງຕັ້ງແຫລ່ງອະນຸລັກຊີວະນາໆພັນ, ໂດຍສະເພາະເພື່ອອະນຸລັກນົກ. ນ້ຳຂອງຢູ່ໃນໄລຍະນີ້ຖືກຮັບຮູ້ໂດຍອົງການສາກົນ (Bird Life International) ວ່າເປັນທີ່ຢູ່ສຳຄັນຂອງນົກ.
2. ສ້າງ ແລະ ຮັກສາຖານຂໍ້ມູນແຫ່ງຊາດກ່ຽວກັບຊີວະນາໆພັນ ແລະ ແຫລ່ງເກັບກຳຂໍ້ມູນທາງດ້ານຊີວະສາດຂອງຊາດ (ເຊັ່ນ: ຫໍພິພິຕະພັນປະຫວັດສາດແຫ່ງຊາດ ແລະ ຫໍພິພິຕະພັນພືດ ໂດຍການຮ່ວມມືກັບມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ ສປປ ລາວ) ເພື່ອອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ວຽກງານຊີວະນາໆພັນ.
3. ຮັບປະກັນໃຫ້ບັນຫາທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອໄດ້ບັນຈຸເຂົ້າໃນແຜນງານຄຸ້ມຄອງການໂຫລຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງ.

ການປະມົງ

1. ດຳເນີນການສຶກສາວັງເລິກຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອເພື່ອກຳນົດຄຸນລັກສະນະຂອງສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວ ແລະ ໃຫ້ມີຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບແຫລ່ງທີ່ຢູ່ທີ່ສຳຄັນຂອງສັດຕາມທຳມະຊາດ.
2. ດຳເນີນການສຶກສາ ເພື່ອກຳນົດພາລະບົດບາດ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງສັດແມ່ນ້ຳຂອງໃນການຮັກສາການປະມົງຢູ່ຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອ.
3. ສ້າງແຜນຄຸ້ມຄອງການປະມົງຢູ່ເຂດໃກ້ຄຽງກັບວັງເລິກທີ່ສຳຄັນ ແລະ ເຂດສາຂາແມ່ນ້ຳຂອງ.
4. ສືບຕໍ່ປຶກສາຫາລືໃນລະດັບສາກົນ ຫລື ຂ້າມຊາດກ່ຽວກັບການຫ້າມລ່າປາບິກຢູ່ປະເທດໄທ.
5. ສ້າງຄວາມຕື່ນຕົວກ່ຽວກັບຄວາມສຳຄັນຂອງປາບິກໃນນາມເປັນສາຍພັນທີ່ນຳໃຊ້ເປັນຕົວຊີ້ວັດກ່ຽວກັບຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ.

6. ສົ່ງເສີມການຮ່ວມມືລະຫວ່າງຊາວປະມົງລາວ ແລະ ໄທກ່ຽວກັບການປຶກສາຢ່າງປົກຄວມທັງການສ້າງເຂດອະນຸລັກຢູ່ຄອນເຕີທລວງ.

ການຕິດຕາມກວດກາ

1. ເສີມສ້າງສາຍພົວພັນກັບອົງການເພື່ອນຮ່ວມງານຢູ່ ສປ ຈີນ, ເຊັ່ນ: ຫ້ອງການປຶກສາຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມແຂວງ ຢູນນານ, ສູນຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຊີວະນາໆພັນ ແລະ ຄວາມຮູ້ດັ່ງເດີມເພື່ອຕິດຕາມກວດກາແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ຢູ່ດິນແດນຂອງ ສປ ຈີນ.
2. ກຳນົດສະຖານທີ່ທີ່ເປັນເປົ້າໝາຍສະເພາະສຳລັບການຕິດຕາມກວດກາ ເພື່ອສືບຕໍ່ເກັບກຳຂໍ້ມູນພື້ນຖານຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງ.
3. ຊອກໂອກາດໃນການຕີລາຄາການຕິດຕາມກວດກາວຽກງານ ເພື່ອຂະຫຍາຍໄປສູ່ເຂດສີ່ພັນດອນທາງພາກໃຕ້ ຂອງ ສປປ ລາວ ແລະ ສະຕຸງແຖງໃນປະເທດກຳປູເຈຍ ຊຶ່ງທັງສອງປະເທດນີ້ເປັນເຂດທີ່ມີຄວາມສຳຄັນທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ.

ການດຳລົງຊີວິດ

1. ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈເພີ່ມເຕີມຕໍ່ຄວາມສຳຄັນຂອງວຽກງານທີ່ຕິດພັນກັບການດຳລົງຊີວິດໃຫ້ແກ່ຊຸມຊົນ ແລະ ໃຫ້ເຂົາເຈົ້າເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບການປ່ຽນແປງ ທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ແມ່ນ້ຳຂອງຕອນເໜືອໂດຍ: ກ). ຍົກລະດັບຄວາມຕື່ນຕົວກ່ຽວກັບການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ປະເມີນຜົນຂໍ້ມູນທີ່ເກັບກຳໄດ້, ຂ). ດຳເນີນວຽກງານຮ່ວມກັບອຳນາດການປົກຄອງແຂວງ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຢູ່ແຂວງຫລວງນ້ຳທາ ແລະ ບໍ່ແກ້ວໃນການວາງແຜນກ່ຽວກັບຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ການພັດທະນາ.
2. ສ້າງທາງເລືອກແບບໃໝ່ສຳລັບການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ໂຄງການພັດທະນາສຳລັບປະຊາຊົນໂດຍການຮ່ວມມືກັບອຳນາດການປົກຄອງແຂວງເຊັ່ນ: ຄວາມສາມາດໃນການເຂົ້າຫາການບໍລິການດ້ານສາທາລະນະສຸກ, ການສະໜອງນ້ຳສະອາດ, ການປຶກສາຮັກສາແຫລ່ງທີ່ຢູ່ຂອງປາ, ທາງເລືອກເພື່ອປ່ຽນແທນການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ແລະ ການເຂົ້າຫາຕະຫລາດ.
3. ຈັດການຝຶກອົບຮົມກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການວາງແຜນຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ການຜະລິດທາງດ້ານກະສິກຳ, ຫັດຖະກຳ, ການປະມົງ ແລະ ການຄ້າ.

ຂໍ້ສັງເກດ

- 1 ບົດລາຍງານສະບັບນີ້ ຕົ້ນຕໍແມ່ນສຸມໃສ່ການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ຕີລາຄາວຽກງານ ຊຶ່ງດຳເນີນຢູ່ໃນໄລຍະ ເດືອນ ມີນາ ຫາ ກັນຍາ 2005. ຂໍ້ມູນທາງດ້ານເຕັກນິກສະເພາະ ສາມາດພົບເຫັນໄດ້ ຢູ່ໃນບົດລາຍງານທາງດ້ານເຕັກນິກ ປີ 2005. ນອກຈາກນັ້ນຂໍ້ມູນ ທີ່ເກັບກຳໄດ້ ຍັງໄດ້ມາຈາກ ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ຢູ່ໃນໄລຍະເດືອນ ມິຖຸນາ 2004 ແລະ ເດືອນ ກຸມພາ 2003.
- 2 ຕໍ່ຈາກນີ້ໄປ ການຕິດຕາມກວດກາ ແລະ ຕີລາຄາແມ່ນຈຳຂອງຕອນເໜືອຂອງ ສປປ ລາວ ເອີ້ນວ່າ ໂຄງການແມ່ນຈຳຂອງຕອນເໜືອ
- 3 ເພື່ອຈຸດປະສົງການສຶກສາຊຸດນີ້, ແມ່ນຈຳຂອງທາງຕອນເໜືອຢູ່ ສປປ ລາວອີງໃສ່ເນື້ອທີ່ດິນທີ່ຍຶດອອກມາຈາກຊາຍແດນຈີນມາທາງເຂດແຂວງຫລວງພະບາງ
- 4 ລາງຊາງແມ່ນໝາຍເຖິງຂອບເຂດຂອງແມ່ຂອງຢູ່ປະເທດຈີນ
- 5 ການເຮັດໄຮ່ ແມ່ນລະບົບກະສິກຳຊຶ່ງມີການປູກພືດຢູ່ໃນໄລຍະ 2-3 ປີ ຢູ່ໃນພື້ນທີ່ໄຮ່ໃດໜຶ່ງຊຶ່ງໄດ້ມີການຖາງປ່າໄລຍະການໝູນວຽນແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ. ໄລຍະທີ່ຍາວທີ່ສຸດແມ່ນ 10-20 ປີ ຊຶ່ງສາມາດພື້ນຟູຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນໄດ້ ຍ້ອນການສະສົມຂອງໃບໄມ້ ແລະ ອື່ນໆຊຶ່ງອາດຈະເປັນການຜະລິດກະສິກຳແບບຍືນຍົງຢູ່ເຂດພູສູງ. ແຕ່ວ່າຍ້ອນມີການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງພົນລະເມືອງໄລຍະການໝູນວຽນແມ່ນຫລຸດລົງເປັນ 4-6 ປີພາໃຫ້ເກີດຄວາມເສື່ອມໂຊມຕໍ່ສະພາບຂອງດິນ (Parisak, 2000)
- 6 SEARIN, 2004
- 7 ກົມຂົນສົ່ງທາງນໍ້າ, ກະຊວງຄົມມະນາຄົມຂົນສົ່ງໄປສະນີ ແລະ ກໍ່ສ້າງ, ສປປ ລາວ, 14, ມັງກອນ 2006
- 8 ຂໍ້ມູນຈາກພະແນກຄົມມະນາຄົມຂົນສົ່ງໄປສະນີ ແລະ ກໍ່ສ້າງແຂວງບໍ່ແກ້ວສຳລັບປີ 2004 ຫາ 2005
- 9 ກົມເດີນເຮືອທາງທະເລ, ກະຊວງຂົນສົ່ງປະເທດໄທ, 2006
- 10 ໂຄງການເສັ້ນທາງອະນຸພາກພື້ນນອນໃນແຜນງານ GMS, ກະຊວງຂົນສົ່ງ, ບາງກອກ, ປະເທດໄທ
- 11 ຈົ່ງເບິ່ງບົດລາຍງານ P. Adamsom, 2001, X.X. Lu ແລະ J.J Wang, 2005 ແລະ D. He ແລະ D. Magee, 2005 ສຳລັບຂໍ້ມູນປະຫວັດເປັນມາເພີ່ມເຕີມ, ເຄື່ອງໝາຍອ້າງອີງກ່ຽວກັບການໄຫລວຽນຂອງນໍ້າ, ການຂຶ້ນລົງຂອງນໍ້າ ແລະ ຜົນກະທົບຕ່າງໆທີ່ສາມາດເກີດຈາກ ເຄື່ອນ
- 12 ການສົ່ງອອກສິນຄ້າໄທໄປປະເທດຈີນນຳໃຊ້ແມ່ນຈຳຂອງທີ່ຫລຸດລົງ,
<http://mcot.net/query.php?nid=6616>
- 13 ໜັງສືພິມ Vientiane Times (2006)
- 14 ບົດລະຫລຸບການພັດທະນາປະເທດຈີນ, ຫລັມ IX, No. 11, ກຸມພາ 2006
- 15 Ibid.
- 16 Ibid.

References

- Adamson, P., 2001. *Hydrological Perspectives of the Lower Mekong*, International Water Power and Dam Construction, 53 (3); pp. 16-21.
- Asian Development Bank, 2006. "Technical assistance, Greater Mekong Subregion: development study of the North-South Economic Corridor," Project No. 39084. Technical Assistance Report, Manila.
- Baran, E., 2004. "Cambodian inland fisheries: an overview", presentation at the Seventh Asian Fisheries Forum, 30 November 4 December 2004, Penang, Malaysia.
- China Water Transport Daily*, 21 November 2005. "Yunnan held second meeting with representatives from the nine provinces in northern Laos".
- Cocklin, C. and M. Hain, 2001. *Evaluation of the EIA for the Proposed Upper Mekong Navigation Improvement Project*, report prepared for the Mekong River Commission Environment Programme, Monash Environment Institute, Monash University, Australia.
- Dore, J. and X. Yu, 2004. *Yunnan Hydropower Expansion: Update on China's Energy Industry Reforms and the Nu, Lancang and Jinsha Hydropower Dams*, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.
- Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, 1990. *Environment Impact Assessment: Guidelines for Water Resources Development*, ESCAP Environment and Development Series, Bangkok.
- Finlayson B., 2002. *Report on the Environmental Impact Assessment, the Navigation Improvement Project of the Lancang Mekong River from ChinaMyanmar Boundary Marker 243 to Ban Houei Sai of Laos*, prepared by the Joint Expert Group on EIA of China, Myanmar, the Lao PDR and Thailand, University of Melbourne, Victoria, Australia.
- Fujita, Y., 2006. "Understanding the History of Change in Laos: An important premise for development efforts", *Mountain Research and Development*, 26 (3), pp. 197-199.
- He, D. and D. Magee, 2005. *Transboundary Hydrological Effects of Hydropower Dam Construction on the Lancang River*, Asian International Rivers Centre, Kunming, China.
- Lazarus, K., (ed.), 2003. *Lancang-Mekong: A River of Controversy*, International Rivers Network, Berkeley, California, United States of America.
- Lowe-McConnell, R. H., 1987. *Ecological Studies in Tropical Fish Communities*, Cambridge University Press; 371 p.
- Lu, X. X. and J. J. Wang, 2005. *Are the Chinese Dams Blamed for the Lower Water Levels in the Lower Mekong*, National University of Singapore, Singapore.
- Lu, X. X. and R. Y. Siew, 2005. "Water discharge and sediment flux changes in the lower Mekong River", *Hydrology and Earth System Sciences*, vol. 2; pp. 1-39.
- Lyttleton, C., P. P. Cohen, H. Rattanavong, B. Thongkhamhane and S. Sisaengrat, 2004. *Watermelons, Bars and Trucks: Dangerous Intersections in North-West Lao PDR: An Ethnographic Study of Social Change and Health Vulnerability along the Road through Muang Sing and Muang Long*, Institute for Cultural Research of Laos and Macquarie University, Sydney.
- Marine Department of Thailand. "Marine Department's projects in the Greater Mekong Subregion (GMS)", presented at the Workshop on the Business Opportunities for Swedish Companies in the Greater Mekong Sub-region, 27-28 February 2006, Thailand.
- McDowell, R. M., 2001. Evaluation of the "Report on environmental impact assessment: The Navigation Channel Improvement Project of the Lancang-Mekong River from China Myanmar boundary marker 243 to Ban Hay Xai of Laos, Myanmar and Thailand, September 2001 Fisheries Impact Reviewed", National Institute of Water and Atmospheric Research Ltd., Christchurch, New Zealand.

- National Statistical Centre, 2005. *Population and Housing Census Year 2005, Preliminary Report*, September 2005, Committee for Planning and Co-operation, Vientiane.
- Parisak, P., 2000. "A national advocacy for a holistic and decentralised approach to forest management in the Lao PDR", in *Decentralization and Devolution of Forest Management in Asia and the Pacific*, RAP publication, 2000/1, Food and Agriculture Organisation of the United Nations, Rome.
- Phongern, S., 2006. "Laos today: Mekong level drops considerably", Voice of America, 24 February 2006, www.voanews.com/lao/2006-2-24-voa3.cfm.
- Poulsen A. F. and others, 2000. *Fish migrations and spawning habits in the Mekong mainstream - A survey using local knowledge*", Assessment of Mekong Fisheries: Fish Migrations and Spawning and the Impact of Water Management Project (AMFC) Vientiane, Lao PDR, February 2000; 132 p.
- Qian, Tina, 2006. "China's Aid to Laos", in *China Development Brief*, vol. IX, No. 11, February 2006, Beijing.
- Qiao Xinmin and Liang Hong, 2006. "Four upper Mekong countries reach consensus in building a peaceful, friendly international watercourse", *China Water Transport Daily*, 15 March 2006.
- Ryder, G., 2006. "China's new hydro companies and the changing electricity framework", paper presented at the Mekong Region Waters Dialogue, 6 July 2006, Vientiane.
- Southeast Asia Rivers Network, 2004. *Downstream Impacts of Hydropower and Development of an International River: A Case Study of Lancang-Mekong*, November 2004, Chiang Mai, Thailand.
- "Thai exports to China plunge with receding Mekong River", 12 February 2006, <http://etna.mcot.net/query.php?nid=6616>.
- US Department of State, 2006 *Investment Climate Statement LAOS*.
<http://www.state.gov/e/eb/afd/2006/62007.htm>.
- Vientiane Times, 11 January 2006. *Riverbank needs reinforcement*, Vientiane.
- Welcomme R. and A. Halls, 2004. "Dependence of tropical river fisheries on flow", in Proceedings of the Second International Symposium on the Management of Large Rivers for Fisheries, vol. II; R. Welcomme and T. Petr (eds.), Food and Agricultural Organisation of the United Nations, Regional Office for Asia and the Pacific, Bangkok, RAP Publication 2004/17; pp. 267-283.
- Wells-Dang, A. and B. Simmala, 2006. "Economic integration and social development of ethnic minority communities in Laos: Case studies from Luang Nam Tha and Savannakhet", in *Juth Pakai: Perspectives on Lao Development: Ecotourism, Ethnic Development, Soybeans and Organic Branding*, United Nations in the Lao PDR, Vientiane.
- World Conservation Union IUCN, 2003. "Large ships or large fish? Blasting of shoals and rapids in the upper Mekong River may seriously endanger fish species", 13 January 2003, www.iucn.org.
- Xiao Yu-hui, 2006. "Four upper Mekong countries discuss commercial navigation", *Kunming Daily*, 7 March 2006.

The World Conservation Union (IUCN)
Lao PDR Country Office
082/01 Fa Ngum Road, Ban Watt Chanh
P.O Box 4340, Vientiane, Lao PDR
Tel: +856 (21) 216401, 222167, 219009
Fax: +856 (21) 216127
info@iucnlao.org
www.iucn.org/places/asia/